

DANIŞMA MECLİSİNDEN BEKLENEN

ARAYIŞ

14 KASIM 1981 SAYI:39 HAFTALIK DERGİ. 30TL.

GENSCHER'İN TÜRKİYEDEKİ 24 SAATİ

OKURLARIN GÖRÜŞÜ

ÖĞRETMENİN KARAR VERME HAKKI

Eğitim sisteminde yapılan değişiklikler, eğitimin ve öğretimin gerçek temellere oturtulup geliştirilmesi düşünülerek çağa ters düşmeyecek nitelik taşıması gerekir. Gelişmiş demokratik ülkelerdeki eğitim sistemi bilimsel olarak araştırılmalı, ülkemiz şartları da düşünülerek ayakları yere basan üretime dayalı bir eğitim sistemi uygulanmalıdır.

Ülkemizde son yıllarda öğretmenler her şeyin suçlusu gibi gösterilmeye çalışılıyor. Öğretmenler bilinçli olarak halkın gözünden düşürülmeye çalışılıyor. Çünkü bilinmektedir ki, öğretmenler demokrasinin koruyucu, yaşatıcı unsurlarıdır. Evet bunun yanında yanlış ve hatalı durumda olanlar da vardır. Her kesimde görülen hata işlemişleri nasıl o toplumun bütününe mal etmek istemiyorsak, öğretmenlerde de aynı dikkati göstermeliyiz.

Elbette ki, öğretmenler robot değildir. Onlardan sadece derse gir çık, sonrasına karışma diye bir istekde bulunulamaz. Hangi sistemde ve hangi ülkede olursa olsun insan beyni dar kalıplara dökülemez. Mutlaka dar kalıplar içinde tutulmak istenirse bu kalıp çelikten de olsa dayanamaz.

Atakan ÇELEBİOĞLU
KIRŞEHİR

KADINLARIMIZ VE YENİ YASALAR

Yeni soyadı yasası ve sırtında küfesi ile fındık toplamak için dağlara tırmanan kadınlarımız.

Kadın erkek eşitliğine sırt çevirmiş insanımız her nedense kadınla erkeğin fiziksel gücünün eşitliğini benimsemiş görünürler. Daha da öte kadınların daha güçlü olduğunu belirtmek, herkesi de buna inandırmak için kadınların sabahtan akşama kadar dolu küfelerle çalışmasını isterler. Çalıştırırlarda: Tabii kendileri kahvede kağıt tavla oynamaya devam ederler. İlginçtir, bu çarpıklığın nedeni kadınlara sorulduğunda şöyle derler "Erkeklerimiz çalışmaz ki.."

Bu benimseyişin ardında kadınlarımıza verilen hakların özgürlüklerin tepeden verilmiş olmasının yattığını zannediyorum. Anlaşılıyor ki, acısını çekmeden, mücadelesini vermeden kazanılan özgürlüklerin değeri de bilinmiyor.

Bir kadın haklarını koruma derneği var. Kuruluşundan bu yana gerçek işlevini yerine getirmedi. Topluma, gerçekte hiç değeri olmayan şeyleri kabul ettirmeye çalışmakla günlerini geçiriyor. Kadınlarımızın en önemli sorunu olan eğitim sorununa eğilmedi. Sahipsizliğin, eğitimsizliğin doğal sonucu olarak kadınlarımız her gün biraz daha kabuklarına çekilmeye, bilgisizlik, zavallılık çıkmazını gerçek yuvalarıymış gibi benimsemeye başladılar. Bu alışkanlığın devamı olarak bir bekleyiş, bir suskunluk içindeler. Bu konuda büyük sorumluluk aydın kadınlarımıza düşmektedir.

Yıldız SINMAZ
ADANA

İLK YOKLAMA

Askerlik çağına erişen bir aday kendine haber iletilmezse veya iletilemezse ne zaman, nerede yoklama olacağını bilemiyor. Hele çeşitli nedenlerle ev değiştirmişse askerlik şubesi de aranan kişiyi hemen bulamıyor. Bunun arkasından kişi yoklama kaçağı durumuna düşüyor ve yüklü bir ceza alınıyor.

İşin bir diğer yönü ise şöyle, askere gidecek olana durum bildirilse bile kütüğü doğduğu yerde olduğu için, hem zaman hem de maddi olanak çok sıkıntı çekiliyor. Sayısı onbinleri bulan böylesi gençleri ve çektiği sıkıntıları düşündüğümüzde sorunu daha iyi anlayabiliriz.

Bunu önlemenin yolu olsa olsa, yabancı şube yoklama yaptırma, ilk yoklama için kişinin bulunduğu yerde şubeye başvurma hakkının tanınması olur. Böylece binlerce, onbinlerce aday sürünmekten ve fazla masraftan kurtulmuş olur.

Hakkı ÖZKONUK
İSTANBUL

DÜMEN KİMİN ELİNDE

Dünyayı bir güç yönetiyor. O güç artık bir zümre midir, bir örgüt müdür belli değil. Çoğumuz bunu değişik isimlerle tanımlıyoruz. Bunlardan tek zarar gören ise tüm dünyada fakir halk.

Acaba diyoruz, dünyadaki düzende fakir halk ezildiğine ve zengin zümre zevk-i sefa sürdüğüne göre, bu zulüm arabasının şoförü kim?

Konuya ilişkin olarak size bir de karikatür gönderiyorum.

Mehmet DURU
MERSİN

OKURLARIMIZA

Lütfi ORANCI — İZMİR

Sayın okurumuz, isteğinizi yerine getiremediğimiz için üzgünüz. Bizi anlayışla karşılayacağınızı umuyoruz.

Saygılarımızla.

Dursun GÜL — SİVAS

Sayın okurumuz, dergimiz yönetimi için açıkladığınız düşünceler bizi çok memnun etti. İlginize çok teşekkür ederiz.

Saygılarımızla.

K.GÜLEÇ—KONYA

Çektiğiniz sıkıntıları dile getiren mektubunuz için teşekkürler. Yazdıklarınıza tamamen katılıyoruz.

Saygılarımızla.

SÜLLER KASABASI

Denizli—ÇAL'dan yazan ve mektubuna ismini adresini yazmayan, sadece Süller Kasabası diye yazmamızı isteyen okurumuz. Sık sık yinelediğimiz gibi mektuplarına isim ve adreslerini yazmayan okurlarımızın yazılarını değerlendiremiyoruz. Bizi hoş göreceğinize inanıyoruz.

Saygılarımızla.

ÖĞRETMENLERE İKRAMİYE VERİLSİN

Halen Denizli Eğitim Enstitüsü 1. sınıf öğrencisiyim. Siz de kabul edersiniz ki, öğretmenliğin toplum içindeki yeri ve işlevi çok büyük.

Öğretmenlere gereken değerin ve ilginin gösterilmediği de bilinen bir gerçek. 24 Kasım öğretmenler günü ilan edildi. Bugün de öğretmenlere desteklemek amacıyla bir ikramiye verilmesi düşünülecekken, öğretmenlerden 100'er lira para toplanıyor.

Kaderiyle başbaşa bırakılmış öğretmenlere de ikramiye verilmesi unutulmuşluğu biraz altedebilir.

Serdar ÖZTÜRK
DENİZLİ

ARAYIŞ
HAFTALIK DERGİ

ARAYIŞ Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş. adına: İMTİYAZ SAHİBİ:
KEMAL AYDAR

Yazı İşleri Müdürü
O. NAHİT DURU

ADRES:
Reşit Galip Caddesi No: 94
Gaziosmanpaşa/ANKARA
TELEFON: 26 00 56 — 28 44 74

İLAN KOŞULLARI
Dört renkli kapak: 75 bin TL
İç sayfalar renkli: 60 bin TL
Kapak içleri: 50 bin TL
Öteki sayfalar: 40 bin TL
Sütun santimi: 800 TL

ABONE KOŞULLARI
Yurtiçi:
Yıllık 1.500 TL, Altı aylık 750 TL
Üç aylık 375 TL.
Yurtdışı:
Almanya . . . . 104 DM
Avusturya . . . . . . 770 Avusturya Şilini
Danimarka . . . . 350 Danimarka Kronu
Finlandiya . . . . 275 Fin Markkası
Fransa . . . . 245 Fransa Frankı
Hollanda . . . . 120 Hollanda Florini
İngiltere . . . . 25 Sterlin
İsveç . . . . 250 İsveç Kronu
İsviçre . . . . 100 İsviçre Frankı
Irak . . . . 30 Irak Dinarı
Norveç . . . . 310 Norveç Kronu
S.Arabistan . . . . 194 Riyal
Yugoslavya . . . 2354 Yugoslavya Dinarı
ABD ve Avusturalya . . . 70 ABD Doları
● Abone bedelinin PTT ya da Ziraat Bankası Gaziosmanpaşa Ankara Şubesi 1200 numaralı hesabımıza yatırılması yoluyla gönderilmesi halinde, abone fişi ile birlikte banka dekontunun veya PTT makbuzunun "PK: 75 Küçükesat/ANKARA adresine yollanmasını rica ederiz.

PİKAJ—MONTAJ: ARA Press Teknik Servisi 27 85 09
DİZGİ: ENLEM 80 18 60 71
FİLM: ER OFSET 29 66 79
BASILDIĞI YER: EM—AŞ
Emek Basın Yayın Reklamcılık A.Ş.
KAPAK BASKI:
Ofset Matbaacılık Tel: 17 61 95

SAYI: 39
14 KASIM 1981
FIYATI: 30 TL.

YAZI İŞLERİ'NDEN

OLAYLARLA İÇ İÇE

ARAYIŞ

Oldukça yoğun bir haftayı geride bıraktık, İzmir İktisat Kongresi'yle, Federal Almanya Dışişleri Bakanı Genscher'in Türkiye'yi ziyaretiyle, Yüksek Öğrenim Yasası'nın çıkışıyla, Danışma Meclisi Başkanı Sadi Irmak'ın "Anayasa iki yılda çıkar ' gibi sözleriyle geçen bir hafta...

Bunların dışında yeni gelişmelere de tanık olduk. Buna örnek de TRT'den kurum dışına yapılan atamalar...

ARAYIŞ'ta bu konuların ardındaki gerçeği, yorumuyla, dedi–kodusuyla sizlere vermeye çalıştık.

*
* *

Geçtiğimiz hafta Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal ATATÜRK'ün ölüm yıldönümüydü. Bütün Türkiye'de ATATÜRK bir kez daha anıldı. Bu anmaların yalnızca yılda bir günle kalmaması en büyük dileğimiz...

Sayın Okurlarımız, ARAYIŞ, bundan böyle sürmekte olan, açılacak olan davaları da sizlere sütunları elverdiği ölçüde tutanaklardan vermeğe çalışacak.

Danışma Meclisi'nde basına yansımayan olayları da sizlere aktaracak.

*
* *

Amacımız, sizlere her yönü ile beğeneceğiniz bir ARAYIŞ sunmak. Beğeninizle birlikte desteğinizin artacağı inancıyla, gelecek sayılarda buluşabileceğimizi umarak, esenlikler ve mutluluklar dileriz.

Saygılarımızla...

DERGİNİN İÇİNDEN

Haftanın yazısı

DANIŞMA MECLİSİ'NDEN BEKLENEN

ARAYIŞ

ANAYASA, Seçim ve Siyasi Partiler Yasalarını yapmak üzere oluşturulan Danışma Meclisi çalışmalarına başladı. Oluşturulmasındaki sakıncalı yönteme karşın böyle bir Meclisin çalışmalarına başlaması göreli de olsa ileriye yönelik bir adım olarak değerlendirilebilir. Bu süreç sonunda Türkiye, toplumsal yaşamının kalın çizgilerini belirleyecek yeni bir Anayasa'ya, siyasi örgütlenme biçimini ve toplumun yönetimine aday olabilme yol ve araçlarını ortaya çıkaracak yeni bir seçim ve siyasi partiler yasasına kavuşacaktır. Sonunda ortaya çıkacak olan resim ise tabiidir ki, Türkiye'nin demokrasi anlayışının bir aynası olacak ve bu özelliğiyle de demokrasi ideallerini benimsemiş ülkeler topluluğu içindeki yerini yansıtacaktır.

Böylece Anayasa konusundaki belirsizlik, siyasi partilerin önce faaliyetlerinin durdurulması ve daha sonra feshedilmeleri ile ortaya çıkan siyasi boşluk yeni bir dengeye yönelmektedir. Bu bakımdan içine girdiğimiz bu yeni süreç büyük bir önem taşımakta ve toplumun tüm kesimlerine büyük görevler yüklemektedir. Yine bu nedenle, Anayasayı hazırlayacak olan Meclisin oluşturulmasındaki sakıncalı yönteme karşın Türkiye'nin geleceğini belirleyecek olan bu süreci dikkatle izlemek ve gerekli girişimleri yüreklice yapmak bu toplumda yaşayan herkesin görevidir.

ARAYIŞ daha ilk sayısından başlayarak belirlediği bu demokratik görev anlayışını içine girdiğimiz süreç içinde de yerine getirmeye çalışacaktır.

*

* *

Anayasaya doğru geri sayma işleminin başlaması demokrasiye yöneliş açısından önemli bir adım sayılmakla birlikte, Danışma Meclisinin oluşturulmasında izlenen yolun sakıncalarının bu süreci etkilemesi olasılığı da gözden kaçırılmamalıdır. Nitekim daha şimdiden bu olasılıklar, belirsizliklerle geçen birbuçuk yılın sislerinden sıyrılıp biçimlenmeye başlamıştır.

Olumsuzlukların başında bu sürecin gerçekleştirilmesi sırasında gerekli olan yolların tıkanmış olması gelmektedir. Siyasi partilerin kapatılmış olması, gruplaşmış görüş ve istekleri yansıtma aracı olan çeşitli dernek örgüt ve sendikaların faaliyetlerine son verilmesi ya da sınırlı bir faaliyet olanağının tanınması Anayasanın ve siyasi yapıyı ortaya çıkaracak olan bu sürecin toplumsal bir tartışmadan uzak tutulacağı izlenimini vermektedir. Nitekim Danışma Meclisinin çalışmalarına başlamasına karşın, bu kurum dışında henüz bir tartışmanın başlayamamış olması da bu izlenimi güçlendirmektedir.

Oysa hukuku yalnızca zorlama öğeleri içeren kurallar olarak anlamak, hukukun yaratılmasında devlete öncelik vermek anlamına gelir. Yetki toplanması ve hukukun tekelci biçimde devlet tarafından yaratılması çağdaş toplumun en önemli iki ögesi olmakla birlikte bu dış görünümün ardındaki bir gerçek de gözardı edilmemelidir. Devlet içinde ve devletin koyduğu bu hukuka uyarak yaşayan ögeler, temsilcisi oldukları çıkarlar ve bazı toplumsal eğilimler aracılığıyla devletin hukuku yaşatırkenki davranışlarını da etkilemektedirler.

*

* *

Öyleyse sorun, hukukun yaratılması süreci içinde toplumsal grupların çoğulculuğu ve birlikte yaşama arasındaki dengeyi kurabilmektir. Çağdaş toplumsal sözleşme anlayışının özü de budur. Onun için Devlet giderek artan biçimde, halk ve onun isteklerinin oluşma ve daha önemlisi dışa vurulabilme aracı olan gruplarla birleşmek, onları dinlemek zorundadır. Devletin hukuk yaratmada tekelci bir yetkisi olduğunu söylemek, ancak toplumda demokratik yönde oluşan yeni sentezlerin bilincine varıldığında bir anlam taşıyacaktır. Bu siyasal, toplumsal gerçeği dikkate almayıp, devletin içeriği ne olursa olsun gerekli görüşlere başvurmadan istediği hukuku koyabileceğini düşünmek bizi gerilerde kalmış soyut bir devlet anlayışına döndürür.

*

* *

Anayasa, Siyasi Partiler ve Seçim Yasalarını yapma çalışmalarını olumsuz yönde etkileyebilecek ikinci bir neden de şu sıralarda iki ayrı sürecin birlikte işlemesidir. Bir yandan Danışma Meclisi, Kurucu Meclisin bir parçası olarak çalışmalarını sürdürürken, öte yandan da Milli Güvenlik Konseyi toplumu ilgilendiren çok önemli konularda yasama çalışmalarını sürdürmektedir.

İlk bakışta Danışma Meclisinin asli görevinin Anayasa yapmak olduğu öne sürülerek, bu iki sürecin birbirinden bağımsız olduğu düşünülebilir. Ancak Milli Güvenlik

Konseyinin çıkardığı yasaların ister istemez ortaya çıkacak olan Anayasanın ana çizgilerini etkileyebileceği de unutulmamalıdır. Bunun en çarpıcı örneği Yüksek Öğretim Yasasında görülmektedir. Bu Yasa ile artık üniversite rektörleri Devlet Başkanı tarafından atanacaktır. Yasanın öngördüğü bazı üst kurumlarla üniversite dışı çevrelerin yüksek öğrenim üzerindeki denetimi arttırılmaktadır. Kısacası bu yasa gerek Devlet Başkanının yetkileri, gerekse yüksek öğretimin yapısı konusunda, yapılacak olan yeni Anayasaya belli yönlendirmeler getirdiği açıktır.

Yine bunun yanında iş ve çalışma yaşamını yeniden düzenleyen birçok yasa ya çıkarılmış ya da gündemdedir. Bunların da yeni Anayasanın bu ilişkilere bakış perspektifini etkileyeceğini düşünmek yanlış olmayacaktır.

Öte yandan Anayasanın oluşturulması sürecindeki olumsuz etkiler yalnızca somut ve nesnel temellere de dayanmamaktadır. Bu sürecin psikolojik yanı da hiç bir zaman gözden ırak tutulmamalıdır. Bu süreç içinde ortaya çıkabilecek bir olumsuz durum da Anayasayı yapmakla görevli Meclisin kendini oluşturan iradenin psikolojik etkisi altında hissetmesidir. Kuşkusuz bununla Meclis üyelerinin psikolojik bir baskı altında bulunduğunu söylemek istemiyoruz. Ancak nesnel olarak böyle bir baskının bulunmaması Meclis üyelerinin böyle bir baskı hissetmedikleri anlamını taşımamaktadır.

Prof. Sadi Irmak'ın *"Anayasa ancak iki yılda hazırlanır"* biçimindeki demeci böyle bir duygunun ürünü olarak değerlendirilebilir. Nitekim Devlet Başkanının bu yaklaşımı *"kisisel görüş"* olarak değerlendirmesi yukardaki görüşümüzün bir örneğidir.

Nedeni ne olursa olsun Prof. Irmak'ın çizdiği bu takvim bir başka soruyu tartışmaya açmaktadır. Anayasanın ve öteki temel yasaların tamamlanması ne kadar zaman alacaktır?

Şurası açıktır ki Anayasaların hazırlanması süreci ile ilgili olarak kesin bir ölçüt bulmak zordur. Çok kısa zamanda çok iyi bir anayasa hazırlanabileceği gibi, gerekli koşul ve araçlar bulunmadığı bir durumda çok uzun bir sürede kötü bir anayasa da yapılabilir. Tabii ki anayasanın kısa bir sürede hazırlanması önemlidir. Ancak bundan daha önemlisi hazırlanacak anayasanın o toplumun yapısına ve isteklerine uygun olmasıdır.

Ancak Türkiye'nin ve dünyanın içinde bulunduğu olağan dışı durum gözönüne alındığında gerekli temsil tabanı bulunmayan ve katılımı sağlayamayan böyle bir Danışma Meclisinin çalışma süresini yapay bir biçimde uzatmanın sakıncalar taşıdığı görülecektir. Amaç, gerekli demokratik kurumları koruyarak Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir an önce asli görevine dönmesini sağlamak ve ülke yönetimini bu işin asıl sahiplerine bırakmak olduğuna göre, Danışma Meclisinin çalışmalarını bir an önce tamamlamasını beklemek yerinde olacaktır.

Öte yandan Kurucu Meclislerin Anayasa hazırlamaları ile ilgili süreler konusunda belli tarihsel örnekler de vardır. Örneğin 1960'da gerçekleştirilen hareketten sonra kurulan böyle bir Meclis 7 ay gibi bir zaman içinde bir Anayasa ortaya çıkarabilmiştir. Fransa'da siyasal çatışma ve toplumsal çalkantıların alabildiğine yüksek olduğu bir dönemde 4 ay içinde bir Anayasa hazırlanabilmiştir.

Sonuç olarak Türkiye Demokrasiye dönüş konusunda yeni bir araştırmaya girmiştir. Bu sürecin hemen başında siyasi partilerin kapatılması, eski Başbakanlardan sayın Bülent Ecevit'in mahkum olması haklı bazı kaygılara yol açmıştır. Türkiye'yi Avrupa'nın demokrasi sınırları içinde görmek isteyen Batılı ülkelerin son günlerde artan ilgisi de bu sürecin hızlandırılması ve kabul edilebilir bir çerçeveye oturtulması arzularının dile getirilmesi olarak değerlendirilmelidir.

Uluslararası tansiyonun yükseldiği, Kıbrıs ve Ege sorunlarının henüz bir çözüme ulaşmadığı böyle bir dünya ortamında toplumsal bütünlüğümüzü pekiştirecek özgürlükçü bir demokrasiye en kısa zamanda geçilmesi gerekmektedir. Demokrasi ideallerine inanmış herkes, Avrupa insancıl geleneğinin en büyük yazarlarından Goethe'nin Faust'unu Türkçeye kazandırmış olan Prof. Sadi Irmak'ın bu görüşlerini iyi formüle edilememiş kişisel bir değerlendirme olarak görmek istemektedir. Prof. Irmak 12 Eylül 1980'den önce yazdığı bir kitabında şöyle diyordu:

"Özgür demokratik düzende ve ilerici anlayışta kararlı olduğumuza gölge düşürecek davranışlardan uzak kalmak zorundayız. Türkiye'nin dışardaki itibarının temeli, özgür demokratik ve ilerici düzende kararlı kalmasına dayanır"

Türk Halkının Danışma Meclisinden beklediği özellik, görev süresini uzatmasında değil, başkanı olarak seçtiği bilim adamının bu görüşlerinde dile gelmektedir. Bu görüşlere inanmış ve kendini her tür psikolojik baskıdan arındırmış insanlardan oluşan bir Danışma Meclisi de çalışmalarını çok kısa sürede tamamlayıp görevi asıl sahiplerine bırakmaması için bir neden yoktur. Bu davranışları geleceğin onlar hakkındaki yargılarını da belirleyecektir... ●

SALIDAN SALIYA

Türkiye

• *ANKARA SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI 1 NUMARALI ASKERİ MAHKEMESİ ÜYELİĞİNE ATANAN TUĞGENERAL DÜNDAR KONYA GÖREVİNDEN İSTİFA ETTİ. Jandarma Genel Komutanlığı Kurmay Başkanı olan Tuğgeneral Konya, Sıkıyönetim mahkemelerine atanan ilk generaldi.*

• *DEVLET BAŞKANI ORGENERAL EVREN VE DİĞER İLGİLİLERLE GÖRÜŞMELER YAPAN UNESCO GENEL DİREKTÖRÜ M'BOW VERDİĞİ DEMEÇTE TÜRKİYE'DEKİ OKUMA–YAZMA SEFERBERLİĞİNİ KIVANÇLA İZLEDİĞİNİ SÖYLEDİ. M'BOW "Türk hükümeti önümüzdeki beş yıl içinde okuma–yazma kursları sayesinde, okuma–yazma bilmeyenlerin oranını sıfıra indirmek amacındadır" dedi.*

• *DONANMA VE SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI GÖLCÜK ASKERİ MAHKEMESİNDE, GÖRÜLEN DAVADA ALİ BAHADIR ADLI GAZETECİ MGK'YA HAKARETTEN 2 YIL HAPİS CEZASINA ÇARPTIRILDI.*

• *AYDINLIK YAYINLARI SAHİBİ YURDAKUL İKİ YIL HAPSE MAHKUM EDİLDİ. Yayınladığı bir kitapta devletin askeri ve güvenlik kuvvetlerini alenen tahkir, tezyif ettiği gerekçesiyle Hacer Leyla Yurdakul 2 yıl ağır hapse mahkum oldu.*

• *TOPLU KONUT YASASI İLE ÖNGÖRÜLEN TOPLU KONUT FONUNA 1981 YILI İÇİN 4.5 MİLYAR LİRA AYRILDIĞI BİLDİRİLDİ.*

• *İKİNCİ TÜRKİYE İKTİSAT KONGRESİNİN SANAYİ KOMİSYONUNDA KONUŞMA YAPAN BAŞBAKAN YARDIMCISI TURGUT ÖZAL, MADENCİLİK SEKTÖRÜNÜN BUGÜNE KADAR İHMAL EDİLDİĞİNİ BELİRTTİ. Özal "petrolde olduğu gibi yeraltı madenciliğinde de yabancı sermaye teşvik edilmelidir" dedi.*

• *YENİ ASIR GAZETESİ, TARİŞ ESKİ GENEL MÜDÜRÜ ERDİNÇ GÖNENÇ'E 100 BİN LİRA MANEVİ TAZMİNAT ÖDEMEYE MAHKUM OLDU. 5.nci Asliye Hukuk Mahkemesi, Yeni Asır gazetesinde "Tariş Dramı" başlığı ile yapılan yayınlarda Erdinç Gönenç'in kişiliğinin hedef alındığı kanaatine vararak gazeteyi manevi tazminat ödemeye mahkum etti.*

• *İSTANBUL GAZETECİLER CEMİYETİ BAŞKANI BURHAN FELEK, İSTANBUL VALİLİĞİ'NE BAŞVURARAK BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU'NUN TRAKYA GEZİSİ SIRASINDA GAZETECİLERİN GÖREV YAPMASINI ENGELLEYEN POLİSLERİN CEZALANDIRILMASINI İSTEDİ.*

• *TÜRKİYE'DE İLK DEFA ŞEKER KOMASINA GİREN HASTALAR İÇİN "Diyabet Koması Yoğun Bakım Servisi" KURULDU. Carrahpaşa Tıp Fakültesi Beslenme ve Metabolizma bölümü'nde kurulan servisin 10 milyon liraya malolduğu belirtildi.*

• *SAĞLIK İŞ SENDİKASI GENEL KURULUNDA KONUŞAN TÜRK–İŞ GENEL BAŞKANI İBRAHİM DENİZCİER, "YÜKSEK HAKEM KURULU'NUN SAPTANAN İLKELERİN DIŞINDA ÇALIŞTIĞINI VE TARAFSIZLIĞINI KORUYAMADIĞINI" BELİRTTİ. Denizcier "Tarafsızlığını muhafaza edemediği sürece Yüksek Hakem Kurulu bizim için ağlama duvarından öteye gidemez" DEDİ.*

• *İŞ BANKASI'NDA ATA'NIN ANISINA HAZIRLANAN" O'nun Ardından 10 Kasımlar" GAZETE SERGİSİ ANKARA'DA GENEL MÜDÜRLÜK KONFERANS SALONUNDA AÇILDI. Sergide 1938'den bu yana 10 Kasım tarihlerinde yayınlanan gazetelerin orijinalleri yer alıyor.*

• *"Uluslararası Atatürk Konferansı"nda bir konuşma yapan NATO Güney Avrupa Müttefik Kuvvetlerinin Amerikalı Başkomutanı Oramiral William Crowe" "ATATÜRK TARİHTE HİÇ BİR SAVAŞI KAYBETMEMİŞ TEK KOMUTANDIR. BİR DAHİNİN ANLATIMI MUSTAFA KEMAL'DE TOPLANMIŞTIR O DAİMA DÜŞMANINA KARŞI DİKKATLİ, YENDİĞİ ZAMAN DA ACIMASIZ DEĞİLDİ" diyerek Atatürk'ün dünyadaki tüm komutanlara örnek olduğunu ve komutanların ondan ders alması gerektiğini bildirdi.*

Dünya

• *NATO KUVVETLERİ KOMUTANI GENERAL ROGERS, SOVYETLER BİRLİĞİNİN YAYILMACI POLİTİKASINA SON VERMEK İÇİN NATO ÜYESİ ÜLKELERİN SOVYETLERE KARŞI KESİN ÖNLEMLER ALMASINI İSTEDİ.*

• *BELÇİKA'DA YAPILAN GENEL SEÇİMLERDE İLK KEZ 18 YAŞINDAKİLER DE OY KULLANDI. Belçika'daki seçimlere 24 siyasi parti katıldı.*

• *SUDAN DEVLET BAŞKANI NİMEYRİ "VERİMLİ OLMADIKLARI" GEREKÇESİYLE BÜTÜN BAKANLARINI GÖREVDEN ALDI. Nimeyri televizyonda yaptığı konuşmada özellikle son yıllarda üretim alanında başarılı olamayan bakanları eleştirdi.*

• *Radon'da grev yapan işçiler hakkında adli takibat yaptırdığı için DAYANIŞMA sendikası tarafından eleştirilen başsavcı CZUBİNSKİ değiştirildi. DAYANIŞMA SENDİKASI HÜKÜMETE 32 MADDELİK BİR GÖRÜŞME PROGRAMI VERDİ.*

• *SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU'NDAN YAPTIĞI GIDA İTHALATI 3 KAT ARTTI. Afganistan'ı işgal eden Sovyetler Birliği'ne ambargo uygulanması kararlaştırılmıştı.*

• *BELÇİKA SEÇİMLERİNDE SOSYAL HIRISTİYANLAR BÜYÜK YENİLGİYE UĞRADI. Başbakan Mark Eykens "Bu açık ve ciddi bir yenilgidir. Ancak hiç bir zaman bozgun anlamına gelmez" dedi.*

DIŞSATIM ARTIŞI SÜREKLİLİK KAZANMALI

DEVLET İstatiktik Enstitüsü tarafından açıklanan verilerden, geçtiğimiz Eylül ayı sonunda dışsatımın 3 milyar doları aştığı ve geçen yılın eş dönemine (Ocak-Eylül) göre yüzde 65,4 oranında arttığı anlaşılıyor.

Öte yandan, yapılan açıklamalar, sınai ürünler dışsatımının da bu yıl büyük bir hızla arttığını ve toplam dışsatım içinde sınai ürünlerin payının geçen yıl sonunda yüzde 36'dan, bu yıl Eylül ayı sonunda yüzde 50'ye yükseldiğini gösteriyor.

Dış ödemeler alanında düze çıkmanın temel koşulu dışsatım artışı olduğuna göre, bu alanda sağlandığı bildirilen hızlı artış, kuşkusuz sevindirici.

Dışa satılan mal türlerinin çoğalması yani dışsatımın çeşitlenmesi ve toplam dışsatım içinde özellikle sınai ürünler dışsatımının payının artması, sağlıklı bir dış ticaret için özlenir bir gelişme olduğundan, bu alandaki gidişi de umut verici bir belirti olarak belirtmek gerek.

Süreklilik kazandırılan devalüasyonlar nedeniyle dışsatım mallarının yabancılar için ucuz olması yanında, İran-Irak savaşının, yurtdışında taahhüt işleri yapan firmaların bu işlerde kullanmak için götürdükleri yerli malların, Orta Doğu ülkelerinde açılan yeni pazarların ve o arada iş çevrelerinde görülen dışsatım heveslerinin, bu gelişmede önemli payı olduğu söylenebilir.

Süreklilik kazandığı takdirde anlamlı bir gelişme olarak nitelendirilebilecek bu dışsatım artışından, şimdi, konuyla ilgili herkes kendine bir pay çıkarıyor olabilir... Özal ve Ticaret Bakanı Cantürk bu artışı, aldıkları önlemlerin bir sonucu olarak sunabilirler. Dışsatımcılar, geçen gün bir dışsatımcının *"ihracatcılık askerlik kadar şerefli bir görev olmuştur."* dediği gibi bu alandaki gelişmenin kendi becerilerinden kaynaklandığını ileri sürebilirler.

Bunlarda bir ölçüde gerçeklik payı da bulunabilir ama bu alanda sağlanmış gözüken gelişmenin gerçek onuru, bu uğurda kemerlerini her gün bir delik daha sıkan, sıkacak delik kalmadığı yerde kemerlerinde her gün yeni bir delik açtıran geniş halk yığınlarına aittir.

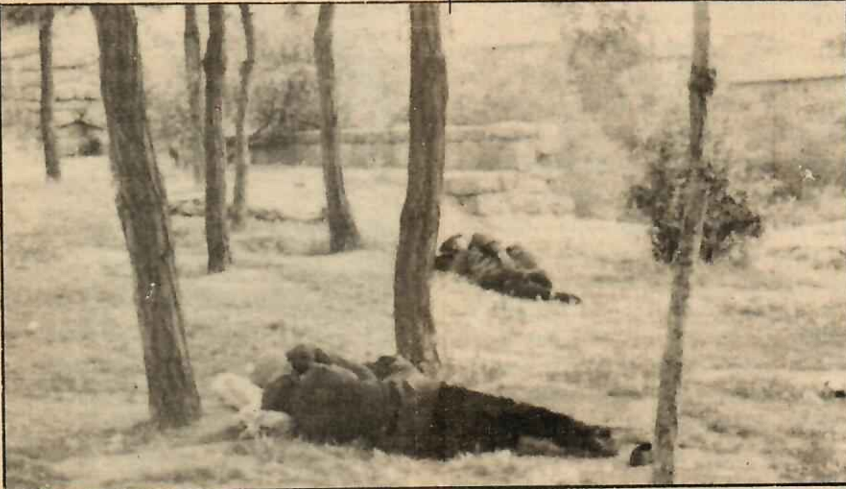
Sıkı para, yüksek faiz politikası yüzünden son zamanda yavaşlayan hatta yer yer duralayan yatırımlar nedeniyle ulusal üretim gücünü arttıracak yeni sınai tesislerin devreye girmediği, sanayiin birçok kesiminde kapasite kullanımının olağan düzeylere henüz yükselmediği dikkate alınırsa, gerçekleşen dışsatım artışının üretimde sağlanan anlamlı gelişmelerden değil, fakat tüketimdeki daralmadan kaynaklandığı ortadadır.

Ama, tüketimden kısarak, bir anlamda dişten arttırarak dışa satmanın da bir sınırı vardır. Eğer dışsatım artışına bir süreklilik kazandırılmak isteniyorsa, bundan böyle dişten artan değil, işden artan dışa satılmalı ve bu amaçla, ülkenin üretim gücünü, dışsatım gücünü arttıracak yatırımlar canlandırılmalıdır.

Yatırımların canlanması, aynı zamanda, iş arayan yüzbinlerce, milyonlarca insanın umutlarını da canlandıracak, onlara yaşam sevinci verecektir. ●

İŞSİZLİK: AVRUPA'DA ATEŞ BACAYI SARDI

İŞSİZLİĞİN İngiltere'de 3 milyona, Fransa'da 2 milyona, Batı Almanya'da 1,7 milyona ulaşması karşısında ilgili hükümetlerden sonra uluslararası kuruluşlar da telaşlanmaya başladılar.

Konuyla ilgili olarak Avrupa Ekonomik Topluluğu Sosyal İşler Komisyonu üyesi Ivor Richard, geçtiğimiz günlerde, topluluk üyesi ülkelerin ' 'ikümetlerini, *''uyumlulaştırılmış bir istihdam strateji''* kabul etmeye çağırdı.

Topluluk üyesi ülkelerde şimdi 9 milyon olan işsizler toplamının, önümüzdeki 12 ay içinde 10 milyona ulaşmasının kesin olduğu ve 1980'li yılların ortalarında da bu rakkamın 13-15 milyona ulaşması olasılığı bulunduğu konusunda üye ülkeleri uyaran Ivor Richard, onları, Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanmakta olan ve iş alanı yaratma ve iş paylaşma önlemlerini içeren bir düzenlemeyi ivedilikle ele almaya davet etti.

Sözkonusu düzenleme, öğrenimlerini bitirerek iş yaşamına atılanlar için bir *''Avrupa Ekonomik Topluluğu Güvencesi''* öneriyor. Buna göre, iş yaşamına atılanlar, iş bulamadıkları takdirde, en az iki yıllık bir süre için, eğitimlerini sürdürmek, mesleki eğitim görmek ya da iş deneyimi edinmek olanaklarından yararlanabilecekler.

→

Ayrıca, selektif bir biçimde ekonomilerin canlandırılmasını ve yeni iş alanları açılması için bayındırlık programlarının uygulanmasını ve yeni işçi alan firmaların desteklenmesini öneren Ivor Richard, bu önlemlerin maliyetinin yüksek olmadığını ve sanıldığı gibi enflasyonu alevlendirici olmayacağını belirtiyor.

O arada, artan işsizliğin Avrupa Ekonomik Topluluğunun karşı karşıya bulunduğu en ciddi sorun olduğuna dikkati çeken ilgili, üye ülkelerin hükümetlerini, eğer bu bunalımı çözmek üzere sorunu ele almakta gecikirlerse, seçmenleri tarafından bağışlanmayacakları yolunda da uyarıyor.

Öte yandan son günlerde basına yansıyan haberlerden, ülkemizdeki işsiz sayısının 3 milyon 600 bini aştığı ve işsizliğin ülkemizde de en önemli sorunlardan biri olduğu, hatta en önemlisi olduğu anlaşılıyor.

Ama, gerek bireylerin yaşamı, gerek toplum yaşamı açısından derin bir yara oluşturan bu sorun karşısında, ekonominin yönetimiyle sorumlu olanların pek duyarlı olmadıkları gözlemleniyor.

Kendisini yüksek faiz, sıkı para politikasının çekimine kaptırmış olan Özal'ı, Ivor Richard'ın AET üyesi ülkelerin hükümetlerini uyardığı gibi, *"seçmenlerin bunu bağışlamaz"* diye uyarmaya olanak yok. Çünkü şu sıra seçmen yok.

Faka+, mutlaka seçmen korkusuna, seçim kaygısına da gerek yok. Her alanda olduğu gibi varolan sorunlar başlı başına bir uyarıcı olmalı ve olayların çoğu zaman bağışlamaz olduğu dikkate alınmalıdır. Ve bu anlayış içinde işsizlik sorununa eğilme zamanının artık gelip geçmekte olduğu kabul edilmelidir. •

GÜBRE İÇİN YENİ BİR ZAM KAPISI AÇILDI...

Dış ödemelerde dışsatım için ayrı, dışalım için ayrı, ya da belli mal ve hizmetlerin dışalımında ya da dışsatımında ayrı ayrı döviz fiyatı uygulanmasına, yani, değişik kurlar uygulanmasına *"katlı kur"* uygulaması deniliyor. Nitekim, geçtiğimiz 2 Kasım gününe dek, gübre ve gübre üreticileri tarafından kullanılan gübre hammaddeleri ile tarımsal ilaç ve hammaddeleri dışalımında, temel döviz kurundan daha düşük bir döviz kuru uygulanıyordu.

Örneğin 24 Ocak kararları çerçevesinde döviz kurları düzenlendiğinde, gübre, gübre hammaddeleri, tarımsal ilaç ve hammaddeleri dışalımı için saptanmış olan kur, temel kurun yüzde 27,3 oranında altındaydı. Öylikle gübre bu yoldan destekleniyordu.

Ne var ki Uluslararası Para Fonu'nun ilke olarak karşı olduğu bu uygulama, aynı zamanda, temel kur ile özel kur arasındaki fark Hazineden ödendiği için Hazineye de mali bakımdan bir yük oluşturuyordu. O nedenle, bir süreden beri, temel kur ile özel kur arasındaki fark, her kur düzenlenmesinde biraz küçültülerek bu uygulamaya son verilme yolu tutulmuştu. Nitekim başlangıçta yüzde 27 olan kur farkı, 31 Ekim 1981 günü bu çerçeve içinde yüzde 2,3'e düşürülmüştü. Sonunda, 2 Kasım günü de bu uygulamaya son verildi.

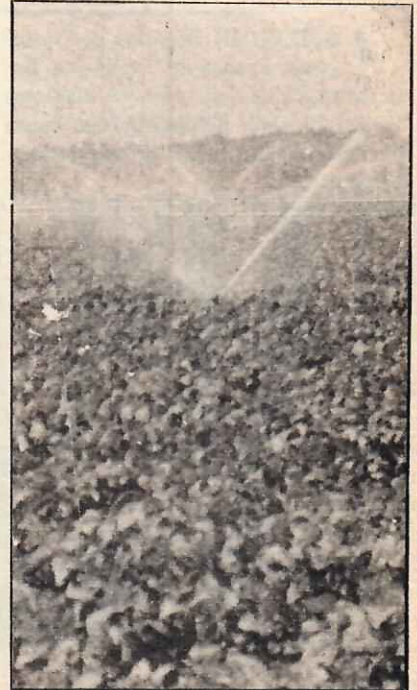
Şimdi katlı kur uygulamasının tümüyle kaldırılmış olması, ve o nedenle gübre ve gübre hammaddeleriyle tarımsal ilaç ve hammaddeleri dışalımında uygulanan döviz fiyatının en son 126,10 liradan 129,00 lira dolayına yükselmiş olması, kuşkusuz gübre ve tarımsal ilaç maliyetlerini artıran bir öge oluşturuyor. Bu artışın, geçtiğimiz Eylül ayı içinde türüne göre yüzde 43 ile yüzde 67 arasında zam gören gübre fiyatlarına hemen yansıyıp yansımayacağını bilmiyoruz.

Ama, 24 Ocak 1980'den bu yana, destekleme alım fiyatlarının düşük tutulmasına karşın, tarım girdilerinin fiyatlarında ortaya çıkan büyük artışların, özellikle, küçük çiftçilerle köylülerin geçim koşullarını ağırlaştırdığını biliyoruz.

Kaldı ki tarım, yalnız tarımla uğraşanların bir geçim kaynağı değil. Bu sektörün, Türkiye gibi gelişme sürecinde olan ülkeler için özel işlevleri yerine getirmesi gerek. Örneğin, bir yandan hızla artan nüfusu beslerken, bir yandan da başlıca dışsatım ürünlerinin üreticisi olarak, sınaileşmenin gerektirdiği, öteki gereksinmelerin zorunlu kıldığı dövizleri sağlayan bir döviz kaynağı olma işlevi var. Ayrıca, sanayi için gerekli sermayenin önemli kaynaklarından biri. Tarıma dayalı sanayiler için hammadde sağlayan bir sektör. Köyden kente göçün yavaşlaması, düzensiz kentleşmenin düzene konulması için de tarımsal gelişme başlıca çözüm yolu.

24 Ocak kararları çerçevesinde izlenen politikaların, şimdi işlevleri böylesine önemli olan bu sektörde son zamanlarda gözlemlenen olumlu gelişmeleri de aksatması söz konusudur.

Bu durumda kurumlar vergisi tarifesinde indirim yapılarak sanayi sektöründe yeni destekler getirilmesinin söz konusu olduğu bugünlerde, bundan önce, kalkınmada yaşamsal önemi olan tarım sektörü ile geçim güçlükleri gittikçe artan çiftçinin, köylünün desteklenmesi, her yönüyle daha ivedi, daha yararlı gibi gözükmektedir.

DANIŞMA MECLİSİ ÜYELERİNİN SORUMLULUKLARI

Ahmet ERDOĞDU

- Üyeler, türe üstünlüğünü sağlayacak demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine bağlı kalarak çalışacakları yolunda Türk Ulusu ve dünyaya karşı namus ve onurları üzerine andiçtiklerine göre, ülke bu doğrultuda kendilerinden çalışma bekleyecektir.

- Üyelerin sorumlulukları ciddidir ve tüm ülke çapındadır. Hepimizin umduğu en iyi işleri çok kısa zamanda başarmalarını dilemekten kıvanç duymaktayız. Ülkenin bekleyip boşuna zaman yitirmesine göz yumulmamalıdır.

KURUCU Meclis Hakkında Yasa uyarınca Danışma Meclisi kuruldu ve üyeleri and içerek görevlerine başladı. Kurucu Meclis başta yeni Anayasayı ve onun ilkelerine uygun olarak siyasal partiler ve seçim yasalarını da yapacaktır. Bilindiği gibi Kurucu Meclis, Milli Güvenlik Konseyi ile Danışma Meclisinden oluşmaktadır. Böyle olunca Danışma Meclisi Kurucu Meclisin bir kanadı durumundadır. Kurucu Meclis, yöntemine göre hazırlayıp yürürlüğe koyacağı Anayasa ile Türkiye Cumhuriyeti devletini bütün kurum ve kuruluşlarıyla yeni baştan kuracaktır. Kurulacak devletin niteliği söz konusu yasanın başlangıç kesiminde belli edilmiştir. Oradaki tanımlamaya göre Türkiye Devleti en başta Cumhuriyettir.

Bu devletin varlığı şu ilkelerle sımsıkı bağlıdır. En önde devletin bağımsızlığı gelir, dahası ülkenin ve ulusun bütünlüğü, bölünmezliği, toplumun dirlik ve düzenliği ve halkın gönenci korunacaktır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde herkes ulusal dayanışma ve sosyal adalet anlayışı içinde insan hak ve özgürlüklerinden yararlanacaktır. Herkesin temel hak ve özgürlüklerden yararlanabilmesi eşitlik ilkesinin doğrultusunda gerçekleşecektir. Devlet türe devleti yapısında olacaktır. Türenin üstünlüğü temel kuralı tüm devlet örgütünde yer alacaktır. Devletin tüm örgütleri din kurallarına bağlı olmayacak laik dokuda çağdaş demokrasi donanımında işleyecektir.

Danışma Meclisi bu nitelikte bir Anayasa yapacak ve bu Anayasanın ilkelerine dayalı Siyasal Partiler ve Seçim Yasalarını da hazırlayacaktır. Görüldüğü gibi yapılacak işler çok önemli ve büyüktür. Özet olarak Türkiye Cumhuriyeti devleti türe üstünlüğü kurallarına ve çağdaş demokrasi ilkelerine göre kurulacaktır.

ÜYELERİN HAK VE YETKİLERİ

Danışma Meclisi üyeleri bu göreve atanmalarını kendileri istemişlerdir. Onları bu konuda kimse zorlamamış olduğuna göre görevlerini Türk Ulusu ve bütün dünyaya karşı içtikleri andın gereğince yapacaklarına inanmak gerekir. Yapacakları görev Türk Ulusu adınadır. Her ne kadar seçimle gelmemiş iseler de onların yapacakları iş yönünden ulusu özümseyeceklerini düşünmek yerinde olur. Kaldı ki Kurucu Meclis Hakkında Yasa bu konuyu kurallara bağlamıştır. Üyelere Milletvekilleri gibi dokunulmazlık hakları, üyelik güvencesi verilmiş, kendilerine karşı işlenecek suçlardan dolayı ayrıcalıklar tanınmıştır. Aylık ve ödenekleri, yollukları bakımından T.B.M.Meclisi üyelerine sağlanan tüm sosyal haklardan yararlanacakları güvence altına alınmıştır.

Üyeler türe üstünlüğünü sağlayacak demokratik laik cumhuriyet ilkelerine bağlı kalarak çalışacakları yolunda Türk Ulusu ve Dünyaya karşı namus ve onurları üzerine and içtiklerine göre ülke bu doğrultuda kendilerinden çalışma bekleyecektir. Böyle olunca devletin kısa bir zamanda yeni Anayasasını hazırlamaları ve halkoyuna sunmaları gerekir. Geçenlerde Danışma Meclisi Başkanının iki yıldan önce Anayasanın hazırlanamayacağı yolundaki sözleri basında yankılar yarattı. Danışma Meclisi üyelerinin ulusal bir görevi böylesine gevşeteceklerini ve sendeleteceklerini hiç sanmıyorum. Anayasa, Siyasal Partiler ve Seçim yasaları için ikişer yıldan 6 yıl süre biçilmesi durumunda üstlenen görevin ciddiye alındığı konusunda herkes duraksamaya düşecektir. Kaldı ki önümüzde 1961 Anayasasının 7 ayda hazırlanıp halkoyuna sunuluşu örneği var. Fransa'da De Gaulle Anayasayı 4 ayda yürürlüğe koymuştur. Sayın üyelerin Başkanın görüşünü paylaşacaklarını düşünmek istemiyorum. Oysa sayın Başkan 12 Eylül 1980 öncesi yayımladığı bir kitabında şöyle diyordu: (Özgür demokratik düzende ve ilerici anlayışta kararlı olduğumuza gölge düşürecek davranışlardan uzak kalmak zorundayız. Türkiye'nin dışarıdaki itibarının temeli, özgür demokratik ve ilerici düzende kararlı kalmasına dayanır). Sayın Sadi Irmak'a bugünkü Danışma Meclisi Başkanlığı böylesine görüş değiştirmeye neden olmamalı idi.

ÜYELERİN SORUMLULUKLARI

Kimseden buyruk almadan kimsenin zorlamasına kapılmadan kendi istekleriyle Danışma Meclisine atanmayı kabul eden üyelerin Türk Ulusuna karşı sorumluluklarının büyük olduğunu belirtmek gerekir. Yapacakları Anayasanın çatısı, temelleri, kalın direkleri 2485 sayılı yasanın başlangıç kesiminde açıkça belirlenmiştir. Genel çizgileri bakımından yeni yapılacak Anayasa 1961 Anayasasının temel ilkelerini benimsemiş görünmektedir.

Sonuç olarak denilebilir ki, üyelerin sorumlulukları ciddidir ve tüm ülke çapındadır. Hepimizin umduğu en iyi işleri çok kısa zamanda başarmalarını dilemekten kıvanç duymaktayız. Ülkenin, bekleyip boşuna zaman yitirmesine göz yumulmamalıdır. ●

23 SAATE SIĞDIRILAN GÖRÜŞMELER

5 KASIM 1981. Esenboğa Havaalanında yoğun güvenlik önlemleri vardı. 12 Eylül 1980'den bu yana ilk kez batılı bir Dışişleri Bakanı Türkiye'ye geliyordu. Gerek görevliler gerekse karşılayıcılar sık sık saatlerine bakıyorlardı.

Saat 13.00'de Esenboğa'ya inen özel uçak beklenen konuğu getirdi. Federal Almanya Dışişleri Bakanı Hans Dietrich Genscher uçağın merdivenlerinde göründüğünde güvenlikle ilgili görevlilerin dışında herkes rahatlamıştı.

Konuk Bakan'a *"hoşgeldiniz"* diyen Dışişleri Bakanı İlter Türkmen kısa bir konuşma yaparak bu ziyareti değerlendirdi. Alman Dışişleri Bakanı Genscher de *"Türkiye'deki gelişmelere büyük ilgi gösterdiklerini"* vurgulayarak şunları söyledi:

"Ülkenizin temsilcileriyle yapacağım görüşmelere büyük önem veriyorum. Bu ziyaretimde Türkiye'nin demokratik partilerinin üyesi olan eski arkadaşlarımı görebilmekten mutluluk duyacağım"

Havaalanından otele 45 dakikada gelen konuk Dışişleri Bakanı, otelde 15 dakika dinlendikten sonra Anıtkabri ziyaret etti. Dışişleri Bakanı ve Başbakan Bülend Ulusu ile ayrı ayrı görüşen Genscher, programa göre 8 dakika gecikerek, Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren tarafından kabul edildi.

45 dakika olarak düşünülen görüşme bir saat 45 dakika sürdü. Devlet Başkanı Evren *"Federal Almanya'nın çok kıymetli dışişleri bakanı Sayın Genscher'i Türkiye'de görmekten ve bundan istifade ederek burada kendisi ile temastan büyük sevinç duymaktayım. Bu fırsattan istifade ederek kendilerine Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu ilk ağızdan nakletmek imkanını bulduğumdan dolayı da ayrıca memnunluk duymaktayım."* dedi.

Alman Dışişleri Bakanı Genscher de Devlet Başkanı Evren'den sonra özet olarak şunları söyledi.

"Batı savunma sisteminde biz bütün ortaklar barışı, hürriyeti ve demokrasiyi korumak için bir araya gelmiş bulunuyoruz. Ülkenizdeki durum hakkında beni aydınlatmak lütfunda bulunacağınızı söylemenizden çok memnun oldum. Diğer taraftan ben de bir dost olarak duymuş olduğum endişe ve üzüntüleri size intikal ettireyim. Ve bu konular üzerinde rahatça konuşalım."

Normal süresini tam bir saat geçen görüşmeden de anlaşıldığı gibi, bir hayli ayrıntılı açıklamaların yapıldığı görüşmede Devlet Başkanı Evren'in, 12 Eylül öncesi ve sonrası hakkında ve demokratik rejime geçiş hazırlıkları konusunda bilgi verdiği öğrenildi. Konuk Bakanın deyimiyle Devlet Başkanı, *"Türk tarafının görüşlerini çok açıklıkla dile getirdi."*

Ankara'da bulunduğu saatler içinde yoğun temaslar yapan Genscher 23 saat sonra havaalanında basın mensuplarına kısa bir açıklama yaptı. Konuk Bakan, *"Türkiye'deki gelişmeler konusunda fikir alışverişinde bulunmak olanağı buldum. Ben Almanya Parlamentosunun tüm partilerinin müştereken düşündükleri hususu kendilerine ilettim. Bu biran önce demokrasiye dönüşe vermiş olduğumuz önemdir. Ayrıca demokratik partilerin temsilcileriyle görüştüm. Bay Demirel, Bay Ecevit ve Bay Çağlayangil ile görüşmem Türkiye'deki durumun aydınlatılmasına katkıda bulunmuştur."* dedi.

Genscher, Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, Federal Almanya'nın Ankara'daki Büyükelçisi Dirck Öncken ve Dışişleri Bakanlığı mensupları tarafından uğurlanırken gerek Türk basını, gerekse Avrupa basını bu ziyarete geniş yer veriyorlar, yabancı radyolar konuyla ilgili çeşitli yorumlar yapıyorlardı.

GENSCHER' İN ZİYARETLERİ

DEVLET Başkanı ve Hükümet yetkililerinin dışında da ziyaretler yapan Federal Almanya Dışişleri Bakanı Hans Dietrich Genscher bu türden ilk görüşmesini Alman Büyükelçiliği'nde İhsan Sabri Çağlayangil ile yaptı.

Havaalanında söylediği *"Türkiye'nin demokratik partilerinin üyesi olan eski arkadaşlarımı görebilmekten mutluluk duyacağım"* sözlerine uygun olarak, feshedilmiş Cumhuriyet Halk Partisi'nin eski Genel Başkanı Bülent Ecevit ve feshedilmiş Adalet Partisi'nin Genel Başkanı Süleyman Demirel ile görüştü.

Altan Öymen'in evinde Bülent Ecevit ile İhsan Sabri Çağlayangil'in evinde ise Süleyman Demirel ile görüşen Genscher *"bu görüşmeler Türkiye'deki durumun aydınlatılmasına katkıda bulunmuştur"* dedi.

"Türkiye'deki askeri yönetimin mümkün olduğu kadar süratle demokratik rejimi kurtarmakta kararlı olduğuna kesin olarak inandığını" söyleyen Genscher, Anayasa'nın yapımı için *"iki yıllık bir süre gereklidir"* diyen Danışma Meclisi Başkanı Prof.Sadi Irmak ile de görüştü. *"Demokrasiye geçiş için 1983 yılı gösteriliyor"* diye yorumların yapıldığı ve Genscher'in bu tarihi bile uzun bulduğu söylendiğinden, Irmak—Genscher görüşmesinin çok ilginç geçtiği sanılıyor. ●

GENSCHER' İN ZİYARETİNE VERİLEN ÖNEM

BERABERİNDE kalabalık bir heyet ve gazeteci grubu ile Türkiye'ye gelen Hans Dietrich Genscher'in bu ziyaretine Avrupa'nın yanısıra Bonn Hükümeti büyük önem vermektedir.

Çünkü Genscher *"1982 yılı bütçe görüşmeleri"* için parlamentosuna bir rapor verecektir. Genscher, Türkiye ile ilgili izlenimlerini ilk önce Bonn'da Parlamento'da Dışişleri Komisyonu'nda dile getirecek, daha sonra da Parlamento Genel Kurulu'nda anlatacaktır.

1982 yılı Alman ekonomik yardımıyla ilgili olarak Ekonomik İşbirliği Bakanlığı Meclis Komisyonu'nda sorun çıkmış ve komisyon oy birliği ile aldığı kararda *"bütçe komisyonuna 1982 yılı yardımlarını dondurma önerisinde bulunmuştur."* Bonn Hükümeti bu öneriye karşı çıkmakla birlikte, parlamentoda baskı ile karşılaşacağı düşüncesiyle, Dışişleri Bakanı Genscher'in vereceği raporu beklemektedir.

Türkiye'deki görüşmeleri bu yönüyle de önem taşıyan Genscher'den *"Federal Almanya'daki Türk teröristlerin iadesi ve Türkiye'ye daha önce yapılması kararlaştırılan 480 milyon Marklık yardımın durdurulmaması"* istendi. Vize konusunda da görüşmeler yapıldı.

GENSCHER' İN, EKONOMİK YARDIMIN KESİLMEMESİ İÇİN ÇALIŞACAĞI BİLDİRİLİYOR

Federal Almanya Dışişleri Bakanı Genscher'in Türkiye'yi ziyaretine ve sonrasına tüm dünya basını geniş bir yer verirken, Almanya'nın Sesi Radyosu'nun iki elemanı da, Türkiye ve Almanya'daki gelişmeleri anlattılar. Beril Hofman ve Mehmet Varı'nın bu konudaki söyleşileri özetle şöyle:

BERİL HOFMAN — Gen. :her'-in bu gezisi Türk—Alman ilişkileri açısından büyük bir yarar sağlamadı. Gerçi taraflar kendi görüşlerini açıkça ortaya koydular. Ancak, Almanya Dışişleri Bakanı daha gezisini tamamlamadan Federal Parlamento Bütçe Komisyonu'nun 1982 yılı içinde Türkiye'ye yapılacak yardımı dondurma kararı aldığı haberi beklenmedik bir gelişme oldu. Nitekim Viyana'ya vardıktan sonra aldığımız bu haber, bizim için de Genscher için de şaşırtıcı oldu. Yolculukta Genscher'e refakat eden gazetecilerin görüşü: "Bu kararın gerek bizzat Genscher'e gerekse Türkiye'ye karşı olan bir davranış" *şeklinde yorumlanabileceği ve bu kararın* "fahiş bir hata" *olduğu yolunda. Bu konuda bizzat Genscher'in görüşünü almak istedik, ancak Bakan haklı olarak* "Kararın tam metnini bilmeden bir açıklama yapmak" *istemedi...*

Uçaktan ineceğimiz zaman gelen bir haber de bütçe komisyonunun yardımı dondurma kararı almadığı, bunun bir tavsiye kararı olduğu yolundaydı. Bonn'daki gelişmeleri daha yakından takibedebildiğinize göre bu konudaki gelişmeleri sizin ağzınızdan öğrenelim.

MEHMET VARI: ... Genscher Türkiye'de iken, Bonn'da da Türkiye'ye yapılacak yardım karşısında direnenlerin sayısının arttığı dikkati çekti. Alman Hür Demokrat Partisi'nin iki Milletvekili 1982 yılı içinde Türkiye'ye yapılması öngörülen 300 milyon Mark'lık yardımın dondurulmasını istedi...

Hür Demokrat Parti Meclis Grubu tarafından yapılan açıklamaya göre, Federal Parlamento'nun Bütçe Komisyonu'ndaki üç raportör de Türkiye'ye yapılacak yardımın dondurulması için bir karar tasarısı hazırladılar. Tasarı 1982 yılı bütçesi üzerinde yapılacak görüşmeler sırasında, Aralık ayı başında ele alınacak. Türkiye'ye yapılacak yardım demokrasiye dönülmesi esasına bağlanıyor...

HOFMAN— Türkiye açısından memnuniyet verici bir gelişme değil bu tavsiye kararı. Ancak, durumu hislere kapılarak değerlendirmek de bir fayda getirmez. Federal Hükümetin Türkiye'ye yapılacak yardımı birtakım şartlara bağlamak istemediğinden şüphe edilemez. Ancak, hükümet, devlet kasasından çıkacak olan bu pa-ayı tek başına alacağı bir kararlada veremez bunun için parlamentonun onayına muhtaç. Genscher'in buradaki ilk görevi parlamenterleri ikna etmek olacak. Türkiye'deki temasları Dışişleri Bakanına şüphesiz bu konuda yardımcı olacaktır. Özellikle Devlet Başkanı Evren ile yaptığı görüşme sonunda şimdiki Türk yönetiminin demokratik bir rejimin kurulması konusunda son derece kararlı olduğ. nu görmesi ve buna inanması da şüphesiz bu görevini kolaylaştıracaktır.

MEHMET VARI— Başkent Ankara'da geçen bir 24 saat. Evren, Ulusu, Türkmen, Irmak, Ecevit, Demirel ve Çağlayangil ile yapılan görüşmeler. Taraflar bu ziyaret öncesi birbirlerini dinlemek birbirlerini anlamak isteğinde olduklarını belirtmişlerdi. →

GENSCHER, ALMANYA'NIN SES' RADYOSU'NUN SORULARINI YANITLADI

Federal Almanya Dışişleri Bakanı Genscher Türkiye'den ayrılırken Almanya'nın Sesi Radyosu Türkçe yayınları bölümü görevlilerinden Beril Hofman'ın sorularını yanıtladı. Hofman'ın soruları ve Genscher'in yanıtları özetle şöyle:

BERİL HOFMAN—Sayın Bakan, Türkiye'nin mümkün olan en kısa zamanda parlamenter demokrasiye döneceği inancında olduğunuz belirtildi. Bu görüşü doğrular mısınız ve Türkiye'deki durum hakkındaki düşüncelerinizi açıklar mısınız?

GENSCHER— Türkiye şu sıralarda tarihinin en zor dönemlerinden birini geçirmektedir. Benim ilk planda istediğim Alman Hükümetinin, Alman Parlamentosunun ve bu parlamentoda temsil edilen partilerin ve müttefikimizin görüşlerini sorumlu kişilere ve ilk ağızdan açıkça duyurmaktı. Kendisini Türkiye'ye dostca hislerle bağlı addeden ve hürriyetle demokrasiyi korumakla yükümlü olan Türkiye'nin yanında yer alan bir ülkenin temsilcisi olarak bunu yaptım. Hürriyeti ve demokrasiyi korumak, ittifak üyelerinin her birinin teker teker üslendiği bir görevdir. Çoğulcu parlamenter demokrasiye dönülmesi yolunda kararlı olunduğu temin edildi. Bu dönüşün ne zaman gerçekleştirileceği konusunda pek yakında bir açıklama yapılacağı bildirildi.

BERİL HOFMAN—Türkiye'ye varışınız ve ülkeden ayrılışınız sırasında havaalanında verdiğiniz demeçte, Türkiye'de demokratik partilere mensup eski dostlarınızı görmekten duyduğunuz memnuniyeti dile getirdiniz. Bu görüşmeleriniz Türkiye'nin durumunu değerlendirmenizde ne oranda etkili oldu?

GENSCHER— Benim için eski başbakanlar Ecevit ve Demirel ve eski Dışişleri Bakanı olan dostum Çağlayangil'le yaptığım görüşmeler büyük önem taşıyor. Varacağım yargıda, uzun yıllar birlikte çalıştığımız kişilerin vereceği bilgiler de rol oynuyor. Bu kişilerin durumu değerlendirme yeteneklerine güveniyorum. Bu bakımdan çok kısa olan bu gibi seyahatlerde ister istemez derine inemeyen kendi izlenimlerimin yanı sıra bu kişilerin söyledikleri, yapacağımız değerlendirmede önemli bir rol oynuyor. Bunun dışında Türkiye'ye yaptığım ziyaretle güttüğüm amacın doğru olduğunu gördüm. Amacım kendi değerlendirmemizi bugün Türkiye'de politik sorumluluk taşıyanlara iletmekti...

BERİL HOFMAN—Almanya'nın Türkiye'ye yapacağı ekonomik yardımın devam etmesini tavsiye edecek misiniz?

GENSCHER— Bu yolda alınacak kararı Türkiye'deki gelişmelere de bağlamak zorundayız. ●

Bu diyalogda somut sonuçlar alındı mı? Alındıysa hangi alanlarda oldu?

HOFFMAN— Ankara gezisi her ikisi içinde somut sonuçlar getirmedi. Zaten beklenmiyordu da. Gerek Genscher gerekse Türkiye Dışişleri Bakanı İlter Türkmen bunu gayet açık bir şekilde dile getirdiler. Belki belirli bazı konularda taraflar anlaşmaya vardılar. Fakat bu konuda somut bilgilerin basına yansımamasına özen gösterildi. Durum böyle olunca biz gazetecilere de bu açıklamalara dayanarak tahminlerde bulunmak kalıyor. Benim tahminim somut bilgiler vermekten kaçınılmasının nedeni tarafların, kaydedilen ilerlemeleri peyderpey ve zamanı geldikçe kamuoyuna açıklamak istemelerinden ileri geliyor. •

DÜNDEN BUGÜNE ÜNİVERSİTE

Mustafa Özcan ÜLTANIR

DÜNYADA ilk üniversitenin Eski Yunanistan'da kurulduğunu tarih yazmaktaysa da, günümüz dünyasının büyük üniversitelerinin çekirdekleri, Orta Çağ'da atılmıştır. Tarihsel gelişimle, o günlerden bugüne uzanan dünya üniversiteleri arasında; Cambridge, Oxford, Sorbonne, Viyana, Köln gibi çoğu ünlü üniversiteler var. Özellikle Batı Avrupa'da üniversitelerin tarihsel gelişimi, olabildiğince bilimsel-yönetsel ve akçalı özerklik ortamında sağlana gelmiş bulunuyor.

Ülkemizde ilk üniversite Avrupa'dan beşyüz yıl sonra ve İstanbul'da Darülfünun adıyla kuruluyordu. Cumhuriyet döneminde ise, 1933 yılında Darülfünun yeniden düzenlenerek, İstanbul Üniversitesi adıyla oluşturuluyordu. İstanbul Üniversitesi'ni 1944 yılında bugünkü anlamıyla yeniden düzenlenerek kurulan İstanbul Teknik Üniversitesi, çeşitli yüksek okul ve enstitülerin birleştirilmesiyle 1946 yılında oluşturulan Ankara Üniversitesi, 1953 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi, 1955 yılında Ege Üniversitesi ve öteki üniversiteler izlediler. Sonraki yıllarda Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi gibi güçlü üniversiteler de kuruldu. Ancak bugün ülkemizde, bir bölüntüsü politik yatırım amacıyla ve üniversiteler enflasyonu oluşturacak biçimde açılmış, onbeş üniversite bulunuyor. Akademilerin üniversite biçimine dönüşmeleri için yasanlanan altı üniversitenin daha listeye eklenmesi olası. Oysa, Atatürk'ün Türkiye üniversitelerini, Anadolu'nun batısında, ortasında ve doğusunda, üç üniversite kentinde büyük üniversiteler olarak oluşturmayı düşündüğü söylenir.

ÖZERK ÜNİVERSİTELER

Türkiye'de üniversitelerin Batı Avrupa'daki gelişime uygun olarak ve Atatürk'ün, *"hayatta en hakiki mürşit ilimdir"* diyerek verdiği, bilimsel araştırmalarla yol göstericilik ve çağdaşlaşmada önderlik görevini en iyi yapabilecek biçimde düzenlenmeleri, 1961 Anayasası'nın tanıdığı bilimsel ve yönetsel özerklikle sağlanabilirdi. Birbirini pekiştiren bilimsel ve yönetsel özerklik, üniversitelerin yüksek bilim ve araştırma yapabilmelerinin, araştırma ortamında baskı altında kalmaksızın çağdaş eğitimi gerçekleştirmelerinin doğal gereği idi. Bilimsel özerklik, üniversite öğretim üye ve yardımcılarının özgürce araştırma ve yayın yapabilmelerini, öğretim görevlerinde dış baskılardan korunmalarını sağlama amacını taşımaktaydı. Bu özerkliğin kullanılabilmesi için zorunlu ve ayrılmaz parçası olan yönetsel özerklik ise, seçimle oluşturulan üniversite organlarının ve üniversitelerin kendi içlerinden seçtikleri yöneticilerinin, öğretim üye ve yardımcılarının, üniversite dışındaki ma- →

GENSCHER' İN GEZİSİ KLASİK BİR ZİYARET DEĞİL

FEDERAL Almanya Dışişleri Bakanı Genscher'in gezisinden önce, Danışma Meclisi'nin açılması, bir gün sonra siyasi partilerin feshedilmesi ve arkasından Bülent Ecevit'in yargılanıp tek celsede 4 ay hapse mahkum edilmesi...

Yurtiçinde songünlerde ortaya çıkan bu gelişmelerin yanısıra yurtdışında da *"Genscher'in gezisini iptal edeceği, Bonn Hükümeti'nden dışişleriyle görevli Cartier'in Türkiye ile ilgili olarak kullandığı olumsuz sözler, AET'nin Avrupa Komisyonu Başkanı Gaston Thorn'un elçi aracılığıyla ilettiği görüşler, ve Londra'da İşçi Partisi'nden bir grup milletvekilinin önerge vererek Türkiye üzerinde önlemler alınması"* istekleri...

Tüm bu gelişmeler sürerken Türkiye'ye *"yıldırım ziyaret"* yapan Genscher, *"ziyaret zamanının iyi seçildiğini"* söyledi.

"İyi seçilen bu ziyaret zamanı", iyi haber alması ve kulisi yansıtmasıyla tanınan gazeteci Cüneyt Arcayürek'e göre "iyi değerlendirilmişti."

"Genscher, Batı'da, tabii sadece kendi ülkesinde değil, devamlı ilişki içinde olduğu Ortak pazar ülkeleriyle Türkiye'nin siyasal yapısı etrafında yapacağı ayrıntılı konuşmalar için —olumlu, olumsuz—önemli izlenimler elde etmek izlenimi buldu" diyen Arcayürek Hürriyet Gazetesinde gezinin klasik ziyaret olmadığına dikkat çekiyor. Bu ziyareti *"Avrupa adına bazı sorunları görüşmek, batılıların kafasına takılan ciddi soru işaretlerinin gerçek cevaplarını aramayı amaçlayan bir geliş olarak kabul etmek gerekmiyor mu?"* diyen Arcayürek'e, Nilüfer Yalçın'da katılıyor. Dış olaylar konusunda ciddi ve

doğru haberciliğiyle tanınan ve Milliyet Gazetesi'nde yazan Yalçın, Genscher'in Devlet Başkanı Evren ile yaptığı görüşmeden *"olumlu izlenimlerle ayrıldığını"* ve konuk Dışişleri Bakanına *"yeni siyasi partilerin yeni partiler yasası çerçevesinde, her türlü fikir, görüş ve politik fikir yelpazesi çerçevesinde anayasa düzenine uygun her çeşit eğilimi yansıtan partiler olarak çalışacakları, amacın bunu sağlamak olduğu"* nun vurgulandığını yazdı.

kamlarca yani siyasal iktidarlarca görevlerinden uzaklaştırılamayacakları güvencesini getiriyordu.

Bilimsel araştırmayla yol göstericilik görevine verilen önemin sonucunda 1961 Anayasası, siyasi yaşamın çağdaş bilim bulgularıyla gelişmesi ve siyasal partilerin daha iyi hizmet verebilmelerine yardımcı olmak ve bilimsel çalışmaların ülke gerçeklerinden uzak kalmamasını sağlamak gerekçesiyle, üniversite öğretim üye ve yardımcılarının bazı sınırlayıcı koşullarla siyasi partilere üye olabilmelerini bile benimsemişti. Üniversiteler dışında oluşan ve gerçekleşen, ama haksızca üniversitelere yansıtılmış biçimde gösterilen toplumsal ve siyasal çalkantıları sonucu, 1971 yılında yapılan Anayasa değişikliğinde üniversite özerkliğini sınırlayıcı bir tanımlama getiriyordu. Ayrıca üniversite öğretim üye ve yardımcılarının da, anayasal demokratik siyasal yaşamın vazgeçilmez unsurları olarak tanınan siyasi partilere yapabilecekleri katkılar da ortadan kaldırıyordu. Buna karşın üniversiteler 1971 öncesinde de, Kurum olarak siyasal etkilerden kendilerini soyutlayabilmişler, politize olmamayı başarmışlardı.

1971 yılındaki Anayasa değişikliklerine uygun olarak, 1973 yılında çıkarılan ve geçtiğimiz hafta tarihe gömülen 1750 sayılı Üniversiteler Yasası, ikinci maddesinde gerçekçi biçimde üniversiteyi şöyle tanımlıyordu:

"Üniversiteler, fakülte, bölüm, kürsü, yüksek okul, enstitü ve benzeri kuruluşlarla hizmet birimlerinden oluşan, özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek bilim, araştırma, öğretim ve yayım birlikleridir."

Bu tanımda, üniversitelerin yüksek bilim ve araştırma görevi, öğretim görevinden önce gelmektedir. Anayasa gereği özerklik de, bilimsel ve yönetsel ayrım yapılmaksızın en geniş anlamıyla tanınmıştı. 1750 sayılı Üniversiteler Yasası'nın dördüncü ve yedinci maddelerinde, Üniversitelerarası Kurul'un üzerinde yer alacak olan ve üyeleri çoğunlukla üniversitelerden seçilse de üniversitelerüstü kuruluşlar diye, "Yüksek Öğretim Kurulu", yani YÖK ile "Yüksek Denetleme Kurulu" oluşturulmaya kalkışılmıştı. Ancak, Anayasa Mahkemesi'nce yasanın dördüncü ve yedinci maddeleriyle özerkliği zedeleyici görülen başka maddeleri de sonradan iptal edilmiştir.

Burada tarihsel bir gerçeği vurgulamak gerekir. Yönetsel üniversite özerkliği olmasaydı, yakın tarihimizde görülen siyasal çalkantılar sırasında, üniversiteler büyük açmazlara itilecek, görev yapamaz duruma sokulabilecekti. Üniversitelerimiz bugüne dek gelişerek gelebildilerse, yönetsel özerklik sonucu siyasal iktidarların gelişi güzel et atmalarından korunmalarıyla olmuştur. Bilimsel ve yönetsel özerkliğin, güçlü akçalı olanak ve akçalı özerklikle desteklenmemiş olması, ekonomik sorunlarının çözümlenememesine neden olurken, üniversite araştırmalarının gelişmesini engellemiştir.

YENİ YASAYA DOĞRU

1978/1979 döneminde, üniversitelerin çalışmalarında araştırmaya daha geniş yer verdirebilmek, üniversiteleri topluma açık, gelişmeye sürekli katkıda bulunan ve çok yönlü eğitim veren duruma getirmek, ayrıca Anayasa Mahkemesi'nin 1750 sayılı Üniversiteler Yasası'nda iptal ettiği maddeler nedeniyle oluşan boşlukları geliştirilmiş özerklik güvenceleriyle giderebilmek için bir yasa tasarısı hazırlanmışsa da, çıkarılamamıştır.

Geçen yıl, yeni bir Yüksek Öğretim Yasası'nın hazırlanmakta olduğu basında yer alıyordu. Hazırlanan taslağın amacının, yüksek öğretimle ilgili hedef ve ilkeleri belirlemek, tüm yüksek öğretim kurumlarının ve üst organlarının yeniden örgütlenmesini sağlamak, kuruluşlarını, işleyişlerini, görev yetki ve sorumluluklarını, eğitim ve öğretim, personel ve öğrencilerle ilgili temelleri bir bütünlük içinde düzenlemek olduğu açıklanıyordu. Hazırlanan ilk taslağın otuzüçüncü maddesinde, üniversite tanımı şöyle yapılıyordu.

"Üniversiteler, bu yasada belirtilen hükümler içinde bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, öğretim ve eğitim kuruluşları olup; fakülte, bölüm, yüksek okul ve enstitülerden oluşurlar."

Bu tanımda üniversitelerin araştırma görevine yer verilmiyor, Bakanlıklara bağlı mesleki yüksek okullar gibi, yalnızca eğitim görevi üzerinde duruluyordu. Özerklik de bilimsel olarak sınırlanmak isteniyordu. Uluslararası karakterleri olan ve bizim için batıdaki gelişimden soyutlanamayacak üniversitelerin gücü, dünyadaki çağdaş bakış açısıyla, özerklikleri ve yaptıkları araştırmalarla ölçülüyordu. Bu araştırmaların da lisans üstü eğitim ve akademik yükselmeler için olanlardan çok, bilime katkı yapacak grup araştırmaları biçiminde olması üzerinde duruluyordu. Çağdaş bakış açısıyla eğitimin niteliği de bu güce bağlıydı, ama niceliği ya da öğrenci sayısının çokluğu güçten çok büyüklük sorunuydu. Yasa hazırlanırken, bir yıl boyunca basında en çok tartışılan ve öneriler sergilenen konuyu üniversite oluşturdu.

YENİ YASA VE YENİ DÖNEMİN BEKLENTİLERİ

Geçtiğimiz hafta 4.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yüksek Öğretim Yasası'nın çıkarılması, üniversitelerimiz için yeni dönemi başlatıyor ve yapılacak Yeni Anayasa'da üniversitelerin önceki özerklik tanımlarından ayrı biçimde ele alınacaklarını gösteriyordu. Çıkarılan yasanın üçüncü maddesinin (d) bendi üniversiteyi şöyle tanımlamaktadır.

"Üniversite: Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim öğretim, bilimsel araştırma ve yayım yapan; fakülte, enstitü, yüksek okul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yüksek öğretim kurumudur".

Bu tanıma göre, üniversite özerkliği yalnızca bilimseldir. Eğitim ve öğretim görevi de, araştırma görevinden önceye alınmıştır. Öteki maddeleriyle öğretim üye ve yardımcıları için yeni akademik konum ve tanımlamalar getirilmiş, zorunlu rotasyonlar konulmuş, kurulacak yeni siyasi partilere üye olmak yasaklandığı gibi, derneklere bile üye olunması özel izne bağlanmıştır. Üniversitelerin kendi yöneticilerini seçme geleneği kaldırılmış, Devlet Başkanı'nca yapılacak atama sistemi benimsenmiştir. Kısacası, yeni bir sistem oluşturulmuştur.

Yasanın amaçlandığı biçimde, yüksek öğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek olmak, yurtiçi ve yurtdışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmak, üniversitelerimiz için gerçekleşebilecek mi? ●

YÜKSEKÖĞRETİM YASASI

YÜKSEKÖĞRETİM Yasası 4.11. 1981 gün ve 2547 numara ile Resmi Gazete'de yayınlandı.

68 Madde ve 28 geçici maddeden oluşan Yükseköğretim Yasası 12 bölümden meydana gelmiş. Yasanın 1'nci bölümü; Amacı, kapsamı ve tanımları. 2'nci bölümü; Genel hükümleri. 3'ncü bölümü; Üst Kuruluşları. 4'ncü bölümü; Yükseköğretim Kurumlarını 5'nci bölümü; Öğretim elemanlarını. 6'ncı bölümü; Çalışma ve denetimi. 7'nci bölümü; Öğretim ve öğrencileri. 8'nci bölümü; Memurlar ve diğer görevlileri. 9'ncu bölümü; Disiplin ve ceza işlerini. 10'ncu bölümü; Mali Hükümleri. 11'nci bölümü; Çeşitli hükümleri. 12'nci bölümü ise Geçici maddeleri içeriyor ve tanımlıyor.

Yasanın amacı: *"Yükseköğretimle ilgili amaç ve ilkeleri belirlemek ve bütün yüskeköğretim kurumlarının ve üst kuruluşlarının teşkilatlanma, işleyiş, görev, yetki ve sorumlulukları ile eğitim-öğretim, araştırma yayım, öğretim elemanları, öğrenciler ve diğer personel ile ilgili esasları bir bütünlük içinde düzenlemektir."* diye bilirlenmiş.

Bu amaca uygun olarak yasanın kapsamı ise şöyle belirlenmiş. *"Yasa; yükseköğretim üst kuruluşlarını, bütün yükseköğretim kurumlarını, bağlı birimlerini ve bunlarla ilgili faaliyet ve esasları kapsar.*

Türk Silahlı Kuvvetleri ve emniyet teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumlarıyla ilgili hususlar ayrı yasayla düzenlenir."

Yasa "Genel Hükümler" başlığı altında "Yükseköğretimin amacı öğrencileri";

(1) "ATATÜRK imkılapları ve ilkeleri doğrultusunda ATATÜRK milliyetçiliğine bağlı,

(2) Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan,

(3) Toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, aile, ülke ve millet sevgisi ile dolu,

(4) Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren,

(5) Hür ve bilimsel duşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı,

(6) Beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş,

(7) İlgi ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip, vatandaşlar olarak yetiştirmektir diyor. Ayrıca şu hükümleri getiriyor.

- *"Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak, refah ve mutluluğunu artırmak amacıyla; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak programlar uygulayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak,*

- *Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek olmak, yurtiçi ve yurtdışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır."*

"Yükseköğretim Kurumlarında, eğitim öğretim süresince, Atatürk ilkeleri ve inkilap tarihi, Türk dili, yabancı dil zorunlu ders olarak programlanır ve icra edilir" diyen Yükseköğretim Yasası, 6'ncı maddesinde Yükseköğretim Kurulu'nun oluşumunu şöyle belirlemiş; Yasaya göre üç ay içinde kurulması gereken Yükseköğretim Kurulu:

(1) "Devlet Başkanı tarafından, tercihan rektörlük yapmış kişiler arasından seçilen sekiz,

(2) Bakanlar Kurulunca, üniversiteler dışından, temayüz etmiş üst düzeydeki devlet hizmetlileri veya emeklileri arasından seçilen altı,

(3) Genelkurmay Başkanlığınca kendi bünyesinden seçilen bir,

(4) Milli Eğitim Bakanlığınca kendi bünyesinden seçilen iki üye ile,

(5) Üniversitelerarası Kurulca, Kurul üyeleri dışında ve en az yirmibeş yıl öğretim üyeliği yapmış kişiler arasından seçilen sekiz öğretim üyesinden oluşur.

Yukarıdaki (2), (3), (4) ve (5) nci bentlere göre seçilenlerin üyelikleri Devlet Başkanının onayı ile kesinleşir. Bu bentlerde belirtilenlerin ilk seçimleri bir ay, Devlet Başkanı tarafından üyelikleri onaylanmayanların yerine yeni adayların seçimleri ise iki hafta içinde yapılmadığı takdirde, Devlet Başkanınca doğrudan atama yapılır.

c. Kurul üyeliği (Genelkurmay Başkanlığınca seçilen üye hariç) sekiz yıldır. Her iki yılda bir üyelerin dörtte biri yenilenir. Süresi biten üyelerle herhangi bir sebeple kuruldan ayrılanların yerine yeniden seçim yapılır. Süreleri sona eren üyelerin Kurula yeniden seçilmeleri mümkündür. Herhangi bir nedenle üyeliğin normal süreden önce sona ermesi halinde, eski üyenin kalan süresini tamamlamak üzere yenisi seçilir.

Genelkurmay Başkanlığınca seçilen üyenin süresi iki yıldır ve bu süre içinde diğer özlük hakları saklı kalmak kaydı ile maaşsız izinli sayılır. Diğer üyelerin varsa kurumları ile tüm ilişkileri kesilir. Kurul üyeliğine seçilmede ve üyelerin görevlerine devamda yaş haddi yoktur.

Devlet Başkanı, Kurul üyeleri arasından dört yıl süreyle bir başkan; Kurul Başkanı da Kurul üyeleri arasından iki yıl süreyle iki başkanvekili seçer. Başkanın görevlendireceği başkanvekillerinden biri başkanın bulunmadığı hallerde ona vekâlet eder.

Milli Eğitim Bakanı gerekli gördüğü hallerde kurula katılır ve başkanlık eder.

Yükseköğretim Kurulunun toplantı nisabı 16 kişidir.

d. Yükseköğretim Kurulu üyelerinin ücretleri, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre en yüksek devlet memuruna ödenen aylığın (ek gösterge, yan ödeme ve tazminatlar dahil) iki katını geçmemek üzere Bakanlar Kurulunca tespit edilir. Emekli olarak seçilenlerin emekli maaşlarının ödenmesine devam edilir.

e. Yükseköğretim Kurulu üyeleri, kamu yararına kurulmuş dernekler, vakıflar ve bunlara bağlı kuruluşlarda herhangi bir ücret almadan görev yapma ve Bakanlar Kurulunca verilecek geçici görevler dışında, herhangi bir kamu kuruluşunda veya özel kuruluşta çalışamazlar.

Bakanlar Kurulunca görevlendirme dışında herhangi bir nedenle bir yıl içinde, yıllık izin hariç, toplam üç ay hizmete devam etmeyenler Kuruldan ayrılmış sayılırlar."

Üniversitelerarası Kurul ise;

"Üniversite rektörleri, Genelkurmay Başkanlığının silahlı Kuvvetlerden dört yıl için seçeceği bir profesör ile her üniversite senatosunun o üniversiteden dört yıl için seçeceği birer profesörden oluşur."

YÖK'e göre Üniversite Tüzel Kişiliğinin temsilcisi olan Rektör:

'Yükseköğretim Kurulunun önereceği yükseköğretimden sonra en az onbeş yıl başarılı hizmet vermiş tercihan devlet hizmetinde bulunmuş →

ikisi üniversitelerde görevli profesörlerden olmak üzere dört kişi arasından Devlet Başkanınca beş yıl için atanır. Önerilenler atanmadığı ve iki hafta içerisinde yeni adaylar gösterilmediği takdirde Devlet Başkanınca doğrudan atama yapılır."

Süresi biten Rektörün yeniden atanabileceğini hükme bağlayan yasa Dekan atanmasını ise 16'ncı maddesi'nde şöyle belirlemiş:

"Fakültenin ve birimlerinin temsilcisi olan dekan, rektörün önereceği, fakültenin aylıklı üç profesörü arasından Yükseköğretim Kurulunca üç yıl süre ile seçilir ve normal usul ile atanır. Süresi biten dekan yeniden atanabilir."

Yükseköğretim Yasası'nın 41'nci maddesi ile, öğretim üyesi ihtiyacının karşılanması konusunda şu hükümlere yer verilmiş;

a. "Bu kanun kapsamındaki tüm yükseköğretim kurumları, bir sonraki eğitim-öğretim yılı için çeşitli bilim dallarında duyduğu öğretim üyesi ihtiyacını Yükseköğretim Kurulunun belirleyeceği esaslara göre tespit eder ve içinde bulunduğu eğitim-öğretim yılının Ocak ayı sonuna kadar Yükseköğretim Kuruluna bildirir. Yükseköğretim Kurulu, bütün yükseköğretim kurumlarının ya da yeni açılacakların öğretim üyesi durumunu ve ihtiyacını Nisan ayı içinde belirler.

b. Yükseköğretim Kurulu, yukarıda belirlenen ihtiyacı karşılamak amacı ile, tüm yükseköğretim kurumlarında 40'ncı maddenin (b) fıkrasına göre iki yıl çalışmış olan bir profesörlükte fiilen sekiz yılını doldurmuş olanlar ve rektör, dekan, enstitü ve yüksekokul müdürlüğü görevlerinde bulunanlar dışında ihtiyaç duyulan bilim dallarındaki öğretim üyelerinin durumlarını inceler ve bu nitelikteki öğretim üyelerinin eksilmesi halinde hizmetin aksamayacağını kanaat getiren üniversiteleri tespit eder.

Daha sonra, ihtiyacı olan üniversitelerle ihtiyaç duyulan öğretim üyelerinin miktarı ve nitelikleri, tespit edilen bu üniversitelere bildirilerek, ihtiyaç mahalline gitmek isteyenlerin bildirilmesi istenir. İstekli çıkmaz veya yetmez ise belirlenen üniversitelerde ad çekme suretiyle, Yükseköğretim Kurulu tarafından ihtiyaç karşılanır.

Bu şekilde belirlenen öğretim üyeleri yeni hizmet yerlerinde fiilen iki ders yılı çalışmak üzere görevlendirilirler. Bunlar, kendi kadroları ile ve özlük hakları kurumlarında devam etmek kaydı ile görev yapacağı kurumun bulunduğu yer ve özelliklerine göre, varsa bu şekilde verilen ödenekleri çalıştıkları kurumdan alırlar.

Bu suretle görevlendirilme tebligatı yapılan öğretim üyeleri yeni tayin edilen yere gitmedikleri takdirde müstafi sayılırlar. Bu şekilde müstafi sayılanlar, bu hizmeti yerine getirmedikçe herhangi bir yükseköğretim kurumunda tekrar öğretim üyeliğine atanamazlar ve diğer kamu kuruluşlarında görevlendirilemezler."

Yasa Yükseköğretime giriş konusunda getirdiği hükümlere ise 45'nci maddesinde yer vermiş;

MADDE 45.

a. "Yükseköğretim kurumlarına giriş için;

(1) Yükseköğretim kurumlarına girme niteliği kazanmış tüm öğrencilere, ortaöğretim kurumlarını bitirdikleri tarihten itibaren altı yıl içerisinde üç,

(2) Bir yükseköğretim kurumuna kayıtlı olup da tekrar sınava girmek isteyenlere bir,

(3) Bu kanunun 44 ve 49'ncu maddelerine göre ders başarısızlığı nedeniyle Yükseköğretim kurumlarından ilişiği kesilenlerden, ortaöğretim kurumlarını bitirdikleri tarihten itibaren altı yıl geçmemiş ve yukarıdaki (2) nci benddeki sınava girme hakkını kullanmamış olanlara bir,

(4) Bir yükseköğretim kurumunu bitirip de başka bir bilim dalında öğrenim yapmak isteyenlere ise yukarıdaki bendlerdeki kısıtlamalara bağlı kalmadan iki,

Sınav hakkı tanınır.

b. Yükseköğretim kurumlarına öğrenci seçiminde, adayların ortaöğretim süresindeki başarıları, öğrenci seçme ve yerleştirme merkezi tarafından saptanacak yöntemle ek bir puan olarak tebpit edilir ve yükseköğretim kurumlarına giriş sınav puanlarına eklenir.

Ortaöğretim kurumlarını birincilikle bitiren adaylar kendileri için yükseköğretim kurumlarında ayrılacak kontenjanlara, tercih ve puanları gözönünde tutularak yerleştirilir."

Öğrencilere uygulanacak disiplin işlemlerini de ayrı bir madde de toplayan yasa'nın 54'ncü maddesi şöyle;

a. "Yükseköğretim kurumları içinde veya dışında yükseköğretim öğrenciliği sıfatına, onur ve şerefine aykırı harekette bulunan, öğrenme ve öğretme hürriyetini doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kısıtlayan, kurumların sükun, huzur ve çalışma düzenini bozan, boykot, işgal ve engelleme gibi eylemlere katılan, bunları teşvik ve tahrik eden, yükseköğretim mensuplarının şeref ve haysiyetine veya şahıslarına tecavüz eden veya saygı dışı davranışlarda bulunan ve anarşik veya ideolojik olaylara katılan veya bu olayları tahrik ve teşvik eden öğrencil re; eylem başka bir suçu oluştursa bile ayrıca uyarma kınama, bir haftadan bir aya kadar veya bir veya iki yarıyıl için kurumdan uzaklaştırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezaları verilir.

b. Bir fakülte, enstitü veya yüksekokulun içinde veya dışında öğrencilerin işlemiş oldukları disiplin suçlarından dolayı soruşturma yapmaya ve doğrudan gerekli cezayı vermeye veya disiplin kuruluna sevketmeye ilgili fakülte dekanı, enstitü veya yüksekokul müdürü yetkilidir.

c. Disiplin soruşturmasına, olay öğrenilince derhal başlanılır ve soruşturma engeç onbeş gün içinde sonuçlandırılır.

d. Hakkında kovuşturma yapılan öğrenciye sözlü veya yazılı savunma hakkı verilir. Tanınan süre içinde savunma yapmayan öğrenci bu hakkından vazgeçmiş sayılır.

e. Disiplin cezaları, ilgili öğrenciye yazı ile bildirilir. Durum, öğrenciye burs veya kredi veren kuruluşa ve Yükseköğretim Kuruluna duyurulur. Yükseköğretim kurumundan çıkarma kararlarına karşı onbeş gün içinde üniversite yönetim kuruluna itiraz edilebilir. Cezalar öğrencinin dosyasına ve siciline işlenir.

f. Bu maddeye göre yapılacak işlemler sırasında gerekirse öğrenciye, bağlı bulunduğu öğretim kuruluşunda, ilan yoluyla tebligat yapılabilir.

g. Yükseköğretim kurumundan çıkarma kararı bütün yükseköğretim kurumlarına, Yükseköğretim Kurulu, emniyet makamları ve ilgili askerlik şubelerine bildirilir. Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası verilen öğrenciler, bir daha herhangi başka bir yükseköğretim kurumuna alınamazlar."

"Yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanları ile her düzeydeki öğrenciler siyasi partilere ve bunların her türlü yan kuruluşlarına üye olamazlar ve bir parti hesabına siyasi faaliyet gösteremezler" hükmü ile siyaset yasağı da getiren yasa, 66'ncı maddesi ile yürürlükten kaldırılan kanun ve hükümleri göstermiş;

''1750 sayılı Üniversiteler Kanunu tümü ile, aşağıdaki kanunların ve Yükseköğretim kurumları ile ilgili diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

4619 sayılı İstanbul Teknik Üniversitesi Hakkında Kanun ile ek ve değişiklikleri,

6594 sayılı Karadeniz Teknik Üniversitesi adıyla Trabzon'da Bir Üniversite Kurulması Hakkında Kanun ile ek ve değişiklikleri,

6595 sayılı Ege Üniversitesi adıyla İzmir'de Bir Üniversite Kurulması Hakkında Kanun ile ek ve değişiklikleri,

6990 sayılı Atatürk Üniversitesi Kanunu ile ek ve değişiklikleri,

7307 sayılı Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kanunu ile ek ve değişiklikleri,

892 sayılı Hacettepe Üniversitesi Kurulması Hakkındaki Kanun ile ek ve değişiklikleri,

1785 sayılı Diyarbakır Üniversitesi Kuruluş Kanunu,

1786 sayılı Çukurova Üniversitesi Kuruluş Kanunu,

1787 sayılı Anadolu Üniversitesi Kuruluş Kanunu,

1788 sayılı Cumhuriyet Üniversitesi Kuruluş Kanunu,

1872 sayılı İnönü Üniversitesi Kuruluş Kanunu,

1873 sayılı Dört Üniversite Kurulması Hakkındaki Kanun ile ek ve değişiklikleri,

1487 sayılı Boğaziçi Üniversitesi Adıyla İstanbul'da Bir Üniversite Kurulması Hakkında Kanun ile ek ve değişiklikleri,

5239 sayılı Ankara Üniversitesi Kuruluş Kadroları Kanunu ve bu kanuna ek kanunlar ile Ankara Üniversitesine bağlı birimlere ait kanunlar,

5247 sayılı İstanbul Üniversitesi Kuruluş Kadroları Kanunu ile bu kanuna ek kanunlar,

2175 sayılı Kayseri Üniversitesi Kurulması Hakkında Kanun.''

Yükseköğretim Yasası ile öğretim üyelerinin emeklilik yaş haddi 1982 yılı için 70, 1983 yılı için 69, 1984 yılı için ise 68 olarak belirlenmiş ve yasanın yayımı tarihinde görevi başında bulunan Üniversitelerarası Kurul, Senato, Üniversite Yönetim kurulu fakülte, enstitü ve yüksek okul kurulları ile yönetim kurulları lağvedilmiştir. Yasanın yürürlüğe girdiği tarihte görev başında bulunan üniversite rektörlerinin görevleri 31 Temmuz 1982 tarihinde fakülte dekanları, enstitü ve yüksekokul müdürleri ile bölüm başkanlarının görevleri ise 31 Ağustos 1982 tarihinde sona erecektir. ●

"BU POLİTİKALARIN ALTERNATİFLERİ YOKTUR"

- **Devlet Başkanı** ''*Ekonomik olayin üretim ve tüketim süreclerinin gerceklesmesinde ekonomiyi dengeye getiren etkenlerin, ekonomik kurallara gore mumkün olan bir pazar serbestisi icinde islemlerini saglamanin faydalarini tecrube etmekteyiz... Duzensiz serbest rekabetin ictimai mahzurlari vardır.*'' **dedi.**

- **Bu sözler kongrenin kimi üyeleri tarafından, pek alâ** ''*24 Ocak kararlarının alternatifleri vardır ve bu alternatifler uzerinde de düsünulmelidir*'' **anlamında**; ''*24 Ocak kararları, serbest rekabet, henüz deneme aşamasında, bu deneme basarılı olmazsa, bunun alternatifleri uygulamaya konulabilir*'' **anlamında yorumlanabilirdi.**

2 KASIM 1981 Pazartesi günü Devlet Başkanının konuşmasıyla açılan İkinci İktisat Kongresi, iç turizm yanında, ekonomik konulardaki tartışmalara da bir canlılık getirdi. Kongrenin çatısı altında, bir yandan özenle (!) seçilmiş konuşmacılar ekonominin çeşitli dallarına ilişkin konular üzerinde aynı doğrultuda tebliğler sunarlarken, bir yandan da belli çevrelerin ve görüşlerin sözcüleri, değerli (!) düşüncelerini bir kez daha dile getirme olanağı buldular.

O arada, Kongrenin açılış günü yaptığı konuşmada, Devlet Başkanının '*24 Ocak kararlarının alternatifleri olabileceği ve bunlar üzerinde de düşünmek gerektiği şeklinde*'' yorumlanabilecek sözlerine ve planlama konusundaki düşüncelerine ters düşmemeğe özen gösteren Özal, ertesi günü yaptığı basın toplantısında, yine, ''*Çok düşündüm, bu politikaların alternatifi yoktur*'' deyiverdi.

POLİTİKALAR ALTERNATİFSİZSE KONGREYE NE GEREK VARDI?

Bu durumda, madem ki politikaların alternatifi yoktu, o zaman böyle bir kongreye ne gerek vardı, denebilir.

Bilindiği kadarı ile, İkinci İktisat Kongresini düzenlemek fikri Özal'ın olmadığı gibi, Kongrenin amacı da, herhalde, 24 Ocak kararlarının haklılığını, doğruluğunu kanıtlamak değildi. Böyle bir kongreden, en azından, Devlet Başkanının da açış konuşmasında belirttiği gibi, ''*Atatürk ilke ve esaslarının sınırları içinde*'' ve ''*sosyalist ve kapitalist ekonomilerin mutlakları üzerinde durmadan*'' Türkyiye'nin ekonomik modelini ortaya koyması beklenirdi.

Ama tüm bunlar, Özal'ın bu kongreden, mimarı olarak bilindiği

"BU EKONOMİK POLİTİKANIN BAŞKA ALTERNATİFİ YOK"

ÇOK düşündüm, bu politikanın başka alternatifi yok...

... Programın uygulanmasında IMF'den, Dünya Bankası'ndan direktif almamız diye bir şey sözkonusu değildir. Bunu çekinmeden söylüyorum. Bazı tavsiyeler olacaktır, ama biz bunları bütünüyle kabul etmek zorunda değiliz. Yatırımlarda tasarrufa başvurmak zaten bizim karar verdiğimiz birşeydi.

Kredi talebinin artmış olması büyük bir istihsalin varlığına işarettir. Elektrik enerjisinde bugün içinde bulunduğumuz sıkıntının sebebi de istihsal artışıdır.

*... **Ücretle geçinenler** için enflasyon en sıkıntılı durumu yaratmaktadır. Onların durumunu düzeltebilmek için önce enflasyonu düşürüyoruz. Zamanla bazı iyileştirmeler de yapılacaktır. Mesela, geçen yıl memurlara yapılan ücret artışı yüzde 50'nin üzerinde idi. Gelecek yıl da duruma uygun ilaveler yapılacaktır.*

Bu uğraşmalar sırasında herkesten fedakarlık istiyoruz. Uyguladığımız programa sımsıkı sarılarak sonuca gitmek mecburiyetindeyiz. Aksi halde, bütün emekler berhava olur...

Turgut ÖZAL
Devlet BAKANI

24 Ocak kararlarının alternatifsizliğini kanıtlayacak sonuçlar elde etmesini önlemeğe engel değildi. Üstelik, Kongre tertip komitesinin başında olan Özal, Kongreyi, görüşleri, gönülleri 24 Ocak kararlarından ve o kararların dayandığı felsefeden yana olan, bu kararlarından sürdürülmesinde çıkarı olan kişi ve kuruluşlardan oluşturma ve bu yönde dikkatli bir seçim yapma olanağını da elde etmişti.

Nitekim, Özal bu konuda öylesine dikkatli bir seçim yaptı ki örneğin, gönlünde yattığı biçimde çıkmayan Toplu Konut Yasasına onca emeği geçmiş ve konut alanında onca deneyimi bulunan Emlak Kredi Bankası, tebliğ vermeğe çağrılmadı.

DEVLET BAŞKANI YANLIŞ ANLAŞILIRSA...

Ne var ki, olabildiğince tek sesli olarak düzenlenmesine özen gösterilen Kongrenin açılışında yaptığı konuşmada Devlet Başkanı, yer yer Özal politikalarının dışına çıkan ifadeler kullandı. Örneğin, konuşmasının bir yerinde Devlet Başkanı, *"Ekonomik olayın üretim ve tüketim süreçlerinin gerçekleşmesinde ekonomiyi dengeye getiren etkenlerin, ekonomik kurallara göre mümkün olan bir pazar serbestisi içinde işlemelerini sağlamanın faydalarını tecrübe etmekteyiz... Düzensiz serbest rekabetin içtimai mahzurları vardır..."* dedi. Devlet Başkanının bu sözleri, Kongrenin kimi üyeleri tarafından, pekâlâ, *"24 Ocak kararlarının alternatifleri vardır ve bu alternetifler üzerinde de düşünülmelidir"* anlamında; *"24 Ocak kararları, serbest rekabet, henüz deneme aşamasında, bu deneme başarılı olmazsa, bunun alternatiflerini uygulamaya konulabilir"* anlamında yorumlanabilirdi.

Üstelik, Devlet Başkanının, *".... Bu sonuca, zaman ve diğer kaynakları israf eden, acı tecrübelerle değil, incelemelerle, planlamalarla varmak gerekir..."* şeklindeki, Özal'ın pek hoşlanmadığı planlama düşününü destekleyen sözleri de, bu tür yoruma açık olanları ayrıca yüreklendirebilirdi.

ALTERNATİFLER ORTAYA KONULABİLİRDİ

O zaman, ola ki kimileri çıkıp, kapitalist sistem içinde 24 Ocak kararlarının bir yığın çağdaş alternatifi olduğunu ortaya koyup, Kongrenin tek sesliliğini bozabilir, belki de Kongrenin sonuçlarını etkileyebilirdi.

Herhalde böyle bir tehlikeyi önlemek için olacak ki, Kongredeki konuşmasında Devlet Başkanının konuşmasına ters düşmemeğe özen gösteren Özal, hemen ertesi günü, *"Bu politikaların alternatifi yoktur"* demek gereğini duydu.

Gerçekten Devlet Başkanının sözlerini, alternatifler üzerinde düşünülmesi biçiminde yorumlayanlar, en azından şunları söyleyebilirlerdi.

Kökü, onsekizinci yüzyılda yaşamış olan Adam Smith'e dayanan muhafazakar düşüncede olanlar, her şeyden önce, yalnız vergi toplayan ve jandarmalık yapan bir devlet kavramından yanadırlar. Bundan hareketle devletin ekonomik yaşama karışmasını istemezler. Serbest rekabet koşulları içinde işleyen bir piyasa mekanizmasının, en etken kaynak dağılımını sağlayacağına inanırlar. Günümüzde ünlü Chicago okulunun temsil ettiği bu görüşe göre, ekonomi, rekabetten uzaklaştıkça, rekabete doğru çekilmek gerekir. Bu düşünce biçimine göre, para sunumunu ile oynamak yoluyla ekonomik istikrar sağlanabilir.

> **"ÖZEL SEKTÖR DE ÜZERİNE DÜŞEN GÖREVİ YAPMALI"**
>
> ATATÜRK memlekette özel sektör olmadığını görerek, ilk işe Devlet Sektörü'nü kurarak başlamıştır. Özel sektör, devlet sektöründen bilgi ve görgü alarak yetişmiş ve bugünkü hale gelmiştir. Birçok sahalara atılarak büyük işler başarmıştır. Bugün memleket sanayiinin, yani ekonomisinin takriben yüzde 50'si devletin, yüzde 50'si özel sektörün elindedir...
>
> ... İstikrar politikasının 2–3 yıl daha süreceği ve fedakarlık beklentilerine gelince, fedakarlıklar imkan dahilinde olmalıdır. İki, üç yıllık bir süre için para kazanmamayı göze alabiliriz. Ama ayakta duramazsak bu kötü olur. Vatandaşın durumunu pek yakından bilmiyoruz. Ama şirketler için bunalım hat safhaya gelmiştir...
>
> VEHBİ KOÇ

24 Ocak kararlarının temelinde yatan yaklaşım ise, bu düşünceden devlet kavramını ve para politikasını almış ama, çok sözünü ettiği serbest rekabet kavramını almamıştır. Onun yerine tekelci bir kapitalizm anlayışına yönelmiştir.

Kapitalist sistem içinde muhafazakar düşünceye bir tepki olarak gelişen liberal düşün de zaten, örgütlenmiş bir kapitalizm içinde tekelci eğilimler nedeniyle sistemin gittikçe serbest rekabetten uzaklaşması ve ekonomik bunalımların sıklaşması yüzünden ortaya çıkmıştır.

Devletin ekonomik yaşama, düzenleyici ve işletmeci olarak karışmasından yana olan liberaller ise, genellikle, iki grupa ayrılabilir. Bunlardan Keynesci diye bilinenler, para politikalarına da belli ölçüde önem vermekle birlikte, bütçe ve maliye politikalarından da yararlanılmasını ve Devletin, müstakar bir istem yaratacak biçimde bu politikalar aracılığı ile ekonomik yaşama karışmasını önerirler.

Liberallerden enstitüsyonalist diye bilinenler, yani ekonomiye kurumsal bir yaklaşımdan yana olanlar ise, özetle, serbest piyasa mekanizmasının, ekonomiyi, ulusal büyümeye doğru yönelteceğini, ulusal hedeflere doğru yönelteceğine inanmazlar. Ulusal gelirin, bireyler arasında bölüşümü, kaynakların kamu özel kesim arasında bölüşümü gibi yaşamsal önemi olan konuların serbest piyasa mekanizmasına bırakılamayacağını söylerler. O yüzden devletin ekonomik yaşama planlı bir biçimde karışması gerektiğini savunurlar. Ayrıca, enflasyonu, işsizliği arttırmadan, büyümeyi durdurmadan yavaşlatmak gerektiğini ve bunun da yalnız ücretleri değil, fiyatları ve kârları da düzenleyerek gerçekleştirilebileceğini belirtirler.

Ve, Türkiye'deki belli çevrelerin dışında, dünyada kimse, bu tekelci olmayan kapitalist düşüncelere komünist ya da sol düşünceler demez.

İşte İkinci İktisat Kongresinde, kapitalist sistemin bu çeşitleri üzerinde konuşulması gibi, bunlardan daha ileri, daha çağdaş olan Atatürk'ün ekonomik konulardaki gerçek düşünlerinin de ortaya konulması önlenmek istendi. Öylelikle Kongre, adeta, tek sesli Özal korosunun 24 Ocak kararları üzerinde çeşitlemeler sunduğu bir konsere dönüştü. ●

AYNI YARGIÇLARLA KALDIĞI YERDEN...

15 Ekim 1981 günü ara verilen ve 17 Kasım 1981 günü devam edilecek olan *"MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Davası*'na" iddianameye göre şöyle başlanmıştır.

"12 Eylül 1980 günü Türk Silahlı Kuvvetleri"nin tam bütünlük ve hiyerarşik düzen içinde yönetime el koymasından sonra oluşan MGK'nin tüm siyasi parti genel merkezlerinde arama yapılmasına ilişkin nel merkez, ayrıca il ve ilçe kuruluşlarında yapılan aramalarda soruşturmamıza esas kanıtların ele geçmesine bağlı olarak, durum MGK'ne yazı ile bildirildiğinde, Milli Güvenlik Konseyi'nin soruşturmanın Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığınca yürütülmesine ilişkin yasal tasarrufu uyarınca soruşturmaya başlanılmıştır.

Yapılan hazırlık soruşturması sonucu, ele geçen kanıtlar, sanık ve tanıkların anlatımları karşısında, yasal görünüm içindeki MHP ve yan kuruluşları olan çeşitli ülkücü derneklerin içinde yurt düzeyinde merkeziyetçi, organize ve totaliter bir silahlı cemiyet oluşturulup, vatandaşları başlıca ülkücü, komünist diye ikiye bölerek tek yönlü şartlandırılmış, yetiştirilmiş kişiler aracılığıyla, Türk halkını birbirine karşı silâhlandırıp, toplu kıyıma özendirip, yönlendirildiği, mevcut otoritenin kamu güvenliğini sağlayamadığı izlenimini yaygınlaştırarak bunun yerine, Cumhuriyetcilik ve demokrasi prensiplerine aykırı, Devletin tek kişi tarafından idare edilmesi amacına yönelik, Anayasal düzeni sor yoluyla değiştirmeye kalkıldığı saptanmıştır."

Davanın bir numaralı sanığı Alparslan Türkeş gözaltına alınmadan önce 12 Eylül'de kaçak durumda olduğundan Milli Güvenlik Konseyi 13 numaralı bildirisini yayınlamıştı.

"Milli Güvenlik Konseyi Başkanı'nın 12 Eylül 1980 günü Türkiye Radyo ve televizyonlarında yaptıkları konuşmada belirttikleri gibi dört siyasi parti liderlerinin emniyetlerinin Silâhlı Kuvvetler güvencesi altında tutulmak amacıyla geçici bir süre için belirli yerlerde ikametleri istenmiştir.

Bu çağrıya üç parti liderinin uymasına rağmen, MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'in uymayarak evinden uzaklaştığı, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nın bildirileri ile de en yakın garnizon komutanlığına müracaat ederek yukarıdaki bildiri doğrultusunda hareket etmesi istenmesine rağmen, şu ana kadar buna da icabet etmediği görülmüştür.

Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Alparslan Türkeş 14 Eylül 1980 günü saat 13.00'e kadar en yakın garnizon komutanlığına müracaat etmediği takdirde kendisinin Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı bildirilerine ve Milli Güvenlik Konseyi emirlerine uymadığından dolayı suçlu duruma düşeceği açıklanır"

MGK'nin bu bildirisi ile kendisine tanınan sürenin bitmesine 6 saat kala, 12 Eylül'den 51 saat sonra teslim olan ve *"durumun aydınlığa çıkmasını bekledim"* diyen Alparslan Türkeş gözaltına alındığı gün sırtında *"1 kilo 800 gram ağırlığında çelik yelek"* taşıyordu.

Türkeş'in gözaltına alınmasından sonra sürdürülen operasyonlar, araştırma ve soruşturmalar sonucu açılan dava 19 Ağustos 1981 günü başlamış ve 15 Ekim 1981 gününe kadar sürdürülmüştü. Duruşma yargıcı ile hakim üye'nin heyetten çekilmesi ile durdurulan dava yeni heyetle kaldığı yerden sürdürülecek ve Türkeş'in sorgulanmasına devam edilecek.

YARGIÇLAR

Hakim Kıdemli Binbaşı Vural Özenirler ile Hakim Yüzbaşı Ali Fahir Kayacan'ın *"her tür yargısal denetime açık olarak"* davadan çekilmeleri ile Mahkeme heyetinde yalnız kalan İstihkam Kıdemli Albay İrfan Yücetan yeniden aynı heyete başkanlık edecek.

Askeri Yargıtay'ın *"objektif"* ve *"yansız"* kararıyla çekilmelerine neden olmadığı ortaya çıkan Yargıç Özenirler ile Kayacan Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde sürdürülen MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Davasının mahkeme heyetinde

DAVALAR DEVAM EDİYOR

UZUN bir aradan sonra 17 Kasım'da başlayacak olan MHP ve lkücü Kuruluşlar Davası'nın yanısıra .3 Kasım 1981 günü MSP Davası'na levam edildi. 16 Kasım 1981 günü ise TİKP Davası'na devam edilecek.

25.7.1981 günü Ordu Dil ve Isihbarat Okulu'nun önünü dolduran :ok sayıda gazeteci, bekleyen MSP'li-ərin yüzlerini güldürmüştü.

"Bizim aldığımız haber doğru i gazeteciler de geldi. Demek ki oca bırakılacak" diyenler haklı ıktı. Saat 15.05'de Şevket Kazan ırmızı bir mersedes ile geldi ve giriş :apısından içeri girdi. Kazan'ı, Oğuzan Asiltürk ve Şener Battal izledi. 5 dakika sonra ise bir askeri cip eldi. Erbakan ve iki arkadaşının ahliye kararını içeren tezkereyi geiren cip beklemeden içeri alındı. Bu elişmeler tahliye işlemlerini hızlan ırdı. Buna rağmen zaman, bekle-

ERBAKAN: Yargılama sürüyor

yenler için geçmek bilmiyor gibiydi. Derken saat 18.00 oldu ve Erbakan ile arkadaşlarının bırakılacakları doğrulandı. Saat 18.30'da önde eşyaları taşıyan Renault, arkada ise *"Hoca"*'yı taşıyan portakal renkli VolksWagen görüldü. Giriş kapısında bekleyen gazetecilerin durduğu araba fotoğraflar çekildikten sonra hızla Aşağı Ayrancı'ya yöneldi. 18.40'da Güven Sokak'daki Gül apartmanına gelen Erbakan kendisini getiren arabadakilerden başlamak üzere herkesi öptü. Erbakan'ın da tahliyesi ile MSP Davası'nda tutuklu sanık kalmamış oldu.

Daha sonra bir kez daha gözaltına alınan Necmettin Erbakan yeniden tahliye edildiği için 13 Kasım 1981 günü duruşmaya arkadaşlarıyla birlikte tutuksuz olarak geldi.

Erbakan ve 33 arkadaşının *"Laikliğe aykırı davranış, Atatürk aleyhine işlenen suçlar, toplantı ve gösteri yürüyüş-yasasına muhalefet ve cürüm işlemeye alenen tahrik"* savıyla yargılandığı ve 36 yıla kadar hapsinin istendiği dava da yazılı deliller okundu ve duruşma ileri bir tarihe bırakıldı. •

BELİRLENDİ

yeniden yer alacaklar.

200 ve daha yukarı sanıklı davaların 4 hakim ve bir subay üye tarafından görülmesine ilişkin yasal düzenleme uyarınca Türkeş ve yandaşlarının yargılandığı davaya iki yeni hakim daha atandı. Böylece beş kişiye çıkmış olan mahkeme heyetinde Başkan olarak İstihkam Kıdemli Albay İrfan Yücetan, Duruşma Hakimi olarak Kıdemli Binbaşı Hakim Vural Özenirler, Deniz Hakim Binbaşı Ataman Demirakın, Hava Hakim Yüzbaşı Ali Fahir Kayacan ve sivil hakim Hatay Kıbrıs bulunacak.

SAĞ'IN YAYINLARINI DA BASTIK

"Anonim şirket şeklinde matbaa kurarak, bu matbaanın sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye, iktisadi ve temel nizamları devirmeye matuf harekette bulunur şekilde yönetilmesi ve burada bilerek çalışmak" suçunu işledikleri için yargılanan EM–AŞ Matbaası yönetici ve çalışanlarından İlhami Soysal sorgusunda *"Sağın yayınlarını da bastık"* diyerek şunları söyledi.

"Sağın fraksiyonlarından şimdi tek tek hatırlamıyorum, ama MHP, MSP ve AP'nin çeşitli yayınlarını da basmıştık. Gazinolar için afişlerde basıyorduk."

"EM–AŞ Matbaasının, DİSK'in marksist–leninist amacı yaymak için kurduğu bir matbaa olduğu" savına karşılık sorgu sırasında Soysal *"Emaş matbaası kurulduğunda Genel–İş Sendikası DİSK'in değil TÜRK–İŞ'in üyesiydi. Genel–İş daha sonraki yıllarda DİSK üyesi oldu"* dedi. Soysal ayrıca şunları söyledi. *"Önemli yayınlardan, yani devamlı olarak yayınlanan dergilerden benim haberim olurdu. İş yapıldıktan sonra yapılan bütün işlerle ilgili belgeler bana getirilirdi... Esasen her basılan yayından da haberim olamaz. Biz gerekli kanuni formaliteleri yerine getiririz. Sansür bürosu gibi çalışmayız."*

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde EM–AŞ DAVASINDAN yargılanan sanıklar, İlhami Soysal, Kurtul Altuğ, Abdullah Baştürk, Nevzat Gök, Haluk Şahin, Mustafa Bektaş, İsmail Özbiçer, İsmail Hakkı Önal, Ali Yücel, Mahir Öztürk ve Hasan Aykut. Sanıkların sorguları tamamlandıktan sonra duruşmaya gelen tanıklar ve bilirkişi dinlendi.

Daha sonra söz alan savunma avukatları tahliye talebinde bulundular. Mahkeme heyeti tutuklu sanıklardan yalnızca Ali Yücel, Nevzat Gök ve Mustafa Bektaş'ı *"tahliye etti"*. İlhami Soysal ve Haluk Şahin'in tutukluluk halinin devamına karar veren mahkeme duruşmayı ileri bir tarihe erteledi. •

NELER OLDU KİM NE DEDİ?

Mehmet ERDÜL

4 Mart 1923 günü Kazım Karabekir Paşa kürsüde 1. İktisat Kongresinin kapanış konuşmasını yaparken şunları söylüyordu:

"İki hafta hummalı bir say (çalışma) ile milletimize bir eser meydana getirdik. Ve hediye ediyoruz. Gelecek sene daha muazzam ictimaa milletimizi elbirliğiyle hazırlayalım. Ve gelecek seneye kadar bir senelik müddeti birkaç senelik say ve hasılat ile karşılayalım."

Bu ilk İktisat Kongresi'ne gün ve gecelerini verip aylarca yaptığı araştırma sonucu Kongre'yi bir kitapta derleyen Prof. Gündüz Ökçün'ün derlemesinden alınan bir cümledir. Ancak Gündüz Ökçün 2. İktisat Kongresine çağrılı değildi. Kendisi yoktu İzmir'de. Ama derlediği kitap bir referans olarak hep belleklerde, ellerde, dillerdeydi.

1. İktisat Kongresi'ne katılanlar 'onur konuğu' olarak çağrılmıştı İzmir'e 2. İktisat Kongresi için.

Başbakan Bülend Ulusu bu konuklardan yaşayan ve çağrılı olup, Atatürk Spor Salonu'na gelenleri; Sadi Irmak, Behçet Uz, Şükrü Kunter, Mehmet Bahattin Molkay ve Tahsin Piyale'yi İkinci İktisat Kongresi'ne katılan delege ve izleyicilerle basın mensuplarına tanıtıyordu. Ama unutulanlar sonuna dek unutuluyor, Kongre sürüyor kapanış oturumuna değin unutulan ve İzmir'de yaşayan 1. İktisat Kongresi'nin bugün hayatta kalan en yaşlı üyesi Zonguldak delegesi Hasan Çelebioğlu Televizyon ve gazetelerden izliyordu 2. İktisat Kongresi'ni.

Kapanış günü salonda **hazır bulunan** Behçet Uz, Şükrü Kunter ve M. **Bahattin Molkay'a Kongre Tertip** Heyeti'nin ve Türk-İş yönetiminin birer şildi verildi. Dr.Behçet Uz 5 Kasım günü Çelebioğlu'nu evinde ziyaret etmiş gönlünü almaya çalışmıştı. Yeni Asır Gazetesi de olayı resimlemiş *"Dileriz Çelebioğlu Kongre'nin kapanış oturumuna davet olunur"* demişti. Ama Çelebioğlu yoktu şilt alanların arasında.

5 YILLIK PLAN 10 YILDA BİR TARTIŞMA

Daha ilk gün İzmir Valisi Hüseyin Öğütcen *"Kongre 10 yılda bir İzmir'de toplansın"* önerisinde bulununca, delegeler Ökçün'ün kitabını karıştırmaya başladılar, *"Birinci Kongre'de ne kadar sürede toplanması önerilmiş ki acep"* diyerek.

Sonraları, *"Her yıl toplanması önerilmiş"* diye *"mantıksal"* yorumlar yapılmaya başlandı. Her kesim delegesi *"Sık sık toplanılsın"* diyordu. Ama sürede uzlaşma sağlanamıyordu bir türlü. Büyük çoğunluk *"Ülkenin iktisadi geleceği üzerinde konuşmak için ille Parlamenter mi olmak gerek. Meclisler bunu hergün tartışıyor. Bizler de her yıl tartışalım."* diyordu.

ULUSU: 2. İktisat Kongresi Başkanı

İşçi kesiminin temsilciliğini yapan Türk-İş üyeleri *"Ülkede 5 yıllık plan yapılmakta bugün. Kongre de 5 yılda bir yapılsın. Hem geçmiş 5 yılı, hem gelecek 5 yıllık planı tartışalım."* şeklinde bir önerge sundu Kongre Divanına.

Ne var ki, Kongre Başkanı günlerce evvel belli olduğu ve de basında yazıldığı halde; bir önerge ile, açılış günü Başbakan Ulusu'nun Başkanlığı için yazılı teklifte bulunanların; önergenin altına imza atanların tavrını anlamayan, anlayamayan delegeler, Türk-İş'in *"5 yılda bir toplanma"* önergesine de *"akıl erdiremediklerini"* söylediler kulislerde.

Bazılarına göre *"Vali 10 yıl diye önermişti. Bu Bakanlık görüşü olabilirdi. Bu öneriye karşı yeni bir öneri doğru olmayacak"*tı.

Ve öyle oldu. Başbakan Ulusu, Kongrenin *"İki 5 yıllık plan için 10 yılda bir toplanmasının uygun olacağı"* şeklindeki görüşünü açıkladı ve 10 yılda bir toplanması kararlaştırıldı İktisat Kongresi'nin.

"GECEKONDU İSTİHDAM"

1. İktisat Kongresi tutanakları bir kitap halinde toplanmamıştı ya Prof. Gündüz Ökçün'ün çalışması öncesi. İşte o nedenle de, Devlet Planlama Teşkilatı bir başka profesörü, ya da öğretim görevlisini geceli gündüzlü uğraştırmamak için, İkinci İktisat Kongresi'ne sunulan tebliğleri kitap halinde toplamıştı.

7 ayrı komisyon oluşturulmuştu İkinci İktisat Kongresinde. Her Komisyona sunulan tebliğ için de ayrı bir kitap. 234 tebliğ 7 kitapta derlenmişti.

Komisyonlarda tebliğ sunan kişilere tanınan süre 15 dakika ile sınırlandırılırken, tebliğ tartışması için her tartışmacıya ayrılan süre 3-5 dakika idi. Bir başka deyişle, sayfalarca tebliği okumaya zaman bulamayan, tebliğ sahiplerinin özetin özeti şeklinde sundukları tebliği Kongre'ye delege olarak katılan kişilerin daha evvelce kitaplardan okumuş olması zorunluydu. Ne var ki, bir gün önce satışa çıkarılan kitaplar daha önce okunmuş olsa da tartışma için ayrılan 3 ile 5 dakika içinde söz alabilmek, erken el kaldırmaya, ya da Komisyon Başkanının dikkat derecesine dayalı olduğundan sürtüşmeler yarattı. Bunun ötesinde 3-5 dakikalık süre içinde tartışmaya katılan konuşmacılara yanıt vermek üzere tebliğ sa- →

BARIŞIN TEMELİ SOSYAL ADALETTİR.

BARIŞIN temeli adalettir. Sosyal barışın temeli de sosyal adalettir. Bütün insanlarımız iş bulmada, milli gelirden pay almada, bütün nimetlerden yararlanmada eşit ve adil şanslara sahip olmalıdır. Biri yerken, diğeri bakmamalıdır. Devlet hizmetleri, ekonominin yarattığı milli gelir, her sınıf insana adil ölçüler içinde dağıtılmalıdır.

İbrahim DENİZCİER
Türk-İş Genel Başkanı

---

hibine tanınan süre 5 dakika ile sınırlı tutuluyordu.

BİR KİTAP 500 LİRA...

Kongrenin ilk günü 'Sosyal Gelişme ve İstihdam' Komisyonu'nda İstihdam Sorunu ve İşsizliğin Azaltılması

> **ÇİFTÇİLERİN SORUNLARI BÜYÜKTÜR**
>
> ÇİFTÇİ kesimi milli gelirden diğer kesimlere oranla daha az pay almaktadır. Bu payın sosyal bünyede eşitlik içinde dağılımı ve çiftçilerin sosyal güvenceye kavuşması sağlanmalıdır. Türkiye'de nüfus itibarıyle en büyük kesim olduğu için, çiftçilerin sorunları da çok büyüktür. Örneğin elektrik, yol, doktor, hastane gibi. Bu sorunlar zaman içinde öncelik sırasına göre çözülmelidir. Ayrıca, zirai ihraç ürünlerinden kesilen fonlar milyarları bulmaktadır. Tarımda milli gelire transfer budur. Ancak, çiftçiye dönüşü yoktur.
>
> Mücahit ÖZALP
> TZOB ORDU ZİRAAT ODASI İL TEMSİLCİSİ

konulu tebliğini sunan Prof.Dr. Nusret Ekin 16 sayfalık tebliğini 15 dakikada özetlemek başarısını gösterip, tartışma açıldığında söz alan 6 konuşmacıya yanıt vermek üzere söz aldığında şunları söyledi:

"İstihdam sorunu 5 dakika konuş, 15 dakika sus demekle tartışılmaz. Bu nedenle konuşmak istemiyorum. Ama tüm konuşmacılara işsizlik sorununun çözümü yönünde Türkiye'deki buluntuları açıklamak istiyorum. Bu 'Gecekondu İstihdam' çözümüdür. Lahmacunculuk, simitçilik, isportacılık, gezici manavlık bu tür bir istihdam şeklidir ve bunu bizim toplumumuz kendisi yaratır. Bizim aydın olarak görevimiz, hele hele bu Kongrenin görevi devlete kalıcı istihdam çözümü önermektir."

Tebliğler Devlet Planlama Teşkilatı tarafından kitap haline getirilmişti ya, o nedenle de tebliğler teksir halinde delegelere dağıtılmıyordu. Tebliğ sahibi uzun metinleri kısa sürelere göre özetlemek durumunda kalınca da, delegeler tebliğ içeriğini öğrenemiyorlar, özette ne varsa onunla yetinmek durumunda kalıyorlardı.

Bir delege söz alıp şöyle anlattı sıkıntısını: *"Tebliğ dağıtılmadığı için bütününe vakıf değilim. Belki bütün içerisinde sorumun yanıtı vardır. Bu nedenle de bağışlanacağımı sanıyorum."*

Delege sorusunu sordu. Prof.Ahmet Beyarslan soruyu *"Tebliğ bütünü içerisinde geniş olarak açıklanmıştır"* şeklinde yanıtladı. Bazı delegelerin elinde kitaplar vardı. Bir fısıltı dolaştı salonda. *"Nereden alınmıştı bu tebliğleri içeren kitaplar?" Nasıl temin edilmişti?"* Elinde tebliğ bulunan delegeler açıkladılar: *"Tebliğler, Atatürk Kültür Merkezi'nde dağıtılmaktaydı. Ama her bir kitap 500 lira karşılığında satılarak."* Hani şu Devlet Planlama Teşkilatı tarafından bastırılan kitaplar var ya, tebliğleri içeren, işte o kitaplar. Bir kitap 500 lira. 7 ayrı komisyon, yedi ayrı kitap, tamamı 3500 lira. Önce alacaksınız. Gece okuyacaksınız ve ertesi gün tebliğ özeti sunulduğunda 3-5 dakikada eleştireceksiniz ve kaç kişi eleştirirse eleştirsin tümü 5 dakikada yanıtlanacak. Kimi komisyonlarda eleştiri süresinin 3 dakika ile kısıtlandığı oturumlar da oldu ya... Bu nedenle de *"5 dakikaya şükreden"* delege sayısı çoğunluktaydı İzmir'de.

Konuşma ve tartışma süresi kısıtlı olunca, kısa sorular sormak durumunda kaldı delegeler. Kısa sorular da anlaşmazlıklara neden oldu.

"KAPÜTİLASYONLAR"

Dış Ekonomik İlişkiler Komisyonu'nda söz alan Üniversite öğrencisi Faruk Genç isimli bir delege *"yabancı sermaye ile hangi ülke kalkınmıştır"* diye bir soru sorunca salon bir anda hareketlendi. Prof.Dr. Necdet Serin, Doç.Dr. Rıdvan Karluk öğrencilerinin sorusunu yanıtlamak için söz alırken Türkiye Ziraat Odaları Birliği temsilcisi Erol Baraz, soruyu şöyle yanıtladı: *"Bugünkü gençlerin yabancı sermayeye karşı tavırları Osmanlı devrinin kapütilasyonlarından kaynaklanmaktadır."*

2. İktisat Kongresi'nin açılış günü Devlet Başkanı'nın konuşma metni birinci hamur kağıt, temiz bir baskı ve ortaboy sade bir kitapçık halinde dağıtıldı basın mensuplarına ve delegelere. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Turgut Özal'ın konuşması Devlet Planlama Teşkilatı tarafından kitapçık haline getirilmişti ama bu kez ücretli değildi.

Türk-İş Genel Başkanı İbrahim Denizcier'in konuşma metni teksir edilmiş olarak getirildi basın mensuplarının bulunduğu yere. Ama sadece 15 gazeteci alabildi metni. Çünkü teksir sayısı o kadardı. Denizcier tutuk ve durgun bir halde konuşmasını yaparken *"biraz rahatsız mıydı yoksa bir şeye mi sıkıldı?"* diye soruyordu işçiler, İşçi temsilcileri, delegeler ve de basın mensupları.

Bir gün sonra da, Denizcier'in *"kroner yetmezliğinden rahatsız"* olduğu öğrenildi.

Sıra Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Odaları Borsaları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Yazar'a geldiğinde konuşma metni bir çanta içinde dağıtıldı tüm salona. Çantanın içine bu birinci hamur kağıda basılmış büyük boy 16 sayfalık metinden başka bir broşür, ve 2 kitap daha konulmuştu.

Önce Kongre Tertip Komitesi'nin bir *"jesti"* sanarak çantaları alanlar içinden çıkanları görünce Türk-İş üye ve delegelerine takılmaya başladı-

> **"TARTIŞMALAR YETERLİ DEĞİLDİR"**
>
> *TERTİP Komitelerinin bütün çırpınmalarına rağmen, gelişmekte olan ülkemizin içinde bulunduğu problemler 58 yılın birikimi olan sorunlar ve önümüzdeki uzun devrede yapılması lazım gelenleri yeterince tartışmaya imkan bırakmamıştır. Bir diğer deyimle Türkiye'nin sorunları ve ekonomik yapısının geleceği 7 komisyona sunulan 200 tebliğe sığmamış, Müzakerelere gerekli zaman kalmamıştır. Bize göre bu büyük kongreye hem hazırlık yönünden, hem de çalışma süresi açısından daha geniş bir zaman ayırmak lazımdır.*
>
> *Hüsamettin TİYENŞAN*
> *Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu Genel Başkanı*

lar: *"Bu çanta dağıtılanlara fazla gelecek, Denizcier'in konuşma metnini verin de dolduralım"* diyerek...

Bir soğukluk esti işçi kuruluşları temsilcileri arasında. Ve tüm komisyon çalışmalarında da hissettirdi bu *"soğukluk"* kendisini.

Kalkınma Politikası Komisyonu'nda Üniversite öğretim görevlisi olan bir delege, Mustafa Altıntaş söz alarak şöyle dedi: *"Tebliğ veren öğretim üyeleri, çoğunlukla özel sektör görüşlerini dile getiriyorlar. Öğretim üyeleri özel sektörün malı haline gelmiştir. Bunların geçmişlerini teker teker incelemek gerekmektedir."*

Komisyon Başkanlığını Prof. Dr. Memduh Yaşa yapmaktaydı. Ve başkan *"Seni burada konuşturmam. Siyaset yapıyorsun"* diyerek konuşmacının sözünü kesti. Kürsüyü terketmesini istedi konuşmacıdan. Altıntaş, Başkanın isteğine uyarak indi kürsüden...

Sosyal Gelişme ve İstihdam Komisyonu'nda, Odalar Birliği'ni temsil eden ve tebliğ sahibi Mehmet Arif Demirer, Tebliğ özetine başlamadan önce yaptığı giriş konuşmasında *"İşçi temsilcilerinin bu kadar yoğun olduğu bir komisyonda görev almakla hata mı yaptığı yolunda kendisine sorular sorduğunu"* açıklayınca, sunduğu tebliğden çok açıklaması tartışıldı. Tartışma için söz alan bir işçi delegesi, Demirer'e şu yanıtı verdi:

"Biz Türk işçisi olarak gücümüzü sayısal çoğunluğumuzdan değil, haklılığımızdan ve ikna kabiliyetimizden alırız. O nedenle Sayın Demirer sıkılmasınlar bu kongrede tartışalım, birbirimizi ikna edelim ve ülke çıkarlarına en uygun ve en kalıcı çözüm şeklini bulalım. Ama uygarca tartışarak.."

Delege sözlerini bitirip kürsüyü terkedince bir alkış koptu salonda. Oturum Başkanı Türk-İş Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir susturdu salondaki alkışları ve *"Bu kongre bildiğiniz Kongrelerden değil. Bu komisyon en fazla tebliğ sunulan Komisyondur. Biz burada 42 tebliğ görüşmek zorundayız. Böyle İşçi Kongresi gibi alkış tutmaya başlarsanız tebliğleri görüşmeye vakit kalmaz"* dedi.

"ÇEKİRDEK KÜLAHI İÇİN TEBLİĞ"

İşçilerin dile getirdiği işçi kesimi isteği uygarca tartışmaydı. Bu bütün kesimlerce kabul ediliyor ama kimi komisyonlarda aksaklıklara rastlanıyordu. Tarım Komisyonu'nda Muğla delegesi Rüştü Özer söz istiyor fakat kendisine söz verilmiyordu. Kendisine konuşma hakkı tanınmayan Rüştü Özer de terk ediyordu salonu. Tarım kesimini temsil eden diğer delegeler de Özer'i izleyerek terk ettiler salonu. Oturumlarda tebliğ sunan öğretim üyeleri genellikle tarımda uygulanan sübvansiyonun kaldırılmasını savundukları için çiftçiler arasında tepki doğuyordu. Salonu terk eden delegeler *"Tarlamıza attığımız gübreye uygulanan sübvansiyon eleştiriliyor ve kaldırılması isteniyor. Oysa üniversite kantininde 100 liralık köfteyi 50 liraya yiyorlar kendileri. Bu sübvansiyon değil mi?"* diye söyleniyorlardı. Daha sonra Ziraat Odaları Birliği Genel Sekreteri Zeki Yücetürk kulise geliyor, çiftçi delegelere *"siz olmazsanız kim tartışacak bütün bunları"* diyordu çiftçi delegelere. Büyük çaba harcıyor; *"Tu konuşmaların yazıldığı kağıtlarla ancak çekirdek külahı yapılır. İçeri girin ve konuşmalarınız zapta geçmesi için uğraş verin"* diye ikna ediyordu delegeleri.

Rüştü BALBA: Sakarya Delegesi

Oturum sürüyor ve *"Türkiye'de kaç cins hayvan var?"* sorusuna yanıt aranıyordu. Bir profesör tebliğini sunmuş ve *"Türkiye'de iki cins hayvan var"* demişti. *"Büyük baş hayvan, küçük baş hayvan."* Tartışmak için söz alan Prof.Dr. Şehabettin Elçi ise, Türkiye'de 3 cins hayvan olduğunu ileri sürdü. *"Kızak Hayvanı, Kuyruk Hayvanı ve Şarampol Hayvanı"* Elçi konuşmasını sürdürüyor *"Türk çiftçisi zor durumdadır"* diyordu. Hayvan tasnifi içerisindeki *"Şarampol hayvanı"* deyimini de şöyle açıklıyordu: *"Açlıktan ölmesin diye yol kenarında, şarampolde ot yemek için bırakılan hayvan cinsidir şarampol hayvanı."*

Yine Tarım Komisyonu. Tebliğinde Planlamadan, Tarımda planlama zorunluluğundan söz eden konuşmacıyı büyümüş gözlerle ve büyük bir dikkatle izleyen Sakarya Delegesi Rüştü Balba, daha konuşma sürerken oturduğu yerden kulis yapmaya başladı. *"Ben konuşacağım kimse söz istemesin"* diyerek. Ve tebliğ biter bitmez kaldırdı parmağını. Tarlasına devşirme usülü ekim yapmak istemiyle bir Devlet tohumluk islah istasyonu Müdürüne başvurduğunu anlattı önce. Müdürün kendisine tohum veremediğini söyledi. Müdürün, *"Tohum veremeyeceğiz. Çünkü tohumlarımızı haşerelere yedirdik"* demesinden yakınan Balba şöyle tamamladı planlamaya ilişkin eleştirisini:

"Devlet Üretme Çiftlikleri muhafaza edemezse, haşerelere yedirirse tohumunu, iyi ki biz, kendimizi yedirmiyoruz haşerelere diye zaman zaman düşündüğümüz oluyor. Tarımda planlama bize kuşbakışı bakarsa, biz tarım arazisine kavak da ekeriz, fındık da dikeriz. Ziraat teşkilatı masa başında köhnerse, biz de böyle karmakarışık işler yaparız."

Hemen her komisyonda benzer konuşmalarla memurlara yönelik eleştirilerin gözlendiği Kongre'de Doç.Dr. Rıdvan Karluk, Lübnan'a mobilya ihracı için Ticaret Bakanlığından istenen bilginin 4 aydan beri alınamadığından yakındı. Bakanlık adına söz alan Erkut Onursal şöyle savundu Devlet Memurlarını: *"Memurlarımız kahramandır. Dış temsilciliklerimizde teleks yoktur. Memurlarımızın odalarını temizleyen müsdahdemleri yoktur..."* ●

"GERÇEKÇİ FAİZ POLİTİKASI"

GERÇEKTEN, devrinde orijinal olan sistemimizin can alıcı noktası ekonominin dinamik bir süreç olmasından dolayı, devletimizin ekonomimizdeki rolünü ve yerini günün şart ve ihtiyaçlarına göre tayın etmek, yani ekonomik kesimler arasında ülke yararına en uygun dengeyi kurabilmektir.

... İşsizlik en büyük sosyal adaletsizliktir ve bu konu şu anda bütün ülkelerin meselesidir. Türkiye'de de işsizliği ortadan kaldırabilmenin en etkin ve sağlıklı yolu, hiç şüphesiz, hızlı ve istikrarlı bir ekonomik kalkınmadan geçer. Bu gerçeğin kongremizde tam bir açıklık kazanmasından mutluluk duymaktayım..."

Mehmet YAZAR

KOMİSYON RAPORLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER

KAPANIŞ günü 7 ayrı komisyonda, 4 gün süren çalışmalar tamamlanmış, sunulan tebliğ ve eleştirilerin sonunda her komisyonda görevli raportörlerce hazırlanan Komisyon raporları okunuyordu. Bu raporların ön rapor niteliğinde olduğu, kesin raporların ise iki ay içinde bir kitap halinde yayınlanacağı açıklandı daha sonra.

Kalkınma Politikası Komisyonu Raportörü Prof.Dr. Nezihe Sönmez ve Dış Ekonomik İlişkiler Komisyonu Raportörü Doç.Dr. Sadık Açar konuşmalarını bitirdiğinde tribünlerde bir kıpırdanma başladı. Delegeler *"görüşmelerde yaptıkları eleştirilere yer verilmediğini, sunulan raporların görüşmelerle ilgili olmadığını"* ileri sürüyorlar, *"Komisyon raporları, görüşmeler dikkate alınmadan, sadece tebliğler gözönünde bulundurularak hazırlanmış"* diyorlardı.

ARAYIŞ Muhabiri bunun üzerine çeşitli komisyon üyeleriyle görüştü. İlk olarak, Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı ve 4 Nolu Alt Yapı, Enerji ve Ulaştırma Komisyonu Delegesi Cevdet SELVİ'ye yöneltti sorusunu:

ARAYIŞ: Temsilciliğini yaptığınız kesim açısından ve görevli bulunduğunuz Komisyon çalışmalarına göre, şu anda Kongre üyelerine sunulmuş olan Komisyon Raporları, Komisyonların çalışmalarını yansıtmakta mıdır?

SELVİ: "Komisyonlarda yapılan çalışmaları bu raporlar büyük ölçüde yansıtmamaktadır. Bunun çeşitli nedenleri var. Birincisi, Komisyonlardaki çalışma kısıtlı sürelerle yapılmış ve orada herkese konuşma imkanı verilememiş adeta herşey daha evvelden hazırlanmış intibaını vermiştir. Bütün bunlara rağmen komisyonda tüm düşünceler ortaya kondu ve çeşitli şekillerde değerlendirildi. Ancak Komisyon raporlarına belli tebliğlere ve belli konuşmacılara ağırlık verildiği açıkca gözleniyor.

ARAYIŞ: Sayın Selvi, özellikle Tarım Komisyonunda zabıtlara geçen ve ağırlık kazanan bir görüş vardı. Özel sektöre ağırlık verildiği yönünde bir iddia vardı Tarım Komisyonu'nda acaba sizin de "belli kesim ve belli tebliğler" derken kastettiğiniz kesim aynı mı?

SELVİ: Bu yönlü bir ağırlık mevcut. Daha doğrusu özel kesime ağırlık verilmiş.

Aynı soruyu HARB—İŞ üyesi ve 2 Nolu Kalkınma Politikası Komisyonu delegesi Mahmut EKER'e yöneltti ARAYIŞ Muhabiri.

EKER: Komisyonlarda sunulan tebliğler bizim elimize zamanında geçmedi. Ancak görüşmeler başladıktan sonra aldık. Derinlemesine de incelemek imkanına sahip olamadık. Benim bulunduğum komisyonda sunulan tebliğler gerçekten Türkiye'nin kalkınması için ne gibi gereksinmeler var sorusunun yanıtını veriyor. Ancak benim yorumum o ki üst düzeyde hazırlanmış olan bu raporlar tabana kolay kolay hitap etmemektedir. Komisyon Raporları eğer bir kez daha bir üst komisyon tarafından tetkik edilirse, mutlaka faydalar görülecektir.

Raportörlerin sunduğu görüşmelere ilişkin raporlar ise görüşmeleri kısmi olarak yansıtmakta. Bütününü yansıtmaz. Bu raporlarda bildiri sunanların görüşlerine yer verilmiştir. Dolayısıyla bildiri sunanların görüşlerini yansıtacaktır.

Ben bu raporlarda tebliğleri incelemeye tabi tutanların, görüşlerine rastlamadım.

Türk-İş, BİT Federasyonu temsilcisi ve 7 Nolu İç Ticaret ve Hizmetler Komisyonu delegesi Hasan Soysal ise soruyu şöyle yanıtladı:

SOYSAL: Zaman bakımından yeterli olmadığı için görüşmeler kısa tutuldu. Söylemek istediğiniz cümlelerin iki tanesini tamamlıyorsunuz, üçüncüde vakit tamam diyorlar.

Bizim komisyonda tartışma süresi 5 dakika ile sınırlıydı. Tebliğin okunması için ise 15 dakika tanınmıştı. Tebliğ sahibi bu sürede ancak tebliğ başlıklarını açabiliyordu.

Bu nedenle de şu anda sunulmakta olan raportör tebliğlerine bizim görüşmelerimiz girmedi. Ancak sanıyorum ki raportörler tebliğlerden yararlanarak bu bildirileri hazırlamışlar.

YOL—İŞ Federasyonu Eğitim Dairesi Başkanı ve 3 Nolu Sosyal Gelişme ve İstihdam Komisyonu Delegesi Ayhan BAŞARAN'a aynı soru yöneltildiğinde alınan cevap ise şöyleydi:

BAŞARAN: Genel olarak bütün komisyon çalışmaları 1. İktisat Kongresinde izlenen yöntem de dikkate alınınca bir kongre olmaktan çok bir seminer havası taşıdı.

Özellikle işçi temsilcilerinin sadece görevli oldukları komisyonda değil bütün komisyonlarda ortaya koydukları görüş ve ileri sürdükleri iddiaların Sayın Kongre Başkanı tarafından "Ön Rapor" olarak nitelendirilen raporlara girmediğini gördük.

Bu ön raporlar komisyonlar sekretaryasının görüşlerini ve çok sınırlı olmak üzere izlenimlerini yansıtmıştır.

Komisyonlardaki çalışmaları değil... İç Ticaret ve Hizmetler Komisyonu'na Tez-Büro İş Sendikası'nı temsilen katılan Genel Başkan Uğur Batmaz ise şu yanıtı verdi:

BATMAZ: Hayır yansıtmamıştır Hatta hiç tatmin edici olmamıştır. Gerçi orada adına "Ön rapor" denilmiştir ama ben ileride de dikkate alınacağını sanmıyorum.

İşçi kesiminin özlemlerini ve dileklerini sözlü ve yazılı olarak çalışmalarda dile getirmiş olmamıza rağmen raporlarda yer almamıştır.

İBRAHİM ESKİ (1957-....)

ANMA

11 Kasım 1980'de aramızdan ayrılan oğlum, kardeşim ve arkadaşımız, değerli insan İbrahim Eski'yi saygıyla anıyoruz. Daima anacağız.

ANNESİ, KARDEŞİ VE ARKADAŞLARI

"AYNEN DEVAM"

Türkiye'de işçi hak ve özgürlüklerinin geleceği ne olacaktır?
İşçi hak ve özgürlüklerine saygı gösterilecek midir?
Serbest toplu pazarlık hakkı korunacak mıdır?
İşçiler ekonomik hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirebilmek amacıyla greve başvurabilecekler midir?
Tüm çalışanlar serbestçe örgütlenebilecek midir?
Bir yıl, beş yıl, on yıl sonrasının düzenlemesinde, işçi/işveren ilişkilerini sağlıklı bir yapıya kavuşturmada akılcılık egemen olacak mıdır?

TÜRKİYE İkinci İktisat Kongresinde bu soruların yanıtlanması bekleniyordu...

İkiyüzü aşkın tebliğin sunulduğu Türkiye İkinci İktisat Kongresi bu sorulara yanıt bulmadan dağıldı.

Kongrenin onüç sayfa tutan *"Sonuç Tebliği"* ne şekilde yorumlanırsa yorumlansın, yedi günlük çalışmanın pratik sonucunu Sayın Turgut Özal iki kelime ile özetledi:

"Aynen devam...

"Aynen devam" sözü, ekonomide sağlıklı bir gelecek için güven verici kabul edilebilir mi? *"İşçi"* sorununa çözüm getirmeyen bir "aynen devam" ile sağlıklı bir ekonomik ve giderek demokratik yapı kurulabilir mi?

İşsizler, işçiler ve Türk-İş yönetimi dışındaki çoğu sendikacı Türkiye İkinci İktisat Kongresi'nin sona ermesinden bu yana bu sorulara yanıt aramaktalar...

Acaba Başbakan Sayın Ulusu'nun gözlemleri ışık tutabilir mi?

Başbakan Sayın Ulusu ya göre, *"... bir toplumun esas unsurlarını dikkate almadan ve bunlar arasındaki ilişkileri düzenlemeden ekonomik ve sosyal gelişmeden söz etmek mümkün değildir... Toplumdaki sosyal gruplar arasında vukubulan menfaat zıtlığışı çatışmalara dönüştürmeden müzakere yolu ile çözüme kavuşturabilen ülkeler kalkınmalarını tamamlamışlar ve refaha ulaşmışlardır. Bunun aksine problemlerini çatışarak çözmeye çalışan ülkeler ise gelişememişler ve geri kalmışlardır."*

Geri kalmışlığın tüm nedenlerini yansıtmaktan uzak da olsa, insan unsurunu ön plana alan bu yaklaşımda gerçek payı olduğu açıktır. Başbakana göre, *"...esas itibariyle milli kalkınmanın temelini toplumdaki çalışma barışının, asayiş ve güvenliğin tam ve devamlı olarak sağlanması teşkil etmektedir..."*

Bir defa tüm bu gözlemlerin ne dünya, ne de Türkiye için *"yeni olmadığı"* kabul edilmelidir.

Sorun, salt gözlemde bulunmakla bir noktaya varılamamasında toplanmaktadır.

Nasıl yapılacaktır tüm bunlar?

"Menfaat zıtlığı çatışmalara dönüştürülmeden müzakere yolu ile" nasıl çözülecektir?

ÖZDEMİR: TÜRK—İŞ Eğitim Sekreteri

"Çalışma barışı" nasıl sağlanacaktır?

"Aynen devam" yeterli midir tüm sorulara yanıt bulabilmek için...

*
* *

"Menfaat zıtlığını çatışmalara dönüştürülmeden müzakere yolu ile çözebilmek, çalışma barışı yönünde bir adım atabilmek için" öncelikle, *"aynen devam"*'ın boyutlarını aşmaya hazırlıklı olunmalıdır.

"Müzakere" araçlarından önde geleni *"toplu pazarlık"* olduğuna göre, bu kurumun yeri ve özellikle çağdaş bir toplumda *"sendikaların işlevi"* konularında birleşmek gereklidir.

Toplu pazarlık salt bir ekonomik kurum değildir günümüzde... Siyasal sonuçları vardır; sosyal ereği, işveren egemenliğini kontrol altına almak, sınırlamaktır.

Sendikalar da *"işçileri hizada tutmakla, endüstrinin çarklarının engelsiz dönmesini gözetmekle ödevli"* örgütler değildir çağımızda.

Sendikaları, ekonomik kalkınmada bir çeşit *"sosyal polis gücü"* olarak kabul eden görüşler, heryerde çoktan iflas etmiştir.

Ya çalışanları sadece ellerine gereksinim duyulan kişiler olarak değerlendiren görüşler...

O da çoktan iflas etmiştir.

*
* *

Çıkmazların temelinde, sendikaların ve toplu sözleşme kurumunun sosyal amacının saptırılmakta olması yatmaktadır.

Yurdumuzda iş çevreleri, işçi hak ve özgürlüklerinin yaşama geçirildiği 1963 yılından beri toplu pazarlık kurumunu çökertmeye çalışmışlardır.

1963 yılından bu yana, çalışma yaşamında "demokrasi" kurallarını ve doğal olarak *"barışı"* egemen kılacak ne önlem düşünülmüşse, bunun karşısına çıkmışlardır.

Hiçbir düzenleme memnun etmemiştir bu çevreyi. Örneğin, çalışma barışı yönünde en ciddi adımı oluşturan "Toplumsal Anlaşma" dahi karalanmaya çalışılmıştır.

Ve bu çaba, hiç kuşku yok ki, Türkiye'nin içinde bulunduğu olağanüstü koşullarda en üst düzeye ulaştırılmıştır.

"Çalışma barışı"...

"Menfaat zıtlığını müzakere yolu ile gidermek"...

Ama nasıl?

Önce iş çevrelerinin ne yaptığı, ne yapmadığı ortaya konulmalıdır Türkiye'de.

Bu bir kez yapıldığında *"aynen devam mı, değil mi"* kararını vermek çok daha kolay olacaktır. ●

DAĞDAĞA KAVUŞMAZMIŞ AMMAAA...

Fikret OTYAM

1953 yılında ve evliliğimin dördüncü gününde, çalıştığım Dünya gazetesinden bir haber gelmiş idi evime, *"Gelibolu muhribi ile yarın İskenderun'a gideceksin. İskenderun deniz tesisleri Amerika tarafından bize devrediliyor, törenlerden haber, röportaj ve fotograf bekliyoruz."*

Ve düğün armağanı, en yeni oyuncağım Groma masa makinası elimde Kartal'dan Gelibolu muhribine geçmiş ve o yolculukta bir "gazeteci ağabey" tanımış idim.

1962 yılı Ekim ayının ikinci günü, Ankara Atatürk Bulvarı Yener Apartmanı ikinci katına çıkanda ve sağdaki kapıdan adımımı atanda, gazetecilik yaşamımda da bir başka adımı atıyordum, artık Cumhuriyet Gazetesi kadrosundaydım ve aynı anda bir başkası da girdi içeri, bu, İstanbul'da çalışır iken yazılarını, kişiliğini çok sevdiğim bir *"ağabey"* idi, bir gazeteci ağabey, O da aynı gün aynı anda —yakın bir zamanda Cumhuriyet Gazetesi Ankara Temsilcisi olacak— Kemal Aydar idi.

Ve 1979 yılının 25 Mayısında, ardımızda acı tatlı bir yığın anı, başkalarını bilmem ama —bizim asla unutamayacağımız— namuslu, inançlı, salt okurların, halkımızın çıkarlarını gözeten, içine hile hurda, çıkar girmemiş dürüst bir çalışma bırakarak çıkıyorduk aynı kapıdan. Benim için olduğu kadar gazetede onun buyruğunda çalışan herkesin seslendiği adla *"Kemal ağabey"* ile, içimiz buruk!

Ve 27 Mayıs 1979 yılında saat oniki sularında, tüm bunları, koca kent Ankara'yı çoktan gerilerde bırakmış, yeni yaşam yerim Gazipaşa ilçesinde dağ eteğindeki eşimle bir başımıza boydak yaşayacağımız yeni evimizden içeri giriyorduk. Kemal Aydar ile artık "Cumhuriyet'ten emekli olmuş" iki arkadaş idik her zamanki gibi ve kucağımızda minicik çok cins bir köpek yavrusu var idi, adını *"Başka"* koyduğumuz, bu, Aydar ailesinin bize canlı bir armağanı idi, şu satırları yazarken ayağımın dibinde tüm sevecenliği ile uyuyan.

Ve Ankara'da yayınlanan Anyazko yayını Yazın Dergisinin Temmuz 1981 tarihli 5. sayısında bana ayrılan Özeleştiri bölümündeki yazımın bir paragrafını aktarmak isterim:

"...Nadir Nadi'nin, sonraları Doğan Nadi'nin sevgisini, güvenini kazanmak elbette az şey değildi benim için, ama aynı gün İstanbul'dan gelip benimle işe başlayan Kemal Aydar ile, yıllar sonra, sanırım onsekiz yıl sonra, aynı gün gazeteden birlikte ayrıldığımız şefim, Kemal Aydar'ın onsekiz yıl süren desteğini, güvenini, ilgisini, dostluğunu, kader birliğini, gönül birliğini kimden neden saklayayım ve hariçten Çetin Altan'ın..."

Kemal Aydar, Fikret Otyam 1960'lı yıllarda Cumhuriyet'te

Oraya onsekiz yıl emek verdikten sonra neden *"pat"* diye kapıyı çekip gitmiştik? Bu *"pat"* uzun ve acı bir birikimin sonucuydu, birden olmamıştı elbette! Çok uzun, çok serüvenli, anılar ve tanıklıklar dolu bir gazetecilik yaşamı olan Kemal Aydar, benim gibi değil, akıl almaz bir disiplin güder, titizdir, kılı kırk yarar, iyice emin olmadan bir adım attıramazsınız, bu, O'nun yıllar yılı edindiği bir deneydir. Yarım sayfalık bir haber için bizlere saatlerce araştırma yaptırdığını, *"ikna"* olmadığı anlarda kırmadan, incitmeden işi yeniden kovalamamızı istediğini, halk deyimiyle *"kök söktürdüğünü"* yıllar yılı *"kök söktürdüğünü"* nasıl unutabiliriz? Özel yaşamında da kılı kırk yararcasına bir davranış içinde olan Kemal Aydar işte bu disiplinli tutumu, titizliği ile sanırım topladığı, titizlikle topladığı belgelerle ve şaşmaz *"belleği"* ile anılarını gün yüzüne çıkardığı zaman, onsekiz yıl sonra kapıyı vurup neden çıktığımızı okurlar hayret ve acıyla, şaşkınlıkla öğreneceklerdir, kimilerini yürekten kınayarak. Ama dedim a, bilmiyorum herbir anısı birer belge olan Aydar'ın bu çalışmaya girip girmediğini. Vatan gazetesinde çalışır iken, gazete sahibi ve başyazarı Ahmet Emin Yalman'ın Malatya'da kurşunlandığı an hemen yanında olan Kemal Aydar, eğer anılarını yazmıyor ise bu, gerçekten büyük bir talihsizliktir Türk Basın Tarihi için ve sanırım en "vurucu" bölümü ise o 18 yıl olacaktır, dürüstçe, apaçık elbette, çünki Kemal Aydar'ın gazetecilik anlayışı önce *"dürüstlüktür"* yalansız, dolansız herşeyiyle *"namuslu"* bir gazetecilik, yazarlık, ol nedenle, saptırma olmayacaktır anılarında, yalan dolan hiç olmayacaktır, hatır gönül elbette kırmayacaktır ama

→

tüm gerçekçiliği ile yazdıklarından kırılan, kırılacak, üzülecek kişiler de neden olmasın? Çünkü işlerine gelmeyecektir.

Bu işlevi, üç yıldır sessiz sedasız bu dağ eteğinde sürdürüyorum kendi açımdan, ama bilir misiniz en büyük tanığım da – o günleri, acıları birlikte yaşadığımız için— Kemal Aydar'dır.

Ama biliyorum, —kendi yazmıyorsa elbette doğru bir nedeni vardır – beni yine yanına çağıracak, çayımı, bulursa kahvemi söyleyecek, konuya yavaş yavaş girip, inandırıcı sözleriyle bundan vazgeçmemi isteyecek sağlam, inandırıcı nedenler sıralayarak, çünkü onsekiz yıl böyle yapmıştı da. Ama şunu tüm okurların önünde açıklamak isterim, bana onsekiz yıl emek veren, destekleyen, görgüsünden, bilgisinden cömertce yararlanmamı sağlayan, bana hep *"fren"* olan eski şefim "Kemal ağabeyi" ilk kez dinlemeyeceğim. Hiç ama hiç kindar değilim, fakat eski işverenim, saydığım, sevdiğim sayın Nadir Nadi'nin sırasında öğrenmek istemediği bazı gerçekleri sırası geçmiş dahi olsa öğrenmesinde hem kendi açısından hem de gazetenin açısından sayısız yararlar vardır, bu da benim şu anda koparılmış dahi olsam onsekiz yıl emek verdiğim Cumhuriyet'e ve onun vefakar okurlarına karşı bir *"namus borcumdur"* işte bunun için *"artık dinlemeyeceğim"* dedim Kemal Aydar'ı..

Dağ dağa kavuşmaz imiş.. Peki ya insan?

İşte yine birlikteyiz, *"şefim Kemal ağabey"* ile *"Arayış"*ta.

Ey okurlar, haber veriyorum, yazılarımda bir kopukluk var ise bilin ki Kemal Aydar'ın kaleminin acımasız süzgecindendir bu, çünki onsekiz yıl yazılarımın çoğunu acımasızca kuşa çevirmiştir ve onyedi yıl buna *"ya sabır"* demişimdir *"Kemal ağabeyin bir bildiği vardır"*ı da ekleyerek! O'na, saygımı, sevgimi, güvenimi yitirmeden.

Geçen yazımda da sözünü ettim, insanların, yöneticilerin yaşamında bir bayrak yarışı vardır, yüceltilmek istenen bayrak sırası gelende el değiştirir, ama bayrak yine koşturulur. Arayış'ı bunca aydır, haftadır yöneten yiğit kişiler, bayrağı bir başkasına vermişlerdir "onurla" ve bayrak yine koşturulacaktır, selam ederim hepsine.

Anadolu basınında, kimilerine pek "alaturka" gelen bir başlık görülür sık sık.. Yeni bir kaymakam ya da yeni bir kimse gelmiştir kente, başlık şöyledir:

"Hoş geldiniz"

İstendiği kadar alaturka bulunsun, hep sevmişimdir bu başlığı ve ben de severek kullanıyorum:

"Hoş geldiniz Kemal ağabey"

.....

Toros'lardan *"acı poyraz"* esmeye başladı. Bu, Gazipaşa'ya da kışın yavaş yavaş yaklaştığının belirtisidir. Millet, yer fıstığını toplamayı yakında bitirecek, muzlar olgunlaştı, dallar kesilip salınıyor büyük kentlere. Seralara ve camekanlara çoktan ekildi salatalık ve domatesler... Baklalarını erken ekenler seyrediyorlar birer karış yeşilleri, şimdiden. Dün geceden ısladım baklaları ben de. Toprağa su verdim, tavlansın diye. Bu sabah yine er kalktım, altı saat resim çalıştım, yorulunca resimden geçtim masaya Arayış'ın yazısı için. Bu bitince yallah deyip atacağım kendimi bahçeye, tavlanmış toprağı iyice çapalayıp baklaları koyacağım toprağa dizi dizi. Yarım metre olmuş enginarların piçlerini ayıracağım dikkatle onları da serpeleyeceğim boş yerlere. Sonra bir yorgunluk çayı ve yeni gelen dergileri okumayı sürdüreceğim. Sonra küçük motora atlayıp koşacağım postaneye, açacağım posta kutusunu, fırına varıp ekmeğimizi, bayie gidip gazetemiz Cumhuriyet'i alacağım. Posta kutusundakiler mektup değil, dosttan gelen merhabadır derim her zaman. Varsın kimileri açık ve üzerinde kırmızı mürekkeple basılmış bir damga olsun *"SIKIYÖNETİM"* yazısı olan! Ben sevgiyi, aşımı, suyumu, yüreğimi, aklımı, fikrimi apaçık koymuşum ortaya paylaşılmak üzre, dostlardan gelen selamı, mektupları ve içindekilerini neden paylaşmayayım, olacak iş mi?

Ve yine posta paketleri motorumun sepetinde, ekmeğin yanında, dilimde Aşık Veysel'den bir türkü, *"Merhabasın dosttan gelen selamsın"*ı yavaş yavaş avazlayarak sürer dönerim dağ eteğindeki ak evime, onlara göz atıp çıkarım atölyeme, başlarım resme kaldığım yerden ve dünya dönmeye devam eder, varsın etsin, onun da işi bu. ●

CAM SANAYİİ'NDE ÜRETİM VE YATIRIM

Hızla yol alan otomobil aniden sarsıldı. Bir yanı çöker gibi oldu. Aynı anda şöför direksiyona sıkıca sarılıp, tecrübesiyle aracını kontrolüne aldı. Heyecanını belli etmemeğe çalışarak "geçmiş olsun efendim, lastik patladı" diye mırıldandı.

Otomobilden inen Başbakan Bülend Ulusu idi. Kazayı olağan karşıladığı her halinden belliydi. Hemen başka bir otomobile binerek yoluna devam etti ve Lüleburgaz'da *"Vatan sathında tüten her yeni fabrika bacası bizim için ayrı bir bahtiyarlık kaynağıdır. Tesislerin millet hizmetinde başarılı olması dileğimizdir"* diyerek Trakya Cam Sanayii'nin kurdelasanı kesti.

Başbakan Ulusu'nun hizmete açtığı Balkanların ve Ortadoğu'nun en büyük cam fabrikası olan Trakya Cam Fabrikası 800.000 metre karelik bir alanda 8 milyarlık bir yatırımla gerçekleştirildi. Ayrıca 4 milyarlık bir yatırımla gerçekleştirilen televizyon cam fabrikasının ise yılda 1 milyon 300 bin televizyon tüpü camı imal edeceği açıklandı.

Başbakan, Trakya Cam Sanayii Fabrikası'nın açılış töreninde konuşurken Memduh Aytur Çorum Devlet Hastanesi'ne kaldırılıyordu. Tören sırasında bir kalp krizi geçiren İş Bankası İdare Meclisi Üyesi ve DPT eski müsteşarı Aytur tedavi altına alınmıştı.

Milyarlık tesisleri hizmete açan Başbakan Ulusu 4 milyar liralık yatırımla gerçekleşecek ve 1983 yılında hizmete girecek olan Kırklareli Cam Sanayii'nin de temelini attı.

Temel atma ve hizmete açma törenlerine Başbakan Ulusu'nun yanısıra Sanayi ve Teknoloji Bakanı Şahap Kocatopçu, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Serbülent Bingöl, Kırklareli Valisi Ahmet Tosun, İstanbul Valisi Nevzat Ayaz, 5. Kolordu Komutanı Korgeneral Adnan Doğu'da katıldılar.

S.Sırrı SAYIN

SAYIN BANKERLİK

ONURLUYUZ...

yeni yasalar çerçevesinde dost ve müşterilerinin hizmetinde olmaktan gururludur.

güveninizden gururlu, yakınlığınızdan mutluyuz.

Gazi Mustafa Kemal Bulvarı
98/12
Maltepe ANKARA

TEL:294783

KANSERDE TARTIŞMALI BİR YÖNTEM

Turhan TEMUÇİN

- **Ankara Numune Hastanesi'nde bir ekibin uyguladığı bir kanser tedavi yöntemi sonucu özellikle terminal safhada olan *"olum safhasinda"* ve ağrıları uyuşturucu ile bile dindirilemeyen hastalar üzerinde yapılan tedavide son derece süratle ve şaşırtıcı sonuçlar alındı.**

- **Pasteur için ansiklopediler şöyle diyor: *"Tip akademisinde kohnemis teorilere ayak direyenlere karsi mucadele etti".* Sonra ne oldu. Onlar unutuldu gitti. Pasteur ise Pasteur oldu.**

BUNDAN iki yıl önce Ankara Numune Hastanesinde, başlarında Dr. Seçkiner Görgün'ün bulunduğu bir ekip kanseri elektromagnetik dalgalarla tedavi ettiklerini ileri sürüyorlardı. Ekip, Numune Hastanesinin şeflerinden oluşan bir kurulun önünde görüşlerini açıklamış ve şefler kurulu yeni yöntemin en azından insan sağlığına hiç bir zararlı etkisi bulunmadığı görüşü ile hastalar üzerinde uygulanmasına izin vermişti.

O tarihlerde Numune Hastanesinin Başhekimi olarak görevli olduğum ve aynı zamanda da Radioterapi kliniği şefi bulunduğum için ekibin çalışmasını izledim. Özellikle terminal safhada olan *"ölüm safhasında"* ve ağrıları uyuşturucu ile bile dindirilemeyen hastalar üzerinde yapılan tedavide son derece süratle ve şaşırtıcı sonuçlar alındı. En azından hastaların ağrısı diniyordu.

Basının ve ekibin çalışmasına izin veren şefler kurulunun önünde yapılan seanslarda da son derece ağrılı hastaların yakınmalarının geçtiği de görüldü.

Olay birden çok sansasyonel boyutlar kazandı. Ülkenin ve hatta dünyanın hemen her yerinden başvurular oldu.

Ne var ki 1979 ların Türkiye'sinde ekibin çalışmaları yasaklandı. Yasaklama emrinin gerekçesi Ankara ve Hacettepe Tıp Fakülteleri öğretim görevlilerinden oluşan bir kurulun verdiği rapora dayanıyordu. Bu raporda, özellikle *"hayvan deneyi yapılmadığı ve yöntemin bu aşamada insanlara uygulanmasının doğru olmayacağı"* ileri sürülüyordu. Yani insanlar için bu tedavi yönteminin zararlı olabileceği vurgulanmak isteniyordu. Hemen belirtmekte yarar vardır ki bu kararı veren kurul içindeki öğretim görevlileri arasında radioterapist, ya da onkolog yoktu.

YÖNTEM NEYDİ

Dr. Seçkiner ekibi, insan vücudundaki hücrelerin klasik anlayışa göre zar bulundurmadığını, hücrelerin çevresinde elektromanyetik bir alan olduğunu ileri sürüyordu. Kanser hücresini ortadan kaldırabilmek içinse bu zar görevi gören elektromanyetik alanın parçalanması gerekiyordu. Elektromanyetik bir alan ise ancak başka bir elektromanyetik alanla ortadan kaldırılabileceği için, uygulanan bir elektromanyetik alanla hücre parçalanıyor ve anarşik üreme durduruluyordu. Kanserin diğer yöntemlerle de tedavisinde kanserli hücrenin ölümü amaçlanır. Cerrah, kanserli dokuyu keser atar, radioterapist şua ile kanser hücresini öldürür, kemoterapist de bu işi ilaçla yapmaya uğraşır.

Elektromanyetik alan uygulayarak yapılan tedavide ağrı hissinin kalkmış olması kanser hücresinin parçalanarak dağılması ve sinirler üzerine yaptığı basının ortadan kalkması ile açıklanıyordu.

Yöntem inandırıcı idi. Ancak yasaklama kararına kadar geçen sürede (ki bu süre çok kısa idi) hiç bir hastanın tedaviden ettiği kesin yarar saptanamadı. Ağrı hissinin kalkması ve tümörlerde belirgin bir küçülme olası dışında hastalığın sonucu hakkında bir bilgi edinilemedi.

YAYINLAR

Tedavinin yasaklanmasından sonra yurtiçinden konu ile ilgilenen bazı bilim adamlarından ve vatandaşlardan pek çok yazı geldi. Bunlardan birisi Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi doçentlerinden Sayın Y.Nurettin İsmailçelebioğlu'nun mektubudur. Sayın İsmailçelebioğlu uzun mektubunda, Dr. Seçkiner ekibini kutluyor, ancak elektromanyetik alanla kanserin tedavi edilebileceğini ilk kez kendisinin ortaya attığını söyleyerek şöyle diyordu:

'Bu arkadaşlar kanserle ilgili araştırma ve uygulamalar yaptıklarına göre, Türkiye'nin bu konu ile ilgili tek kuruluşu olan Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumunun, bilimsel *yayın organı* "Kanser" *mecmualarını taramaları ve adı geçen yayın organının 30.6. 1970 tarihinde yayınlanan Vol.1, sayı 3 ün 305. sayfasındaki* "Kanserin oluşu ve düşünülen tedavi şekli" *başlığı altındaki bilimsel yazıyı gözden kaçırmamış olmaları gerekirdi."*

Doç. İsmailçelebioğlu, sözünü ettiği yayında elektromanyetik alan tatbiki ile kanserin tedavi edilebileceğini açıklıyor ve şu öneride bulunuyordu:

"1—Bilinen manyetik demirin özelliğini bozmadan ilaçların yapısına sokmak ve bunu hastalıklı bölgeye ve kana zerk etmek,

→

2— Hastalıklı bölge üzerine elektro manyetik alan tatbik etmek..."

Dr. Görgün ekibinin uygulamasını, dokuz yıl önce Doç. İsmailçelebioğlu böylece açıklamış oluyordu.

Dr. Görgün ekibi bu yayını gözden kaçırmıştı ama, yasaklama kararı veren ve gözden kaçırmaması gereken öğretim görevlileri de gözden kaçırmıştı.

Daha sonraları *"Compressel Air"* adlı Amerikan dergisinin Mart 80 sayısındaki bir yazısı Mustafa Akan isimli bir vatandaş tarafından çevirisi yapılarak gönderildi. Bu yazıda ise *"elektromanyetik akımlarla insan organlarının yenilenmesinin başarıldığı özellikle kırık kemiklerin bu yöntemle tedavi edilebildiği"* söyleniyordu. Kolombiya üniversitesinden Dr. Arthur Pilla *"Ayarlanmış frekans ve dalga boyları, hücrelerin büyüme ve çekilmeleri için, hücrelerin kendi elektro kimyasal sinyallerini taklit eder"* diyerek sözünü şöyle tamamlıyordu: *"Şimdi ilim adamlarına elektromanyetik dalgaların tedavi edici etkilerini tarif edip düzenlemeleri için imkan verilmelidir."*

Dr. Pilla öyle diyordu ama aynı tarihlerde böyle bir çalışma Türkiye'de yasaklanıyordu. Hem de, Prof. S. W. Tromp'un *"Pyschial Physics"* adlı ve otuz yıl önce basılmış kitabında *"statik alanın insan vücuduna uygulanması ile hiç bir zararlı etkisi olmadığı yıllar sonra yapılan araştırmalarda anlaşılmıştır"* demesine karşılık, insan vücuduna zararlı etkisi olur diye!

SONUÇ

Dr. Görgün ekibinin ba^'attığı çalışma başka hiç bir yöntemle dindirilemeyen ağrıları dindiriyor, kanamayı durduruyor tümör çapını küçültüyordu. Ölüm safhasında olan bir kanser hastasına yalnızca bu fırsatlar bile tanınmış olsa bu son derece önemli bir aşama idi.

Pasteur için ansiklopediler şöyle diyor: *"Tıp akademisinde köhnemiş teorilerde ayak direyenlere karşı mücadele etti."* Sonra ne oldu? Onlar unutuldu gitti? Pasteur ise Pasteur oldu.

Din adamı ve botanikçi Mendel ise kendi bulduğu Mendel Yasaları ve genetik bilmi kabul edilmeyince başını aldı gitti ve din adamlığına döndü. Sonra! Bugün tıp ilminin temel direkleri onun yasaları ile yaşıyor. •

TOPRAK REFORMU

Bürhanettin AHİPAŞAOĞLU

• Cumhuriyet, ulusal bağımsızlık savaşını başarıya ulaştırmış, feodal devlete son vererek, üst yapıda temel demokratik devrimleri gerçekleştirmiştir. Ama Cumhuriyet dönemi köylü sorununun temelini oluşturan toprak konusuna ve tarımın kurumsal yapısına Atatürkçü bir yaklaşımla yeterli bir biçimde eğilinmemiştir.

KASIM 1924'de TBMM'nin açış konuşmasında *"Çalışan Türk köylüsüne işleyebileceği kadar toprak temin etmek memleketin istihsalatını zenginleştirecek başlıca çarelerdendir..."* diyen Atatürk, yaşamı boyunca sürekli olarak toprak reformunun yapılması yönünde çaba göstermiştir. Ancak, düşüncelerini sağlığında gerçekleştirememiştir.

1945'de yürürlüğe giren 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Yasası, başlangıçta Atatürk'ün düşüncelerini gerçekleştirebilecek nitelikte olmasına karşın, zamanla reforma neden olacak maddeler ya kaldırılarak ya da değiştirilerek yozlaştırılmıştır. Bu ödün, bir çok alanda zaman zaman Atatürk ilkelerinden verilen ödünlerin en önemlilerinden biri olmuştur. Böylece, Cumhuriyet döneminin başından bu yana Atatürk'ün hedef ve direktiflerinin gereği, tarımın kurumsal yapısını yeniden kurma hareketi ve büyük toprak sahiplerinin topraklarını sınırlandıran bir girişim uygulanmamış, tersine bu kutuplaşma hızlandırılırken öte yandan orta üstü köylülük ve büyük topraklılık geliştirilmiş, topraksızlık, küçük toprağa sahip güçsüz köylülük tutulmaya, hızlandırılmaya çalışılmıştır. Yılların zamanımıza kadar izlediği çizgi budur. Yani tarımın yanlı kapitalistleşmesinin sağlanması doğrultusunda müdahalesiz bir toprak rejimi ve politikası uygulanmıştır.

Bu politikanın sonucu, tarımsal üretimin temel araçlarından toprak; ülkemizde mülkiyet ve kullanım açısından çok dengesiz ve adaletsiz bir tablonun oluşmasına neden olmuştur. Nitekim, günümüzde toprak işleyen ailelerin yüzde 73'ü işlenen toprakların yüzde 26,3'ünü işlerken, yüzde 1,1'i bu toprakların yüzde 22,2'sinden yararlanabilmektedir. 1963'de yüzde 9,1 olan topraksız aile sayısı 1978'de yüzde 24,9'a ulaşmıştır. 4 milyon 125 bin toplam aileden 1 milyon 56 bini kiracı ya da ortakçı olarak çalışmaktadır. 743 köy tek kişinin veya ailenin sahipliğindedir. Bu köylerin toplam arazisi 19 milyon dekardır. Tarımdan geçimini sağlayanların yüzde 28,5'i tarımsal gelirin yüzde 3,6'sını alırken yüzde 2,4'ü sözkonusu gelirin yüzde 22,6'sını almaktadır. Bu durum karşısında geçimini sağlayabilmek için köylümüz hızla kentlere göç etmektedir. 1970-75 yıllarında köyden göç edenlerin kent nüfusundaki oranı yüzde 63'ü bulmuştur...

Çeşitli çıkar gruplarının bütünleşmesiyle (4753) sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Yasası ya uygulanmaya konulamamış ya da etkinliği sağlanamadan ve arkalarında ayrıca çözüm bekleyen sorunlar bırakarak yürürlükten kaldırılmıştır.

Ticaret ve sonra sanayi kesimi ile tarımdaki büyük toprak sahiplerinin etkinliğinden oluşan tarım politikaları —belli dönemlerin dışında— daha çok büyük toprak sahiplerini ve zengin ticari çiftçileri destekler doğrultuda geliştirilmiştir. Türk tarımı yanlı kapitalistleşme yolunda adımlar atarken, onun iç çelişkisi olan tarımda, köyde yoksullaşmayı ve farklılaşmayı da beraberinde getirmiştir. Böylece, Atatürk hedeflerine uyumsuz bir biçimde köylünün ekonomik güçlenme, demokratikleşme süreci yavaşlatılmış ve geriletilmiştir. Bu durum; tarımda köylünün topraksızlaşmasını, başkalarının toprağını kiralama eğilimlerini hızlandırmasını ve toprağın belirli toprak sahiplerinde yığılmasını yaygınlaştırmıştır. Bu durum; tarımda verim düşüklüğüne, gelirin adaletsiz dağılımına, sosyal gelişmenin yetersizliğine yol açmıştır. Bu durum; bugüne kadar tarım kesiminde gerçekleştirilen bu düzenlemelerin sorunları çözümleyecek yerde, tam tersine daha da ağırlaştırmalarına yol açmıştır. →

Türkiye gibi tarıma elverişli toprakları geniş, nüfus artış hızı ve geçimini tarımdan sağlamak zorunda olanların oranı yüksek bir ülkede, tarımı ihmal ederek dengeli ve sağlıklı bir gelişme gerçekleştirilemez, sanayileşme için yeterli iç kaynak yaratılamaz.

Ülkemizde tarımın gelişmesi hem kendi başına amaç, hem de sanayileşmenin temel koşuludur. Tarımı ihmal ederek sanayileşmek, köylüyü yoksul bırakarak tarımı geliştirmek ülke toplumununun ve ekonomisinin yapısına ters düşecektir.

Bu durumda;

Tarımda gelişme dinamiğini başlatmak, tarım kesiminde üretimi artırmak, köylünün çağdaş anlamda verimliliği yüksek bir üretici olmasını sağlamak üzere;

- Tarımda üretimi artırıcı bir toprak reformunun,
- Tarımda verimliliği ve üretimi artıracak bir üretim reformu ile iç içe gerçekleştirilmesini, Atatürk hedefleri, ülke ekonomisi ve sosyal yapısı zorunlu kılmaktadır.

Ancak bu yaklaşımla;

Köylünün ekonomik ve sosyal gelişmesini, tarımın gelişmesini, köylünün üretiminin çoğalmasını sağlayıcı, üretimi artırıcı, sosyal adaleti geliştirici demokrasiyi güçlendirici bir gelişme ortamı sağlanacaktır.

Türk köylüsünde ve tarım kesiminde...

Şimdi Toprak Reformu Yasa tasarısı Danışma Meclisine gelmiş bulunmaktadır. Hükümet düzeyinde yapılan çalışmalar saklı tutulmuş ve kamuoyuna bir açıklama yapılmamıştır. Kuşkusuz Cumhuriyet döneminin başından günümüze kadar yapılan çalışmalardan ve uygulamalardan yararlanılmıştır.

Yeni tarımsal yapı kurulurken toplum kesimleri içinde ve arasında yeni dengesizlikler, ve adaletsizliklerin ortaya çıkması önlenmelidir. Tarımda verimlilik ve üretim artışı ile sosyal adaletin gerçekleştirilmesini birlikte sağlamak temel ilke olmalıdır.

Hızlı, etkin, yaygın ve sürekli bir uygulama ile amaca ulaşılmalıdır. Dağılabilir toprak birikiminin çoğaltılması, özel mülkiyetle kişilerin elinde bulundurabilecekleri ancak ve en az toprak büyüklüğünün ve mülkiyetten kaynaklanan hakların üretim açısından sınırlandırılması, tarım toprağını bizzat işleme gibi temel ilkeler sağlıklı biçimde sağlanmalıdır.

Zilyetlik ve benzeri yollarla ve muvazaa ile devletten edinilmiş topraklara ödenecek karşılıkların ayrı koşullara bağlanması, kamulaştırmanın yapı senedi veya tapu senedi yerine geçecek bir belge üzerinde yapılması, üzerinde önemle durulması gereken konulardır.

Toprak reformu uygulama bölgelerinde hemen tarımsal üretim planları uygulamaya konulmalıdır. Toprak reformu *"Demokratik Halk Kooperatifleriyle"* bütünleştirilmelidir. Üretimden pazarlamaya kadar eksiksiz bir destekleme zinciri sunulmalıdır. Köylünün gelir fazlasını üretken yatırımlara aktararak artırmak, tarımsal sanayinin kurulmasına yardımcı olmak, kırsal alanda istihdam olanağı yaratmak amacıyla ekonomik yerleşim merkezlerindeki yatırımları özendirilmeli ve desteklenmelidir.

Bu ilkeler doğrultusundaki bir Toprak Reformu ile, tarımdaki işletmelerin yüzde 88'ini oluşturan büyük çoğunluğun yaşam düzeyi geliştirilecek, tarımda çalışanlar toprağa bağlanacak, gizli işsizlik azalacak, göçler denetim altına alınacak, tarımdan elde edilen gelir, toprağı işleyende kalacaktır. Öte yandan tarımda ileri teknoloji uygulanacak, toprak verimli biçimde işlenecek ve KÖYLÜLER EKONOMİK BAĞIMSIZLIKLARINA KAVUŞARAK ANAYASAL HAKLARINI ÖZGÜRCE KULLANACAKLARDIR.

Ülkemiz koşullarına uygun ve içtenlikle uygulanacak bir toprak reformuyla, köylümüzün ekonomik ve sosyal sorunları çözümlenecek, bir yandan kalkınma çabalarına katılırken, öte yandan kalkınma sonuçlarından hakça yararlanma olanağını bulacaklardır. Ülke yönetiminde ve demokrasinin gelişiminde etkili bir faktör olabileceklerdir. •

ATATÜRK–KÖYLÜ–TOPRAK

'Çalışan Türk köylüsüne işleyebileceği kadar toprak temin etmek memleketin istihsalatını zenginleştirecek başlıca çarelerdendir."

(ATATÜRK'ün; Kasım 1924'de TBMM açış konuşması)

"Toprağı olmayan çiftçilere toprak tedarik etmek meselesiyle ehemmiyetli olarak uğraşacağız."

(ATATÜRK'ün; Kasım 1928'de TBMM açış konuşması)

"Türkiye'nin hakiki sahibi ve efendisi, hakiki üretici olan köylüdür. O halde herkesten daha çok refah; saadet ve servete hak kazanan ve layık olan köylüdür.

(ATATÜRK'ün Kasım 1936'da TBMM açış konuşması)

"Milli ekonominin temeli ziraattır. Bunun içindir ki, ziraatta kalkınmaya büyük önem vermekteyiz. Köylere kadar yapılacak programlı ve pratik çalışmalar, bu maksada erişmeyi kolaylaştıracaktır.

Fakat, bu hayati işi, isabetle amacına ulaştırabilmek için ilk önce, ciddi etüdlere dayalı bir ziraat siyaseti tesbit etmek ve onun için de, her köylünün ve bütün vatandaşların kolayca kavrayabileceği ve severek tatbik edebileceği bir ziraat rejimi kurmak lazımdır. Bu siyaset ve rejimde, önemli yer olabilecek noktalar şunlar olabilir:

Bir defa memlekette topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Bundan daha önemli olan ise, bir çiftçi ailesini geçindirebilen toprağın, hiç bir sebep ve suretle, bölünemez bir mahiyet olması, büyük çiftçi ve çiftlik sahiplerinin işletebilecekleri arazi genişliği, arazinin bulunduğu memleket bölgelerinin nüfus kesafetine ve toprak verim derecesine göre sınırlamak lazımdır."

"Memleketi; iklim ve su toprak verimi bakımından ziraat bölgelerine ayırmak icabeder. Bu bölgelerin her birinde, köylülerin, gözleriyle görebilecekleri, çalışmaları için örnek bulacakları verimli, modern, pratik ziraat merkezleri kurulmak gerekir.

(ATATÜRK'ün Kasım 1937'de TBMM açış konuşması)

ORTADOĞU'NUN GERÇEĞİ

Haluk GERGER

ORTA Doğu hızla değişiyor ve uluslararası politika denklemlerini alt-üst etmeye devam ediyor. Uygarlıkların, dinlerin, keşiflerin beşiği Orta Doğu, daha düne kadar insanından, kültüründen **soyutlanmış** ve ele geçirilmesi gereken bir *"stratejik mevzi"* idi, Doğu–Batı savaşımında. Bağrında bir hançer gibi duran İsrail ile, Batılı petrol kumpanyaları, Amerikan Deniz piyadeleri ve İngiliz *"paşalar"*ı ile uçsuz bucaksız bir çorak arazi, kervan geçmez bir çöl görünümündeydi tüm bölge. Ve, Orta Doğu'nun tüm mazlum uluslarının simgesi Filistinliler çadırlarda yaşıyorlardı; terkedilmiş, aç, perişan.

Bugün ise, direnen Orta Doğu. Filistin sorununu uluslararası diplomasinin en önemli sorunu haline getirmiş durumda. Son gelişmelerin ortaya çıkardığı en çarpıcı gerçek, Orta Doğu bunalımının temelde Filistin sorunu olduğu ve bunalımın çözümünün Filistin Halkının meşru haklarına dayanması gerektiği oldu.

Filistin sorunu yakın tarihlere kadar genel bir Orta Doğu bunalımı kavramı içinde gizlenmişti. O kadar ki, Orta Doğu sorunu, İsrail ile Arap devletleri arasında bir çekişmeye indirgenirken, anlaşmazlığın ana noktası, daha doğrusu bizzat kendisi olan *"Filistin olayı"* neredeyse gözardı edilmişti. Daha da önemlisi, Filistin halkı tüm bu kargaşa içinde sırtından geçinilen, siyasal sömürü konusu yapılan ama temsil edilmeyen bir *"hayalet ulus"*'a dönüştürülmüş, Birleşmiş Milletler'in kamplarındaki sefil yaşamına terk edilmişti.

Bu açıdan bakınca, Orta Doğu denen karmaşık yumağın ilk çözümü, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün, kuruluşundan on yıl sonra, 1970'lerin ortalarında kendisini Filistin halkının tek yasal temsilcisi olarak kabul ettirmesiyle oluştu. Gözden kaçırılmaya çalışılan gerçek yeniden ortaya çıkmıştı:

Orta Doğu sorunu Filistin sorunudur ve çözüm sürecinde yer alması gereken bir taraf olan Filistin halkının tek temsilcisi FKÖ'dür.

Bununla birlikte, Orta Doğu sorununun bir Arap İsrail çatışmasından öteye Filistin halkı ile ilgili bir bunalım olduğu gerçeğini kabul etmek zorunda kalan devletlerin bir bölümü, çözümü, yine de Filistin halkı ve onun temsilcisi FKÖ dışında aramaktan vazgeçmediler.

Filistinlilerin yer almadığı ya da kabul etmediği bir yöntemin ve sonucun Orta Doğu bunalımını çözemeyeceğinin anlaşılması, oldukça zaman aldı. Camp Davit Anlaşmasının başarısızlığa uğraması, bir süredir, belirli tavır değişikliklerini de beraberinde getiriyor.

FKÖ konusunda ilk tavır değişikliği Batı Avrupa'dan geldi. Süveyş bunalımından bu yana ilk kez ABD ile Batı Avrupa arasında Orta Doğuya ilişkin bir anlaşmazlık da böylece ortaya çıkmış oldu. Batı Avrupa, FKÖ'nü de içeren ve onun kabul edeceği bir çözümün tek geçerli yol olduğunu kavramış, ama bunu ABD'ne kabul ettirememişti.

Reagan: "FKÖ ile görüşebiliriz"

Şimdi Amerikan politikasında da bir değişiklik gözlemlenmekte. Şimdilerde Reagan bile "İsrail'in varlığını kabul ederse, FKÖ ile görüşebiliriz." diyor. Bu, ABD'nin, henüz resmen görüşmeye yanaşmasa bile FKÖ gerçeğini kabul etmek zorunda kaldığını açıkça gösteriyor.

İşte, "FAHD Planı" da böyle bir geçiş döneminde *"yeniden"* gündeme getiriliyor. Suudi Arabistan veliahtı Fahd tarafından 1973 savaşından önce hazırlanan ve temel olarak Batı yakasında bir Filistin Devleti'nin kurulmasını, İsrail'in, işgal altında tuttuğu Kudüs'ün doğusu dahil tüm Arap topraklarından çekilmesini ve bunlara karşılık olarak da Arapların İsrail'in varlığını kabul etmelerini öneren plan, şimdilerde Camp Davit anlaşmasının yerini alacağa benziyor.

Anlaşıldığına göre, Reagan yönetimi bir yandan Araplarla İsrail'i ve öteki bölge ülkelerini Sovyetlere karşı bir *"stratejik oydaşma"* içinde birleştirmeye çalışırken, öte yandan da Orta Doğu sorunu için *"yeni"* bir yaklaşım benimseyerek bir taşla iki kuş vurmak hazırlığı içinde.

Suudi Arabistan, ABD'nin bölge ile ilgili stratejisinde özel bir konuma sahip olduğu için FAHD Planı, şimdilik ABD'nin üzerinde durduğu en uygun plan. Suudi Arabistan'a AWACS satışının Amerikan Senatosu'nca kabul edilmesiyle, FAHD planı da yeni bir güç kazandı.

FAHD planı ve dolayısıyla yeni oluşmaya başlayan Amerikan stratejisinin önündeki en büyük engel ise İsrail. Katı ve saldırgan tutumunu sürdüren Begin, FAHD planına karşı çıkıyor ve FKÖ ile asla görüşme masasına oturmayacağını söylüyor. Eski Başbakanlardan Rabin ise, *"Hiç bir İsrail hükümeti FAHD planını kabul edemez"* diyerek, barışın önündeki asıl engelin Begin'den öteye İsrail olduğunu kanıtlıyor.

Bu arada, Reagan'ın Libya'ya karşı saldırgan tutumundan ve FKÖ hakkında pek de olumlu şeyler düşünmediğini bildiklerinden Libya, Cezayir gibi birçok Arap ülkesi de yeni Amerikan stratejisinin karşısında. FKÖ içinde de plana karşı çıkanların olduğu biliniyor. Bu durumda Filistin sorununa erken bir çözüm bulunacağını beklemek olası değil.

Son diplomatik gelişmeler bir tek şeyi vurguluyor: Gerçekler, her türlü olumsuz koşula karşın eninde sonunda kendilerini kabul ettiriyorlar ve onları savunanların çektikleri acılar boşa gitmiyor. Orta Doğu'nun da gerçeği, Filistin halkının meşru çıkarları gözardı edilerek ve Filistinlilerin temsilcisi FKÖ devre dışı bırakılarak sorunun çözülemeyeceğini gösteriyor. Ne diplomatik cambazlıklar, ne İsrail'in saldırganlığı ne de Altıncı Filo'nun uçakları bu temel gerçeği değiştiremiyorlar.

İşte Orta Doğu'daki son gelişmelerin özeti bu... ●

MEKTUPLAR ARASINDA

Jülide GÜLİZAR

Mektuplarınız gelmeye başladı. Bayramımı ve ARAYIŞ'a yazma kararımdan dolayı bine kutlayan, yüreklendiren mektuplarınız.

Bunlar aramızda sağlıklı bir ilişkinin kurulmaya başladığını gösteren belirtiler.. Bunlar, yazılanların söylenenlerin dipsiz bir kuyuya atılmadığının, yerlerine vardığının ve yankı bulduğunun kanıtları.. Ve bunlar, sizlerin dergi aracılığıyla, çok küçük ölçüde de olsa, aranızda bir ilginin kurulması, bir tartışma ortamının açılması demek.

Gelen mektuplardaki ortak dilek de bu zaten. "Derginin ya da sütunuzun bir köşesini gençler için tartışma köşesi olarak ayıramaz mısınız?" diye soruyor yazanlar. Derginin bunu yapıp yapamayacağını bilemem elbette. Çünkü bu, birçok şeye bağlı. Ama benim yazdığım sayfalarda bu işi zaten yapıyorum. İlk yazıma bile sizlerin mektuplarınızla başlamadım mı? Diyeceğim şu ki her zaman bu sayfalar aracılığıyla tartışmanız mümkün. Hatta, hemen bu yazıda başlayabiliriz bile.

"Ben bir gencim. 19 yaşındayım. 15-16 yaşlarındayken benim de gelecekle ilgili dopdolu hayallerim vardı. Gelecekten habersiz, geleceğe umutla bakıyordum. Okumaktan başka bir şey düşünmüyordum. Başarılıydım da Rize Ticaret Lisesindeyken. Teşekkürler, takdirnameler, üstün başarı ve iyi ahlak belgeleri, sonunda da lise ikinciliği birbirini kovaladı. Ama sonradan farkettim ki bütün bunlar bir anlık mutluluktan başka bir şey değil. Tıpkı bir alkoliğin akolden aldığı geçici, sahte mutluluk gibi.

Evet, ülkemizdeki eğitim eşitsizliğinin kurbanı oldum ben de binlerce genç gibi. Okul zamanı boş geçen nice nice ders saatleri, ticaret lisesi mezunlarıyla lise mezunlarının aynı giriş sınavına alınmaları vb.. İlk yıl ÜSS sınavlarında kazanamamıştım. Yılmadım. Boş geçen bir yıl boyunca daha çok çalıştım ve bendeki eksikliği kapatmak için lise fark derslerini verdim. Ama gene olmadı. Olamaması da çok doğal bu koşullarda. Kadınların, kızların ikinci sınıf bir yaratık olarak görüldüğü, YAP-MA—ETME—SAĞA SOLA BAKMA—YALNIZ GEZME'lerle birtakım sınırlamaların getirildiği bu ortamda bir ara kendimde bazı gariplikler sezmeye de başladım. Bu, kendini ortaokul sıralarındayken erkekliğe özenme şeklinde göstermişti. Kendimi erkek gibi görür, buna zorlar hatta, öyle davranırdım. Daha sonraki yıllarda, lise yıllarında, bu duygudan kurtulmaya çabaladım. Bu kez de erkeklerden nefret etmeye başladım. Herhalde bunun bilimsel adı aşağılık kompleksi olmalı. Şimdilerde bu nefret duygusundan arındım. Çevremdeki eğitimsiz, bilinçsiz insanları suçlamanın yanlışlığını da farkettim. Onlar da bir başka türlü kurban çünkü. Gerçek suçlular onları eğitimsiz, bilinçsiz bırakanlardır ve ben şimdi onlardan nefret ediyorum yalnızca. Tabii bugüne gelmek kolay olmadı. İş aramak için gittiğimde yüzüme kapanan kapılar, çevremden gelen baskılar, lise mezunu olduğum için halime şükretmemi önerenler, boşa geçen yıllarım ve bunalımlar beni her gün daha kötü durumlara itti. Kötü alışkanlıklar edindim. Hap, sigara, günde otuz bardak çay vb. Ama sonunda toparlandım. Kötü alışkanlıklarıma son vermek, kendime olan güvenimi yeniden kazanmak yani eski BEN'i bulabilmek için kendimle mücadeleye girdim ve kazandım. Şu anda matematik diyorum. Matematik çalışıp başarmaya uğraşıyorum, bol bol okuyorum, yazıyorum, çay toplama işinde aileme yardım ediyorum. Hiçbir şey için geç kalmadığımı farketmeye başladım.

Evet ben de bir gencim. Gençliğini yaşayamayan bir genç. Kendini kurtarmak için verdiği çabalarla yorulmuş bir genç. Ülkenin sosyo-ekonomik yapısını biliyorum. Çözümlenmesi ağır sorunları olduğunu biliyorum. Ama bu sorunlardan en büyük pay neden hep kırsal kesim gençliğine düşüyor? Birşeyler yapmak için çırpınıp da ile kolu bağlı olmak öyle acı bir şey ki bilemezsiniz. 19 yaşındayım ama ellisindeki insanlar gibi yıpranmışım."

Rize'den Hatice'nin mektubu böyle yakınmalarla sürüyor daha. Hatice'nin yakınmalarına yanıtı da genç arkadaşlarının mektuplarındaki bazı satırlar veriyor gene. Selçuk şöyle diyor:

"Bu cezaevi koşullarında bile kendimi 50-60 yaşında hissetmiyorum, Yalnızlığın Senfonisinde değilim. Bizler bu toplumun belkemiğiyiz, olumlu olduğumuz, çaba gösterdiğimiz ölçüde de toplumu değiştirmede rol alırız. Karamsarlık, bunalım, çıkmaz yolların uçurumu olmaktan başka bir şey değil bizler için."

İzmir'den Levent de aynı şeyleri söylüyor:

"Aslında Yalnızlık Se`fonisi'ne inanmıyorum. Gençlik yalnız değildir. Çünkü hem toplumun bir parçasıdır, hem de ülkenin ve kendisinin sorunlarıyla beraberdir. Yani yalnızlığa fırsat vermez isterse. Yalnızlık Senfonisini söyleyen, dinleyen, dinleten gençlik suçludur. Çünkü onu ilerde bana dokunmayan yılan bin yaşasın görüşü, adam sendeci bir tutum bekliyor demektir. Ne var ki bu teslimiyetçi gençliği sevecen, dost uyarılarla mücadeleci eylemek, o uyuşukluktan çekip çıkarmak da aklı başında, sorumluluğunun bilincinde büyüklerimize düşüyor. Gayri basın düğmelere, indirin şalterleri, çalışsın düşünce ve yazı makinaları dizgi makinaları..."
Bizim GENÇLİK HEYECANIMIZI frenlemek için suçlu psikolojisiyle saldırıveriyorlar üstümüze. Klişe suçlamaları da hazırdır ellerinde. SUÇLU GENÇ, ANARŞİST. Dolmuş müziğine, yuz kızartıcı anatomi filmlerine, sekse, yüksek düzeyde bir yaşama özenmeli, dünya sorunlarını unutmalı ve yenilik istememeliyiz ki tatlı çocuklar olalım. Ne bizim yeni bir dünya yaratmamıza yanaşıyorlar ne de bizim için yeni bir dünya yaratmaya. Ama gene de diyorum ki, biz gençler onları düşman görmeyelim ve onlara olumlu yolda yaklaşmaya çalışalım. Düşman saydıklarımız da bizim anamız, babamız, ablamız, ağabeyimiz. Örneğin ben babamla arkadaş gibiyim. Ve aramızdaki baba-oğul sınırını büyük zorlamalarla, çabalarla ben aştım."

İşte sevgili gençler, bir satır bile eklemeden buraya özet olarak aktardığım birkaç mektup. Sorunlar, yakınmalar, eleştiri, özeleştiri ve yanıtlar. Dolayısıyla küçük çapta bir tartışma. Zaman zaman yapacağız bunu. Hatta bazı konularda buradaki arkadaşlarınızla yapacağımız tartışmaların konusunu önceden bildirerek bu tartışmaya mektuplarınızla sizlerin de katılmanızı sağlayacağız. Örneğin YÖK tasarısı gençliğin bir kesiminin güncel bir sorunu. Gelecek sayılarımızda bunu gündeme getireceğiz.

TBMM'DE BASIN TOPLANTISI

TBMM Basın Bürosu'nda fotoğraf ve film çekimine izin vermeden basın toplantısı düzenleyen Mu.Kur. Alb. Yücel Tanyel "27 Ekim 1981 tarihinden itibaren Milli Güvenlik Konseyi Üyeleri, Bakanlar Kurulu ve Danışma Meclisi Üyeleri tarafından yapılacak kanun teklifi, tasarı ve değişikliklerinin Danışma Meclisi Başkanlığı'na gönderilmesi yasa gereğidir" dedi.

Alb. Tanyel Milli Güvenlik Konseyi'nce sonuçlandırılmak üzere, MGK Gündemine alınmış bulunan yasa öneri, tasarı ve değişiklikleri ile Danışma Meclisi Başkanlığı'na sunulan yasa öneri, tasarı ve değişiklikleri hakkında bilgi verdi. Bu bilgilere göre MGK Gündeminde 54, Danışma Meclisi Başkanlığı'nda ise 63 yasa önerisi, tasar ve değişiklik önerisi bulunuyor.

MGK Gündeminde bulunan yasa önerisi, tasarı ve değişiklik önerilerinden bazıları şunlar:

o SENDİKALAR KANUNU TASARISI (1/235)

o 1475 SAYILI İŞ KANUNUNUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN TASARISI (1/269)

o HAKİMLER VE SAVCILAR KANUNU TASARISI (1/262)

o DANIŞTAY KANUNU TASARISI (1/260)

o BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ, İDARİ MAHKEMELERİ VE VERGİ MAHKEMELERİNİN KURULUŞU VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN TASARISI (1/255)

o İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU TASARISI (1/254)

o ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİNİN KALDIRILMASI HAKKINDA KANUN TASARISI

o 657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNUNUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ, BAZI MADDELERİN KALDIRILMASI VE BU KANUNA BAZI MADDELER EKLENMESİ HAKKINDA KANUN TASARISI (2/251)

o KARAYOLLARI TRAFİK KANUNU TASARISI (1/230)

o BOR, KÖMÜR, ASFALT, FOSFAT, DEMİR MADENLERİ İLE NÜKLEER ENERJİ HAMMADDELERİNİN İŞLETİLMESİNİ DÜZENLEYEN KANUN TASARISI (1/209)

Danışma Meclisi Başkanlığı'na sunulan yasa önerisi, tasarı ve değişikliklerden bazıları ise şunlar:

o BAŞBAKANLIĞIN 16.10.1981 TARİH VE 101-991/06397 SAYILI YAZISI VE EKİ TOPRAK VE TARIM REFORMU KANUNU TASARISI.

o TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞLERİ KANUNU.

o 6235 SAYILI TMMOB KANUNUNUN YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMASI

o MAHALLİ İDARE SEÇİMLERİNİN ERTELENMESI HAKKINDA KANUN TASARISI.

o BAŞBAKANLIK YÜKSEK DENETLEME KURULU KURULUŞ KANUNU.

o 1730 SAYILI YARGITAY KANUNUNUN BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK

o DEVLET İHALE KANUNU

ÖĞRENMENİN YAŞI YOKTUR.

"Öğrenmenin yaşı yoktur, iyi hoş ama bizim bildiğimiz Başkan bunları zaten bilir

'Ders almak iyi buna itirazımız yok. Fakat çok yanlış izlenimlere yol açtı. Kararı kimin vereceği tartışılıyor kamuoyunda. Meclis mi, Meclis adına Başkan mı?"

'Aramızda hiç konuşulmayan bir konuda Başkan, bizim de kendisi gibi düşündüğümüzü nasıl bilebilir ki?"

BU ve benzeri konuşmalar Danışma Meclisi'nin 9 Kasım 1981 günü toplantısından sonra Danışma Meclisi üyelerince hem kulise çıkarken, hem de dost meclislerinde uzun uzun konuşuldu.

Perde arkasında böylesine yoğun tartışmalara, eleştirilere neden olan konu Danışma Meclisi Başkanı Irmak'ın Anayasa konusunda yaptığı açıklamalar, belirttiği görüşlerdi.

MGK Kontenjanından seçilerek Danışma Meclisi'ne gelen İsmail Arar, çoğu yerde tartışılan Irmak'ın görüşlerini Meclis Kürsüsü'nden eleştirdi.

Gündem dışı söz alan Arar, *'Anayasa'nın hazırlanması konusunda konuşmaması ve fikrini beyan etmemesi gereken tek kişi varsa, o da muhterem heyetimizin başkanıdır. Başkanlar eski deyimle "ihsas -ı rey" edemezler. Sayın Başkanımızın ağzından çıkan her sözün meclise sirayet imkanı vardır."* dedi. Kürsüde tok sesle konuşan Arar, inandırıcı anlatımıyla sözlerini şöyle sürdürdü. *'Başkanın, Anayasanın iki yılda tamamlanacakmış gibi açıklaması, mahiyetini kavramakta güçlük çektiğimiz yumuşak başkanlık sistemi konusundaki görüşleri Meclisimize sirayet edebilir. Kendilerinin yüksek hoşgörüsüne sığınarak kendilerine lütfen diyorum, bu tarzda beyanlarınıza devam etmeyiniz. Hem şahsınız hem de Meclisimiz bundan zarar görür"*

Irmak kabinesinde görev almış, Adalet Bakanlığı yapmış *"deneyimli politikacı"* ve hukukcu İsmail Arar'ın eleştirileri üzerine, kendisine ayrılan sıradan el kaldıran Başkan Irmak'ın söz ettiği görüldü. Başkan vekili Kitapcıgil, Başkanı'na söz verdiğinde düşünceli bir ifadeyle kürsüye yürüyen Irmak, *"Bir ders daha aldım"* dedi ve konuşmasını şöyle sürdürdü. *'Genç gazetecilerle görüştüm. Danışma Meclisi Başkanı olarak değil Ordinaryüs Prof. olarak konuştum. Anayasanın hazırlanması konusundaki prosedürü anlattım. 'Halk arasında 2 yıldan bahsediliyor' denince, ben de duydum dedim. Söylediğim bundan ibarettir. Aksini söylemek aslında akıl ve ahlak zaafı olurdu. Bunu da sanırım benden beklemezsiniz."*

"Bundan sonra daha dikkatli davranacağım" diyen Danışma Meclisi Başkanı *"Acul Sadi"* kürsüden inerken alkışlandı, ancak gülümsemeye çalışırken zorlandığı gözlerden kaçmadı. •

KIYIMLARA KARŞI DALLAS

"Tamam kardeşim, formül çok iyi kıyımlara karşı Dallas"

'Gerçekten iyi düşünülmüş. Nasıl olsa kıyımlar, sürgünler bir gün konuşulur, yazılır, çizilir. İkinci gün gazetelerimiz Ceyar'ı, Kıristin'i, Pem'i diline dolar. Bu iş de kapanır gider."

SARI zarfı alan arkadaşlarına geçmiş olsun diyen TRT çalışanları da, TRT ile ilişkisi kesilen arkadaşlarının bu değerlendirmelerine katıldıklarını kafalarını çaresizce sallayarak onaylıyorlardı.

Konuşmayı sürdürenlerden biri *"iş o kadar kolay değil. Belki gazete sayfalarında kapanır gider konu ama, rahatsızlığı, tedirginliği uzun süre unutulmaz."* dedi. Bir başkası *"yani içten içe kanayan yara desene"* diye görüşünü açıklarken ilk sözü alıp *"formül çok iyi"* diyen TRT çalışanı *'elbette kanayan yara kardeşim, kış kıyamet. Ankara dışına gönderilenlere bu koşullarda söylenecek hiç sözümüz yok. Onlar sürünmeyi bile göze alsalar memuriyet yaşamları kısmen sona ermiş demektir. Ankara'da kalanların da onlardan pek farkı yok. Çünkü gittikleri yerlerde nasıl karşılanacakları, kendilerine ne görevler verileceği, ne ile karşılaşacakları belli değil. Çünkü atamalar normal atama değil. Bir çeşit işe son verme. Ayrıca işin maddi yönü de çok önemli. Yüzde 60 tazminat ve mesai alan ikramiyesi olan bu arkadaşlar yaşamlarını ona göre planlamışlar. Ev kirasından çocugunun okul masrafına kadar her şey bu gelirle ölçülmüş. Şimdi ne olacak."* Uzunca konuşan arkadaşının ağzından sözü kapan bir *"sürgün", "ne olacak, sürüneceğiz. Bundan ötesi yok."* dedi.

TRT çalışanlarını üzen ve gerçekten tedirgin eden atama kararları aslında pek sürpriz olmadı. Yetkililer *"büyük gizlilik içinde yaptık"* deseler de, Arayış okurları anımsayacaklardır, biz haftalar önce *"sarı zarflar hazırlanıyor"* demiş ve bu uygulamanın sakıncalarına dikkat çekmiştik. Anlaşılıyor ki, *"cemaat ne derse desin, hoca bildiğini okumuş"*. Eleştiriler, uyarılar hiç dikkate alınmamış genel deyimiyle TRT'de *"temizlik"* yapılmış.

Aralarında ne ararsanız var. Danışman, uzman, araştırmacı, incelemeci, muhabir, prodüktör, yardımcı prodüktör, prodüksiyon görevlisi, spiker, müdür, memur, kameraman, kurgucu, denetici v.s.

Örneğin, Aycan Giritlioğlu, Latif Okul, Tuncer Güven Oktay Arayıcı gibi yöneticiler, Çetin Öner, Erol Mutlu, Zekeriya Kabadayı, Halil Eroğlu Mehmet Deniz gibi prodüktörler, Korkmaz Göçmen, Mustafa Şahin, Okan Pelit gibi kameramanlar, Yüksel Ünsal, Müslüm Başaran Mustafa Önal gibi teknik elemanlar, İpek Çalışlar Cafer Özilhan gibi prodüksiyon görevlileri, Seslendirme yönetmeni Ümit Demiray, Denetci Özden Kartal, Kurgucu Hayri Benli, Abidin Özkan, Memur Yılmaz Göktaş, Kamber Göktaş, Uzman, araştırmacı Ertan Somunkıran, Özkan Yıldırım, Muhabir Ahmet Tümel ve onlarca TRT çalışanı çeşitli kuruluşlar emrine atandılar.

TRT dışındaki kamu kuruluşlarına atanan sarı basın kartlı TRT çalışanlarının üç ay içerisinde basın kartlarını Basın Yayın Genel Müdürlüğüne iade etmeleri istendi. Ayrıca ataması yapılanlardan tazminat olarak aldıkları paranın 21 günlük bölümü de geri alınacak.

Eş ve çocuklarının eğitim durumunu bile dikkate almadan yapılan bu atamaların *"tebellüğ ettirildiği"* gün, ekrana çıkarılan spiker Dallas'ı anons ediyordu.

Ceyar ekrana çıkacak ve öylesine kötülükler yapacak ki, kimse bu atamaları ağzına bile alamayacak. "Ceyar'ın yaptıklarının yanında bunların da sözümü olur" denecek. ●

BETON BLOK MU SIKIŞTIRILMIŞ ÇİMENTO MU?

Beton blok altında kalmış vücudu haber vermek istermiş gibi dışarıda kalmış bir kol...

Beton bloklar,

Yıkıntılar,

Toz toprak.

Enkaz altındaki arkadaşlarına ağlayan inşaat işçileri,

Acı gözyaşı.

Görmek istemediğimiz bu manzara Ankara'nın Yenimahalle İlçesi'ne bağlı Macunköy'de yaşandı. 7 Kasım 1981 günü saatler 16.00'ya yaklaşırken Kara Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı tarafından yaptırılan ASELSAN Araştırma Test ve Kontrol Merkezi inşaatı çöktü.

Haberin duyulması üzerine ilgililer olay yerine hareket ettiler. Saatler 20.15'i gösterirken MGK Üyesi, Kara Kuvvetleri Komutanı ve Kara Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı Başkanı Orgeneral Nurettin Ersin'de olay yerine gelmişti.

Sivil elbisesiyle görmeye alışık olmadığımız Orgeneral Ersin *"sorumlusu kimse, en sorumlusu kimse o bulunsun, hemen getirilsin. Gelsin burada sorumluluğu üstlensin"* diyordu.

Orgeneral Ersin'in *"bulunsun, getirilsin"* dediği müteahhitdi. Yetkililer Orgeneral Ersin'e inşaatın yapımından sorumlu NANSA İnşaat Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi Müteahhidinin bulunamadığını söylemişlerdi. Daha sonra müteahhit NACİ ERKUS'un avukatıyla birlikte Yenimahalle Cumhuriyet Savcılığı'na başvurarak Savcı Temel Çağlayan'a ifade verdiği öğrenildi.

Orgeneral Ersin'in yanısıra kurtarma çalışmalarını Ankara Valisi Mustafa Gönül, Ankara Belediye Başkanı Süleyman Önder ve Kara Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı Genel Müdürü emekli General Turhan Olcayto'da izledi. Büyük üzüntü yaratan can kaybının yanısıra, milyonlarca lira zarara da yolaçan çökme üzerine DSİ, YSE, Karayolları ve Askeri Birliklerin olanakları kurtarma ve enkaz kaldırma çalışmaları için seferber edildi. Bu çalışmalar aralıksız bütün gece devam etti. Çalışmalara işçiler de katıldı.

Saatler 23.30'u gösterdiğinde paramparça olmuş bir cesede rastlandı. Bu ceset Haydar Şakalakoğlu'nundu. Saat 00.15'de Ahmet Kaplan'ın, saat 03.25'de ise Ömer Çavdar'ın cesetleri çıkarıldı. Sonra iki büklüm olmuş ve tamamen ezilmiş Sami Yılmaz'ın cesedine rastlandı. Üç kat'ın beton yığını altından çıkarılan son ceset ise Halil Küçük'e ait idi.

Sıra geriye kalan yıkıntının, molozların temizlenmesine gelmişti.

İlgililer bu işin de kurtarma çalışmasında olduğu gibi kısa sürede bitirileceğini ve sıranın sorumluların saptanmasına geleceğini söylediler. Orada bulunan herkesin dileği *"sorumlularla birlikte gerçeğin en kısa sürede ortaya çıkarılması ve suçlu olanların cezalandırılmasıydı."*